

TDK-dolgozat

2021

Miskolci Egyetem
Gazdaságtudományi Kar
Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet

Magyarország és Katalónia összehasonlító elemzése
Comparative analysis of Hungary and Catalonia

Liptai Laura

Konzulens: Dr. Nagy Zoltán

Kézirat lezárásának az időpontja: 2021. 10. 31.

Tartalomjegyzék

TÁBLÁZATJEGYZÉK.....	
ÁBRAJEGYZÉK	
BEVEZETŐ.....	1
1. KATALÓNIA, SPANYOLORSZÁG EGYIK LEGMEGHATÁROZÓBB AUTONÓM TARTOMÁNYÁNAK BEMUTATÁSA.....	3
1.1. KATALÓNIA FÜGGETLENEDÉSI TÖREKVÉSEI	4
<i>1.1.1. Történelmi vonatkozások.....</i>	<i>4</i>
<i>1.1.2. A katalán helyzet napjainkban</i>	<i>5</i>
1.2. A KATALÁN FÜGGETLENEDÉS GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEI.....	7
1.3. BARCELONA, A KATALÁN FŐVÁROS BEMUTATÁSA	8
2. MAGYARORSZÁG ÉS KATALÓNIA TÁRSADALMÁNAK BEMUTATÁSA ...	12
2.1. MAGYARORSZÁG ÉS KATALÓNIA KORSTRUKTÚRÁJA	13
2.2. KATALÓNIA ÉS MAGYARORSZÁG BEVÁNDORLÁSI FOLYAMATAINAK ALAKULÁSA	14
2.3. FOGLALKOZTATOTTSÁGI ÉS MUNKANÉLKÜLSÉGI RÁTA ALAKULÁSA	16
2.4. A FOGLALKOZTATOTTSÁG GAZDASÁGI SZÉKTOROK SZERINTI MEGOSZLÁSA	19
2.5. A MAGYAR ÉS KATALÁN FOGLALKOZTATOTTSÁGI RÁTA ALAKULÁSA REGIONÁLIS SZINTEN	22
2.6. A KÉT TERÜLET MUNKANÉLKÜLSÉGÉNEK REGIONÁLIS MEGOSZLÁSA.....	23
3. KATALÓNIA ÉS MAGYARORSZÁG GAZDASÁGÁNAK ALAKULÁSA A 21. SZÁZADBAN	27
3.1. AZ ÉVES BRUTTÓ HAZAI TERMÉK ÉS ANNAK VÁLTOZÁSA	27
3.2. A BRUTTÓ HAZAI TERMÉK TERÜLETI MEGOSZLÁSA.....	30
4.3. AZ EGY FŐRE ESŐ BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP).....	31
3.4. EGY FŐRE ESŐ BRUTTÓ HAZAI TERMÉK TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEI	32
<i>3.4.1. Szigma konvergencia.....</i>	<i>32</i>
<i>3.4.2. Béta konvergencia</i>	<i>33</i>
3.5. A BRUTTÓ HOZZÁADOTT ÉRTÉK (GVA) SZÉKTORÁLIS MEGOSZLÁSÁNAK ALAKULÁSA	34
<i>4.5.1. Katalónia és Magyarország GVA széktorális megoszlása.....</i>	<i>34</i>
3.6. A MEGÉLHETÉSI KÖLTSÉGEK ALAKULÁSA A VIZSGÁLT ORSZÁGOK TEKINTETÉBEN .	36

3.7. A MAGYAR ÉS KATALÁN KÜLKERESKEDELMI FORGALOM ÉS KAPCSOLATOK ALAKULÁSA	37
3.7.1. <i>Katalónia és Magyarország export jellemzői.....</i>	37
3.7.2. <i>Katalónia és Magyarország tevékenysége</i>	39
3.7.3. <i>Magyarország és Katalónia főbb export és import termékei</i>	41
3.7.4. <i>Komparatív előny számítás Katalónia és Magyarország export termékei esetében</i>	43
3.8. KATALÓNIA ÉS MAGYARORSZÁG EGYMÁSSAL FOLYTATOTT KÜLKERESKEDELME ..	44
3.9. A KÜLFÖLDI MŰKÖDŐTŐKE BEFEKTETÉSEK ALAKULÁSA.....	47
ÖSSZEGZÉS	50
IRODALOMJEGYZÉK.....	52
MELLÉKLETEK.....	62
1. MELLÉKLET: SZIGMA KONVERGENCIA ÁBRÁZOLÁSÁHOZ ALKALMAZOTT SEGÉDTÁBLÁZATOK	62
2. MELLÉKLET: BÉTA KONVERGENCIA ÁBRÁZOLÁSÁHOZ ALKALMAZOTT SEGÉDTÁBLÁZAT..	63
3. MELLÉKLET: BALASSA-INDEX SZÁMÍTÁSÁHOZ ALKALMAZOTT SEGÉDTÁBLÁZAT.....	64

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Az alkalmazottak száma és megoszlása gazdasági szektorok szerint Katalónia és Magyarország 2009 és 2020	21
2. táblázat: Katalónia és Magyarország negyedéves GDP növekedésének értékei 2019-2020.....	29
3. táblázat: Magyarország külkereskedelmi termékforgalom alakulása árucsoportok szerint 2010-ről 2019-re.....	41
4. táblázat: Katalónia külkereskedelmi termékforgalom alakulása árucsoportok szerint 2010-ről 2019-re	42
5. táblázat: Balassa-index értékei árucsoportok szerint	44

Ábrajegyzék

1. ábra: Katalónia térképe.....	3
2. ábra: Barcelona vállalatainak százalékos megoszlása az alkalmazottak száma szerint 2008 és 2018-ban.....	9
3. ábra: Barcelona vállalatainak számának termelési ágazatok szerinti százalékos megoszlása 2008 és 2018-ban	10
4. ábra: A népességszám alakulása Katalónia és Magyarország esetében 2001-2019 között.....	12
5. ábra: Magyarország korfája 2016-ban.....	13
6. ábra: A katalán korfa 2016-ban.....	14
7. ábra: Spanyolországi nettó migráció tartományi szinten 2018-ban	15
8. ábra: Magyarország és Katalónia külföldi bevándorlók száma a népesség százalékában 2001-2019 között.....	16
9. ábra: A foglalkoztatottsági ráta alakulása 2001 és 2019 között	17
10. ábra: Katalónia és Magyarország munkanélküliségi rátája 2001-2019 között	18
11. ábra: A 15-24 éves munkanélküliek száma 2002-2019 között	19
12. ábra: Az alkalmazásban állók száma gazdasági szektor szerinti megoszlása Katalónia és Magyarország esetében 2009-2020	20
13. ábra: Katalónia és Magyarország 15-64 éves népesség foglalkoztatottsági rátája régiókra bontva 2012-ben.....	22
14. ábra: Katalónia és Magyarország 15-64 éves népesség foglalkoztatottsági rátája régiókra bontva 2019-ben.....	23
15. ábra: Magyarország és Katalónia régióinak 15-64 éves lakosságának munkanélküliségi rátája 2009-ben.....	24
16. ábra: Katalónia és Magyarország 15-64 éves lakosságának munkanélküliségi rátája 2019-ben	25
17. ábra: Katalónia és Magyarország éves GDP-je 2001 és 2019 között	27
18. ábra: Katalónia és Magyarország éves GDP növekedés változása 2001 és 2019 között	28
19. ábra: A bruttó hazai termék régiók szerinti változása Katalónia és Magyarország esetében 2000-ről 2018-ra.....	31
20. ábra: Katalónia és Magyarország az egy főre jutó GDP-je 2000 és 2019 között.....	32
21. ábra: Szigma konvergencia Magyarország és Katalónia régiói alapján 2000 és 2018 között	33
22. ábra: Béta konvergencia Katalónia és Magyarország régiói alapján 2000-2018	34

23. ábra: Katalónia és Magyarország bruttó hozzáadott értékének szektorális megoszlása 2001-2019.....	35
24. ábra: Katalónia és Magyarország exportpartnerei 2018-ban.....	38
25. ábra: A teljes export a GDP %-ban és a külkereskedelmi kivitel termékforgalmi értéke, Katalóniában és Magyarországon, 2000-2019	39
26. ábra: Az teljes import a GDP %-ban és a külkereskedelmi behozatal termékforgalmi értéke, Katalóniában és Magyarországon, 2000-2019	40
27. ábra: Katalónia Magyarországra történő kivitele 2010 és 2019 között.....	45
28. ábra: Katalónia behozatala Magyarországról 2010 és 2019 között.....	46
29. ábra: A beáramló és kiáramló külföldi működőtőke Európában 2003 és 2017 között millió euróban kifejezve	48

Bevezető

Katalónia és Magyarország két „ország”, amelyek teljesen eltérő kulturális, társadalmi és gazdasági jellemvonásokkal rendelkeznek, két ország Európa két teljesen ellentétes szegletében, amelyek mégis ugyanazon Európai Unió tagjai. Habár Katalónia nem tekinthető jelen pillanatban egy önálló országnak, csak Spanyolország egyik legjelentősebb autonóm tartományának, én mégis úgy gondolom, hogy egy tartomány, aki évtizedek óta küzd a függetlenedésért, aki ilyen komoly és jelentőségteljes gazdasági háttérrel rendelkezik, bátran tekinthető egy országnak jelen összehasonlításban.

Az utóbbi években Katalónia folyamatos fejlődésével még nagyobb szerepű tartományává vált Spanyolorzágnak, valamint a média is folyamatosan cikkezett függetlenedési törekvéseiről, hiszen a lakosság jelentős része döntött az elszakadás mellett, mivel véleményük szerint Katalónia megállná a helyét az Európai Unióban a saját lábán.

Számomra a téma hatalmas jelentőséggel bír, hiszen első kézből tapasztaltam meg több alkalommal is, milyen az élet Katalóniában, valamint számos alkalommal elgondolkodtatott, hogy egy 7,5 millió lakossal rendelkező harmad-akkora területű tartomány, vajon gazdaságilag milyen szinten áll hazánkkal szemben Magyarországgal. Számos alkalommal miközben Girona, Katalónia egyik legmeghatározóbb városának utcáit jártam elgondolkodtam a két ország közötti különbségeken és hasonlóságokon.

A kezdetekben úgy gondoltam, hogy szeretném Spanyolország és Magyarország gazdaságát összehasonlítani egymással, de az értékek és számok nagyfokú differenciálja miatt jobb ötletnek láttam, ha Spanyolország csak egy „szeletét”, egy erős tartományát hasonlítom össze Magyarországgal, ami népességét tekintve hasonló, valamint adataik jól ábrázolhatóak, egy olyan tartományát, ahol a személyes tapasztalataim is segítséggel bírnak a dolgozatom elkészítése folyamán.

Dolgozatomban először szeretném bemutatni részletesen elemezni Katalóniát, bemutatni a helyzetét a napjainkban, valamint a függetlenedési törekvéseit, melyről szinte minden sajtó fórumon lehetett hallani 2017-ben. Ennek a résznek a végén pedig fontosnak tartom megemlíteni Barcelona, a katalán főváros központi szerepét az ország életében.

Az ezután következő rész tárgya a két ország társadalmának összehasonlítása a foglalkoztatottság terén, a bevándorlás, valamint a korstruktúrán keresztül, több tekintetben regionális és szektorális szinten is. A Katalóniában eltöltött hónapok alatt a társadalom tekintetében több hasonlóságot is véltem felfedezni például a lakosság kor szerinti

összetételében, viszont számos különbséget is, ha a foglalkoztatottságról vagy a munkanélküliségről esik szó.

A dolgozat második hosszabb részében szemügyre veszem a Katalónia és Magyarország közötti gazdasági hasonlóságokat, valamint különbségeket. Mind a bruttó hazai termék és az egy főre eső bruttó hazai termék tekintetében, ahol további számításokkal is igyekeztem alátámasztani megfigyeléseimet, ilyen a szigma és béta konvergencia és a Balassa-index számítás is. Fontosnak tartom az export és az import elemzését, valamint a két ország egymás közötti kereskedelmi kapcsolatát, kitérve mindkét ország főbb export és import termékeire és termékcsoportjaira továbbá azok kereskedelmi célirányaira. A fejezet végén pedig Katalónia és Magyarország külföldi működőtőke befektetéseire térek ki.

Kutatásaim során igyekeztem minél mélyebbre ható és szélesebb körű elemzést és információ gyűjtést kivitelezni, hogy a lehető legátfogóbb képet tudjam kialakítani a két ország hasonlóságairól és különbségeiről. Számos esetben NUTS 2 és NUTS 3 szintű elemzés elkészítését is elengedhetetlennek találtam.

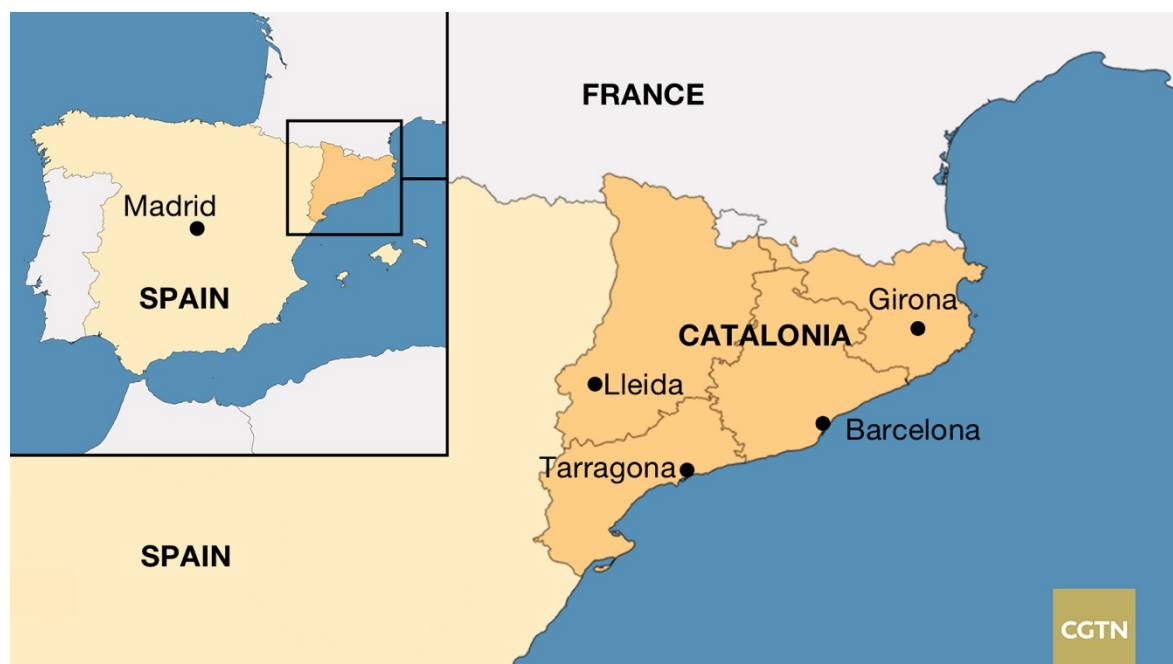
Természetesen várakozásaim szerint Katalónia egy jóval erősebb gazdasággal rendelkezik, mint Magyarország de számomra a legfőbb kérdés: vajon Katalónia harmadakkora területen, egy autonóm tartományként mennyivel jelentősebb gazdasággal bír, mint Magyarország?

A kutatás eredménye várhatóan választ ad erre a kérdésemre és ezen túl is mélyebb ismereteket sajátíthatok el a két országról, melyeket az otthonomnak tekintek.

1. Katalónia, Spanyolország egyik legmeghatározóbb autonóm tartományának bemutatása

Katalónia Spanyolország északkeleti részén található autonóm közösség, mely az egyik legjelentősebb tartománya az országnak mind gazdasági, mind turisztikai szempontból, és amellyel a legtöbb súrlódása is kialakult a központi kormánynak.

A tartomány, melynek neve spanyolul Cataluña, katalánul pedig Catalunya, Franciaország déli határánál található 32.107 km² nagyságú terület, melyet északról a Pireneusok továbbá Andorra, keletről a Földközi-tenger, délről Valencia és nyugatról pedig Aragónia határol. A függetlenségért sokáig harcoló tartomány, saját nyelvvel, zászlóval, címerrel továbbá himnusszal is rendelkezik. A több mint 7,5 millió fős tartományban fontos a nemzeti öntudat, az emberek körülbelül 90 %-a mind katalánul mind spanyolul is beszél, de előszeretettel használják saját nyelvüket. A partmenti területeken jellemzőbb a spanyol nyelv használata a turizmus céljából, de például a több mint 100 ezer lakosú Gironában erősebb a nemzeti identitás, ezért nem mindenhol nézik jó szemmel, ha az ember spanyolul szólal meg. Katalónia egyik legjelentősebb városa volt egyben a függetlenedési megmozdulások második központja, Barcelona után. (Európai Bizottság, 2021)

1. ábra: Katalónia térképe
Forrás: cgtn.com

Katalónia teljes népessége a központi katalán statisztikai hivatal számításai szerint 7.619.494 fő, mely 2015-től évről évre növekszik (IDESCAT, 2019). Jelenleg népessége szerint a második legnépesebb autonóm tartomány a délen található Andalúzia után. (Forte, 2020) Lakossága a teljes spanyol népesség 16 %-át teszi ki.

Katalónia gazdasága egy régóta fennálló ipari hagyományon alapul, amely fokozatosan fejlődött át egy modern gazdasági modellé. A tartomány gazdasága virágzik. Habár a primer szektor aránya alacsonyabb a szekunder és terciér szektorhoz képest, mégis számos versenyképes alágazattal rendelkezik ezen szektorban is mint például állattenyésztés, bor és pezsgő előállítás, valamint az édes gyümölcsök termesztése. (Európai Bizottság, 2020)

A katalán gazdaság jelentős ipari aktivitással büszkélkedhet, olyan ágazatokban, mint a gépjármű- és tartozékainak, valamint korszerű számítógépes és irodai informatikai berendezések gyártása. A kiadói ágazat, valamint az építőipar szintén fontos szerepet tölt be Katalóniában, de a terciér szektor ezen belül a turizmus és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások a másik legfigyelemreméltóbb, az ipari tevékenység mellett. (Európai Bizottság, 2020)

1.1. Katalónia függetlenedési törekvései

1.1.1. Történelmi vonatkozások

Katalónia Spanyolország északkeleti részén található autonóm közösség, közel ezeréves történelmi háttérrel, amely közel kétszáz éve küzd azért, hogy egyszer teljesen függetlenek lehessenek Spanyolországtól, és úgy működjenek tovább, mint egy önálló ország (BBC, 2019).

A katalán függetlenedési mozgalom kezdete egészen a XIX. század közepéig visszavezethető, mely körülbelül egy évszázaddal a katalán előjogok elvesztése és a Bourbon-dinasztia hatalomra kerülése után kezdődött meg. Katalónia a történelem során mindig egy fontos stratégiai területnek számított Spanyolországban, hiszen a Pireneusokon vagy a Földközi-tengeren keresztül érkező népcsoportok először ide érkeztek meg (Lénárt, 2017). Az évtizedek során egy dinamikusan fejlődő területté vált, mely értékesnek számított Európában. A XIX. század második felében egyre elterjedtebbé vált a katalán nyelv, ezzel fokozva a már megkezdődött katalánizmust, mely akkoriban a kulturális eseményeken mutatkozott meg, és egyre nagyobb indokot adva a függetlenedésre (Lénárt, 2017). A törekvési igény nem meglepő hiszen az ország ezen része már a XIX. század előtt pénzügyi és politikai autonómiával rendelkezett. (Papp et al., 2013)

Katalónia sokáig élt madridi uralom alatt, mely időszakban sorra tiltották be a katalán jelképeket: a tartomány himnuszát, zászlaját és végső soron a katalán nyelvet, ezzel megfosztva őket nemzeti szimbólumaiktól. Francisco Franco az akkori spanyolországi diktátor teljesen szétzúzta a katalán kultúrát, továbbá sorra okozta a szenvedéseket a katalán lakosság számára nacionalista uralma alatt, mely tovább fokozta a függetlenedési törekvéseket. (Papp et al., 2013) Madrid sosem akarta elismerni, hogy Katalónia vált az ország legfejlettebb tartományává, az 1970-es évektől a függetlenedési törekvés egy szinte folyamatosan napirenden tartott témává vált Spanyolországban. A helyzet csak 1977 után javult, amikor a madridi kormány nagyobb függetlenséget biztosított és engedélyezte a Katalán kormány létrejöttét, melynek első elnöke Josep Tarradellas volt (Harmath, 2017).

1.1.2. A katalán helyzet napjainkban

Az 1977-es történések után nyugalom állt be az országban, továbbra is előtérben volt a függetlenség vágyálma, de jelentősebb események nem következtek be egészen a XXI. század első évtizedéig.

Katalónia 2006-ban megszavazta saját autonóm alkotmányát melyet a spanyol parlament a Néppárt kivételével el is fogadott, de végül az alkotmánybíróság több évnyi mérlegelés után elutasított, hiszen a spanyol alkotmány kimondja, hogy csak egy nemzet létezik az országban az pedig a spanyol. A lakosságban egyre erősebb önállósági törekvések alakultak ki, aminek eredményeképpen 2014. november 9.-én egy nem kötelező érvényű népszavazást jelentettek be. Az akkori katalán elnök Artur Mas és a madridi alkotmánybíróság között addigra már annyira elmérgesedett a viszony, hogy megvonták az északkeleti régiótól a hivatalos népszavazás jogát (Éltető, 2014). A szavazáson az 5,4 milliós lakosság kb. 40%-a vett részt 2,3 millió fő, akiknek két kérdést kellett megválaszolniuk. „Szeretné, hogy Katalónia állammá váljon?”, majd, aki erre igennel felelt, annak arra a kérdésre is választ kellett adnia, hogy „Szeretné, ha ez az állam függetlenné válna?” (participa2014.cat, 2014). A szavazók 80,72%-a felelt igennel mind a két kérdésre, melyet a katalán vezetőség teljes sikerként könyvelt el, míg a spanyol igazságügyi miniszter Rafael Catala elutasította azt, mivel szerinte ez csak fokozni fogja a katalán lakosság megosztottságát ezen kérdéskörben és politikai feszültséget fog okozni (BBC, 2014). Mas már másnap jogszerű szavazást szeretett volna követelni, de a katalán politikai pártok nem tudtak megegyezni afelől, hogy biztosan minden szavazó függetlennedni szeretne-e, vagy csak jobb körülményeket szeretnének (Éltető, 2014).

Három évvel később Artur Mas katalán elnök utódja Carles Puigdemont figyelmen kívül hagyta a spanyol kormány és az ország alkotmánybíróságának figyelmeztetéseit és 2016-ban kijelentette, hogy függetlenedési népszavazást fognak tartani a spanyol állam hozzájárulásával vagy annak hiányával is, ezzel tovább feszítve az ellentétet a központi és katalán kormány között. A népszavazás kitűzött dátuma 2017 október 1-jére esett, a népszavazási törvényt a katalán kormány elfogadta, de a központi kormány kijelentette, hogy minden tőle telhetőt megfog tenni politikai és jogi hatalma alatt, hogy megakadályozza a referendumot (Jones, 2017). A népszavazás hírére az egész világ felfigyelt, hiszen a spanyol kormány több ezer rendőrt küldött oda, akik erőszakot alkalmaztak a népszavazás leállítására, melynek híre bejárta a világsajtót. Kijelenthető a népszavazás az országot a demokrácia visszatérése óta a lehető legrosszabb politikai és alkotmányos válságba sodorta (Jones, 2019/b).

A szavazáson részt vett a lakosság több mint 40 %-a melynek a 90 %-a az elszakadás mellett döntött, így a katalán elnök a népszavazás után bejelentette, hogy Katalónia a referendum révén elnyerte a függetlenedés jogát, de végül ez mégsem következett be (D. Kovács, 2017). Carles Puigdemont 9 nappal később október 10.-én aláírta a függetlenségi nyilatkozatot, de végül javasolta annak felfüggesztését, hogy párbeszédre szólíthassa Madridot. Mariano Rajoy miniszterelnök felkérte Puigdemont-ot, hogy tisztázza a függetlenség kérdését, mivel ha a katalán Generalitat megerősíti a függetlenségi nyilatkozatot, akkor a központi kormány élni fog az alkotmány 155. cikkelyében foglaltakkal, (Mateo, 2017) mely kimondja ha egy autonóm közösség nem tartja be az alkotmányban illetve más törvények által rá rótt kötelezettségeit, vagy oly módon jár el, amely súlyosan veszélyezteti Spanyolország általános érdekeit, akkor a kormány a szenátus felhatalmazásának birtokában minden szükséges intézkedést megtehet annak érdekében, hogy kikényszerítse az alkotmányos-törvényi kötelezettségek teljesítését illetve a közérdek védelmét (Constitución Española, 1978).

A két kormány álláspontja a rákövetkező hetekben sem közeledett egymáshoz, míg végül a katalán parlament félig üres ülésteremben kezdte meg a szavazást a függetlenedés kérdéséről, mivel lényegében szinte a teljes ellenzék elhagyta az ülést. 70 igen, 10 nem és 2 tartózkodás mellett a katalán kormány kikiáltotta függetlenségét, melyre válaszul a spanyol kormányfő feloszlatta a katalán parlamentet és új választásokat írt ki, ezzel Katalónia elvesztette autonóm jogkörét, melyet két hónap után visszakapott. Mariano Rajoy úgy nyilatkozott, hogy a „normalitás helyre állításához” elengedhetetlen volt ez a lépés (Rogríguez, 2017).

Két évvel később 2019 októberében újabb tüntetések kezdődtek el, miután a spanyol Legfelsőbb Bíróság a tizenkét megvádolt katalán szeparatista vezetőből kilencet, 9-13 évig

terjedő börtönbüntetésre ítélt zendülés vádjával. A legmagasabb büntetést a volt katalán elnökhelyettes Oriol Junqueras kapta, akit közpénz hűtlen kezelésének vádjában is bűnösnek találtak. A katalán kormány elutasította a katalán függetlenségi vezetők elítélését melyet a spanyol kormány elfogadott és tiszteletben is tartott, de Pedro Sánchez, a jelenlegi miniszterelnök, hangsúlyozta, hogy az ítélet a spanyol alkotmány három elvének megsértésén alapul (Jones - Burgen, 2019/a).

1.2. A katalán függetlenedés gazdasági következményei

A katalán függetlenedés több gazdasági kérdést is felvetett Katalónia és Spanyolország között, hiszen egy erős autonóm közösségről beszélhetünk, melynek GDP-je az elmúlt évtizedekben sokkal magasabb volt, mint a spanyol- vagy az uniós átlag (Szatmári, 2017).

A népszavazás után a régió gazdasága számos találatot kapott, beleértve a turisztikai érkezések számának 5 %-os csökkenését. 2017 októberében 70 millió euróval kevesebb bevételhez jutott a vendéglátás, amely ágazat a GDP jelentős arányát adja (Szatmári, 2017).

A régió jövője kérdésessé vált a 2017-es események tükrében, hiszen a legtöbb nagyvállalat egyik napról a másikra igazgatói üléseket hívott össze jogi székhelyük áthelyezésének megvitatásának érdekében (Juburi, 2019). Több bank is áthelyezte székhelyét egy másik tartományban található városba, a bizonytalanság miatt. Katalónia legjelentősebb bankja a La Caixa Barcelonából Valenciába helyezte át székhelyét, míg a majd 135 éves Banco Sabadell bank úgy döntött, hogy a délkeleti Alicante városába helyezi át központját. A bankokat feltehetőleg nagy veszteség érné egy esetleges függetlenedés során, mivel így Katalónia valószínűleg kiesne az EU-ból, ezzel a cégek elveszítenék a vállalkozáshoz való jogukat az unión belül (Petroff-Riley, 2017/). Katalóniának a Kereskedelmi Világszervezet feltételei szerint kellene kereskedelmet folytatni a két számára legnagyobb kereskedelmi partnerrel az Európai Unióval és Spanyolországgal, amely azt jelenti, hogy komoly kereskedelmi akadályokkal kellene szembenéznie. Angel Tavalera oxfordi közgazdász szerint ezzel együtt csökkennének a külföldi befektetések, Madrid megakadályozhatná azt, hogy Katalónia újra csatlakozzon az EU-hoz, valamint lecsökkenthetné hitelkeretét (Bou, 2018).

Számos közgazdász egyetért azzal, hogy Katalóniának akár fényes jövője is lehetne önálló köztársaságként, ha sikerülne megegyeznie az Európai Unióval, valamint Spanyolországgal, de ez egy lehetséges gazdasági válságot okozna Spanyolországnak (Bou, 2018). Valószínűleg Katalónia negatív gazdasági következményekkel hagyná ott az ország

többi részét mivel a körülbelül 7,5 millió fős régió az ország gazdasági teljesítményének közel egyötödét adja (Khorsandi, 2017). De ez nem jelenti azt, hogy Katalónia nem lenne hátrányos helyzetben hiszen a legnagyobb kereskedelmi partnere Spanyolország, és a szétválás által növekedne az exportálás költsége (Kottasová, 2017/b). A Catalexit következtében Spanyolország elveszítené harmadik legforgalmasabb kikötőjét, amely csak további nehézségeket okozna az országnak.

Habár Katalónia rendelkezik saját parlamenttel, szükséges lenne számára egy saját nemzeti bank kialakítása is, ha függetlenedni szeretne. Továbbra is használhatná az eurót, mint fizetőeszközt, de többé már nem lenne helye az Európai Központi Banknál (Kottasová, 2017/b). A barcelonai egyetem közgazdász professzora Santiago Niño Becerra szerint „Az átmeneti időszak mindig nehéz, de közép- és hosszútávon a jövedelmek és kiadások egyenlege nyereséges lenne.” (Bou, 2018).

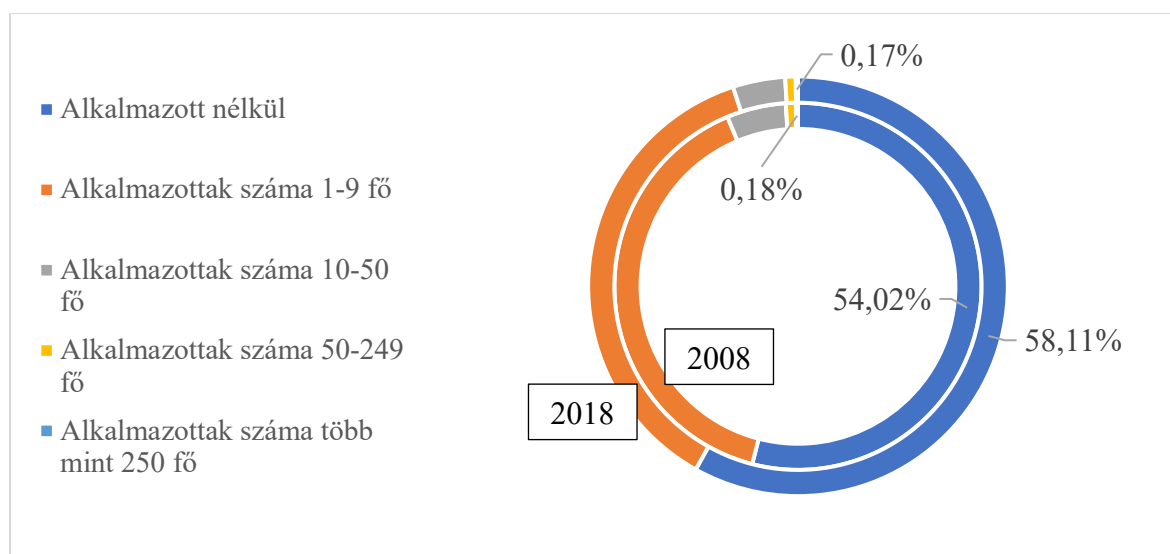
1.3. Barcelona, a katalán főváros bemutatása

Barcelona a katalán főváros, avagy Spanyolország második legnagyobb városa jelentős szereppel bír mind a tartomány, mind az ország életében.

A Földközi-tenger partján található város továbbá két folyó által is körbe van véve a délen található Llobregat és az északon található Besós által. A Pireneusoktól 120 km-re délre fekvő város rendelkezik az ország legnagyobb kikötőjével mely jelentős kereskedelmi központtá teszi Barcelonát. Stratégiai elhelyezkedése tette elkerülhetetlenné, hogy a kereskedelem és a szállítás létfontosságú központjává váljon, melyhez az is hozzá segített, hogy nem messze található a francia határ (Connell, 2018).

Mindamellett, hogy a város kereskedelmi központként szolgál, az ország egyik legjelentősebb ipari központja is. A barcelonai ipar viszonylag korszerűnek mondható, a város kialakult külső piaccal rendelkezik, mely egyfajta stabilitást biztosít számukra. A spanyol export majdnem egynegyede Katalóniából származik, valamint a város térségében koncentrálódik a katalán ipar háromnegyede, mely a spanyol ipari termelés egyötödét adja ki. Barcelonában található az összes külföldi beruházásának körülbelül egynegyede. A terület történelmileg a textilipar uralta, melynek jelentősége a szolgáltató szektor fejlődésével csökkent. Barcelona vezető iparágai közé tartozik az autó-, vegy-, gyógyszer-, valamint az elektronikai készülékek gyártásának ipara. (Connell-Rodriguez, 2019).

A katalánok híresek üzleti értékükről, az egyik legvonzóbb helyszín a nemzetközi befektetések számára. A nagyváros térségében számtalan kis- és középvállalkozással és jelentős aktivitású multinacionális cégekkel is találkozhatunk melyek együtt egy innovatív közösséget alkotnak. A kereskedelmi hangsúly a kis cégekre és nagy üzletláncokra koncentrálódik. A Barcelonában regisztrált vállalatok többsége, mint a legtöbb országban, 250 fő alatti foglalkoztatott számmal rendelkezik, ahogy a 2. ábrán is látható az egyszemélyes és a maximum 9 főt foglalkoztató vállalatok aránya jelentős a városban. 2008-ban a 250 főtől több alkalmazottal rendelkező cégek aránya 0,18 % volt, mely rendkívül kis résznek tekinthető és ez 10 évvel később 2018-ra sem nőtt, hanem tovább csökkent. 2018-ban a Barcelonában található 250 főnél kisebb vállalatok adták Katalónia összes vállalatának 75,79 %-át, ez az érték 2008-hoz képest csökkent, mely akkor 76,32 % volt. A két év adatai között nem látható nagy eltérés, mindössze az alkalmazott nélküli cégek száma emelkedett jelentősen több mint 4 %-kal, de az összetétel szerkezete, szinte teljesen megegyezik.

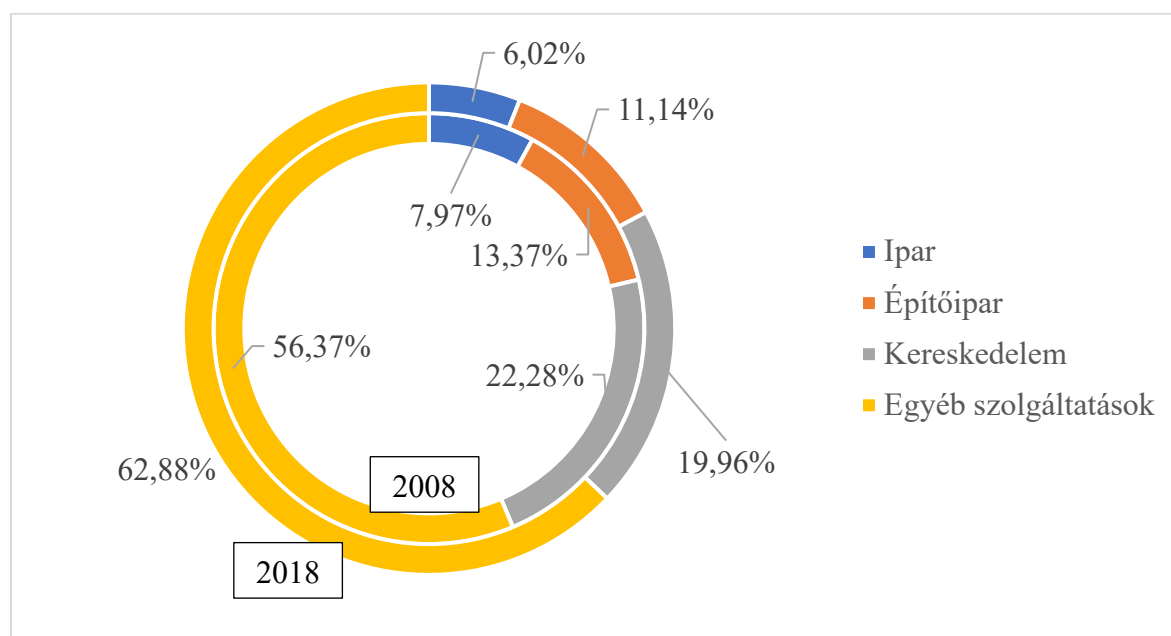

2. ábra: Barcelona vállalatainak százalékos megoszlása az alkalmazottak száma szerint 2008 és 2018-ban, Forrás: Estadísticas pyme alapján saját szerkesztés

A város egy része, amelynek neve Zona Franca egy logisztikai és ipari terület, ahol az elosztó központok koncentrálódnak. A logisztikai tevékenység modern központja, amelyet a vállalatok bázisként használnak kereskedelmük során Spanyolországgal, az Európai Unióval és a világ más országaival szemben. Jelentős áruforgalmat bonyolítanak itt le mind a Távol-, mind a Közép-Kelet országaival, melynek sikere annak köszönhető, hogy a kínai kormány kereskedelmi irodával rendelkezik ott. A kikötő közelsége miatt az áruk túlnyomó többsége

tengeri eredetű. Tehát elmondhatjuk, hogy jelentős nemzetközi kereskedelmi és pénzügyi központ is Barcelona. (Connell-Rodriguez, 2019)

Ipari, kereskedelmi és pénzügyi jelentősége mellett, a turizmusnak is kulcsfontosságú szerepe van a város életében, hiszen körülbelül 8 millió fő száll meg minden évben legalább egy estére a városban, melynek a leglátogatottabb nevezetessége a Sagrada Familia templom (Kottasová, 2017/a). Mindemellett kedvelt helyszín, felvonulások, koncertek, üzleti konferenciák és más nagyobb volumenű rendezvények megrendezésére.

3. ábra: Barcelona vállalatainak számának termelési ágazatok szerinti százalékos megoszlása 2008 és 2018-ban, Forrás: Estadísticas pyme alapján saját szerkesztés

2018 decemberében 468.406 bejegyzett vállalat helyezkedett el Barcelona területén, melynek majdnem egyötöde 19,96 %-a kereskedelemmel foglalkozó vállalkozás volt. A 2008-as adatokhoz képest csökkent a jegyzett vállalatok száma közel 10.000-rel és a kereskedelmi cégek száma is csökkent. Az egyéb szolgáltatásokkal foglalkozó vállalatok a 62,88 %-át tették ki a vállalatok termelési ágazatok szerinti megoszlásának 2018-ban, mely több mint 6,5 %-os emelkedést jelent a 2008-as adatokhoz képest. Az egyéb szolgáltatásokhoz sorolhatjuk a turizmust is. Barcelona mivel egy turisztikai központ számos étterem, kávézó és kis bolt található a város különböző pontjain, amelyek működtetéséhez szintén vállalkozói engedélyre van szükség. A 3. ábrán jól látható, hogy az ipar aránya Barcelonában jelentősebb volt 12 évvel ezelőtt mint 2018-ban. Az ipar csupán 6,02 %-át teszi ki ennek a megoszlásnak, de mint ahogy már említettem ez a katalán ipari termelés több mint háromnegyedét teszi ki, pontosan 75,06

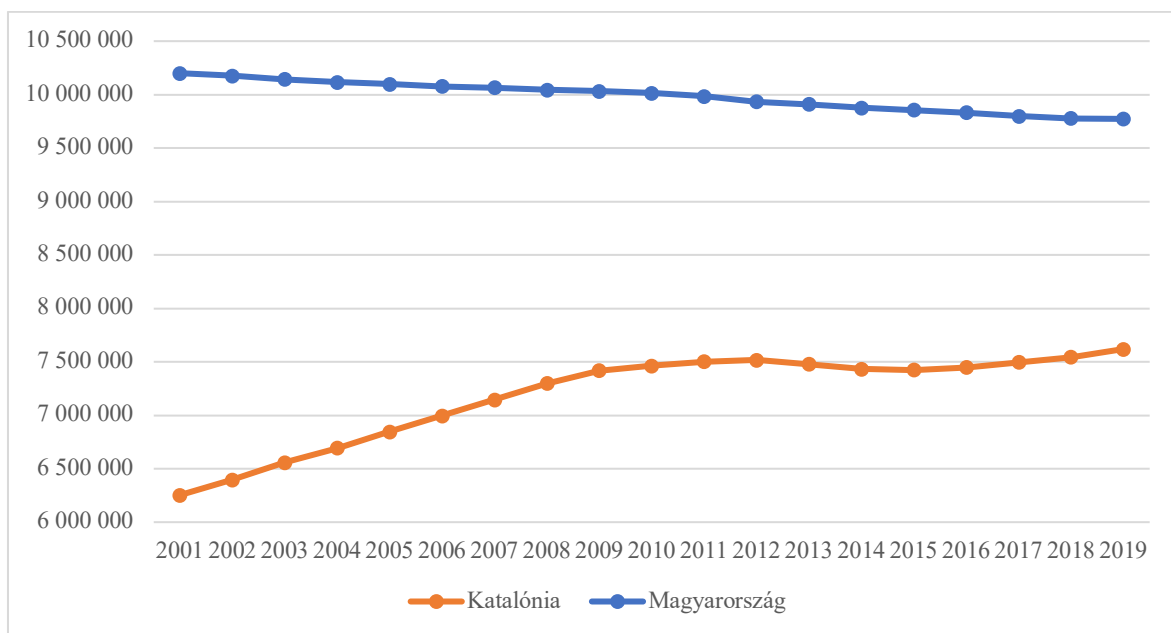
%-ot. Ez a százalékos adat a többi ágazat esetében is megegyezik. Az ábrán észlelhető egy csökkenés a 2008-as adatokhoz képest az ipari cégek számában is. A barcelonai és katalán vállalatok kiemelkedő többsége található a szolgáltató szektorban, mely évről évre növekedik.

Ezen adatok alapján jól látható, hogy Barcelona erős gazdasággal rendelkezik, így jogosan nevezhető a katalán fővárosnak, hiszen a gazdaság jelentős része koncentrálódik a nagyváros térségében.

2. Magyarország és Katalónia társadalmának bemutatása

A két ország népességszáma eléggé eltérő módon alakult az elmúlt majd húsz évben. A népességszám változás köszönhető a természetes szaporodásnak, a természetes fogyásnak és a különböző vándorlási folyamatoknak. Magyarország népessége folyamatos csökkenő tendenciát mutat. 2010-ről 2011-re csökkent a népesség 10 millió fő alá. A folyamatos csökkenés a halálozások magas és a születések alacsony száma miatt következett be. Sajnos Magyarországon jellemző a kivándorlás, így ez is hozzájárul ahhoz, hogy a népesség évről évre csökken. A Központi Statisztikai Hivatal adatai is mutatják, hogy a természetes szaporodás és fogyás egyenlege 1980 óta negatív. A 2016-os „kis népszámlálásból kiderült, hogy nem volt ilyen alacsony a gyermekek száma hazánkban 1870 óta. Ehhez az adathoz hozzájárul, hogy a magyar társadalomban élő családok egyre később vállalnak gyermeket (Marosi, 2017).

Katalónia esetében viszont egy szinte majdnem folyamatos növekedés figyelhető meg. A növekedésnek két fő oka van az első a külföldről beáramló migránsok száma, akik elősegítették Katalóniában a természetes szaporodás növekedését, ezzel javítva a korstruktúrát és a népességi adatokat. Kisebb visszaesés volt, tapasztalható a válság idejét követő pár évben, mivel akkor kevesebb bevándorló érkezett a tartomány területére. A másik jelentős ok pedig a növekvő várható élettartam, mely 2000-ben 79,5 év volt, majd ez az érték 2019-re 83,5 évre nőtt (Jordan, 2020).

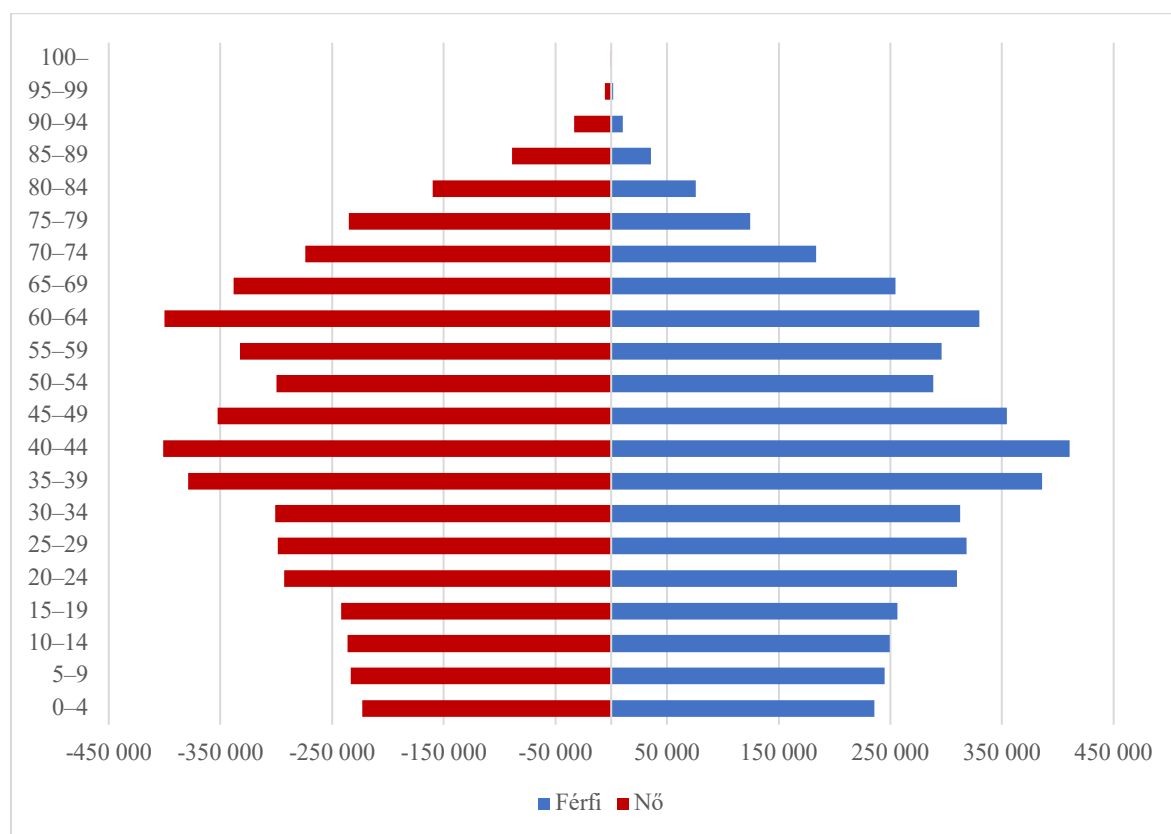

4. ábra: A népességszám alakulása Katalónia és Magyarország esetében 2001-2019 között
Forrás: IDESCAT és KSH alapján saját szerkesztés

2.1. Magyarország és Katalónia korstruktúrája

Alapvetően mind a két ország esetében elmondható, hogy a társadalmuk előregedő, a születések száma évről évre csökken. Mindkét ország korfája a 2016-os adatokat szemlélteti, ebben az évben érhető el pontos adat mind a két ország esetében a népességre vonatkozóan.

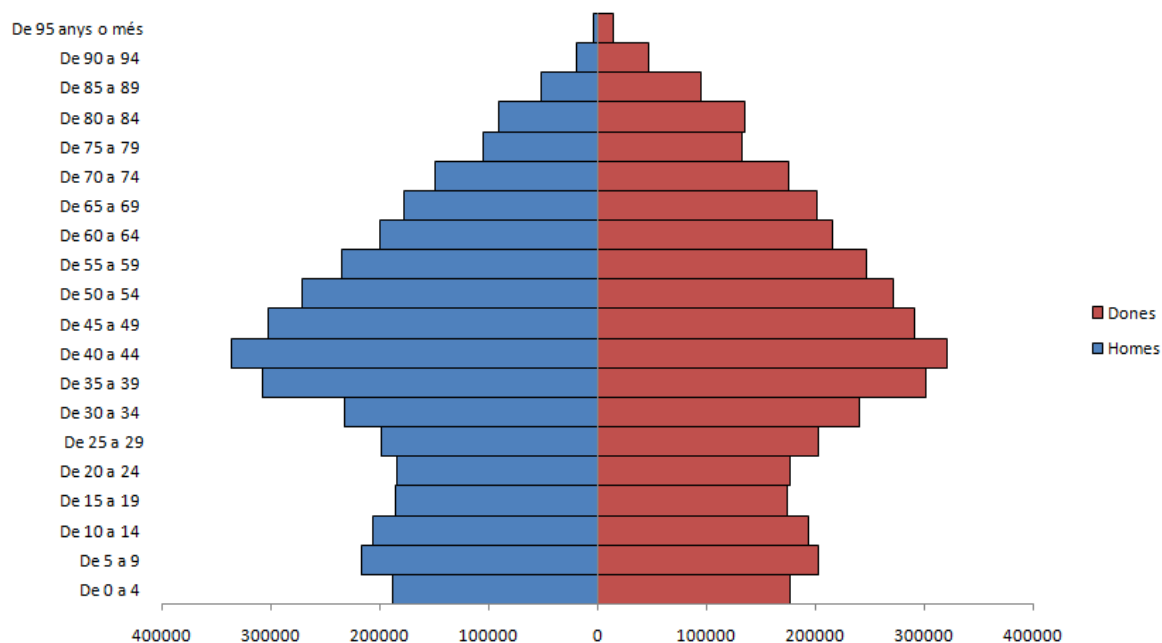
Az 5. ábrán megfigyelhetjük Magyarország esetében, hogy a Ratkó-korszak következtében a 60-64 éves kor esetében látható egy kiugrás, ugyanis Ratkó Anna akkori egészségügyi miniszter abortusztilalmat és gyermektelenségi adót vezetett be, melynek eredményeképpen rövid időn belül megnőtt a született gyermekek száma. A második kiugrás a 40-44 éves kor esetében figyelhető meg, amikor is megszülettek a Ratkó-korszak gyermekeinek gyermekei, mely pozitív hatással volt a magyar társadalomra korstruktúrájára.

5. ábra: Magyarország korfája 2016-ban
Forrás: Mikrocenzus 2016 alapján saját szerkesztés

Katalónia esetében elmondható, hogy a tősgyökeres katalóniai társadalom nagy többségét az öregek alkotják. A fellendülést a katalán korstruktúrában a bevándorló külföldiek okozzák, melyeknek többsége fiatal felnőtt és felnőtt, ezzel növelve a születések számát. A 6. ábrán megfigyelhető, egy kiugró rész, mely a spanyolországi „baby boom” -nak köszönhető,

amely hivatalosan 1958-tól 1977-ig tartott. A Franco-i diktatúrától a demokráciáig vezető átmeneti időszakra nagy hatással volt a születésszám robbanás, 1985-re a társadalom fele 30 éve alatti volt, megadva ezzel a társadalom többségét (Aracil, 2003).

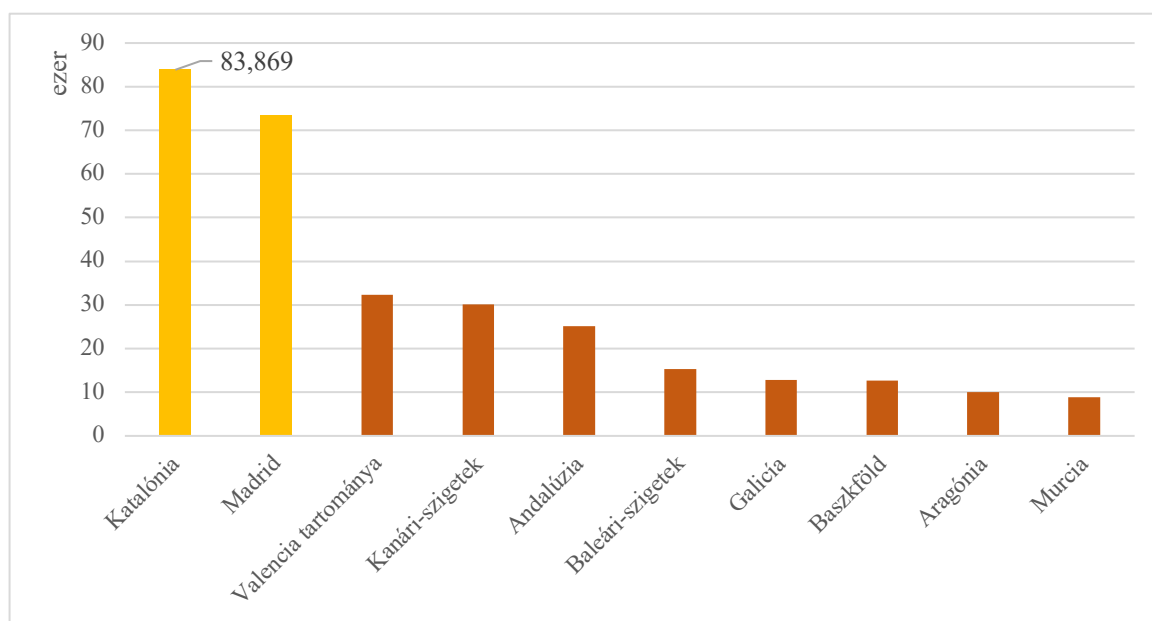
6. ábra: A katalán korfa 2016-ban
Forrás: Generalitat de Catalunya

A legtöbb más országból érkezett polgár 2016-ban 15 és 29 év közötti tinédzser és munkaképeskorú fiatal felnőtt volt, akik továbbá segítették a különböző foglalkoztatottsági mutatók javulását is. Ők alkották a bevándorlók számának 35,3 %-át. 65 év felett már nem számottevő a beáramló külföldiek száma tekintve, hogy 2016-ban mindössze alig több mint 11 ezren voltak. (IDESCAT, 2021/a)

2.2. Katalónia és Magyarország bevándorlási folyamatainak alakulása

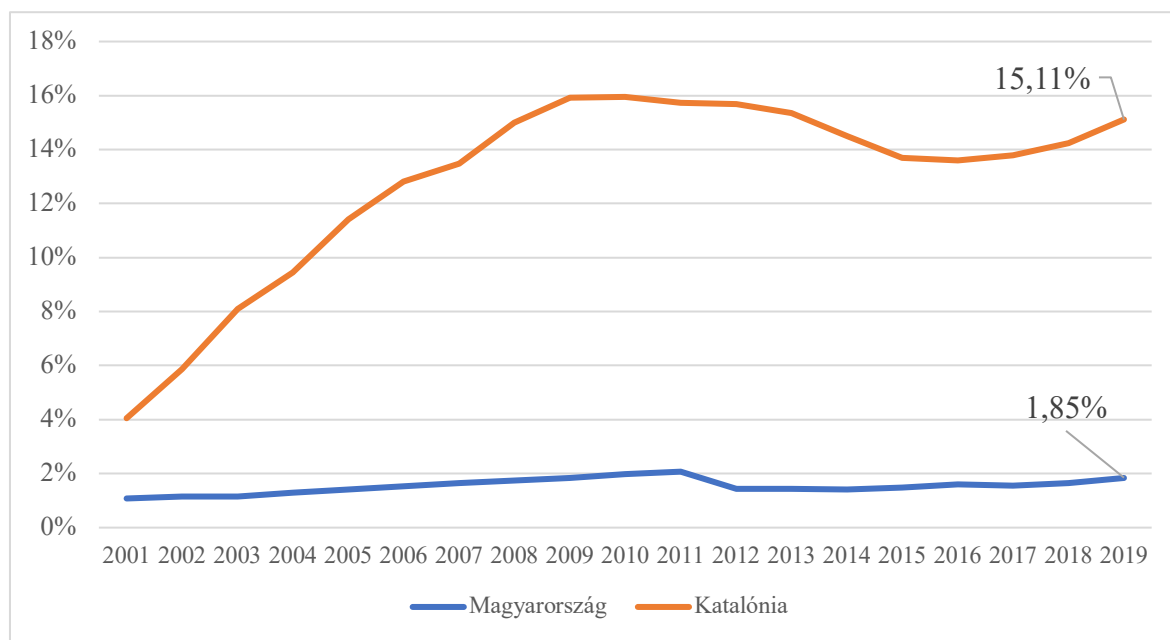
Alapvetően Magyarország és Katalónia migrációs folyamatai teljesen ellentétesek. A XXI. század első évtizedében Spanyolország a népességéhez viszonyítva az európai történelem egyik legnagyobb migrációs hullámát érezhette magán. Miután 1985-ben aláírták az Európai Közösség csatlakozási szerződést, a sokáig csak „küldő” ország „fogadó” országgá vált (Romero, 2015).

Magyarországon ezzel ellentétben, jellemzőbb az elvándorlás. A migrációs válság idején a kormány határozottan lépett fel a migráció ellen a kerítés megépítésével, míg Katalónia az elmúlt két évtizedben az egyik legnagyobb befogadóvá vált Spanyolországban belül. Ahogy a 7. ábra is mutatja a nettó migráció értéke 2018-ban kiugróan magas 83.869 fő volt Katalóniában, megelőzve ezzel a spanyol fővárost. Katalónia nettó migrációja a teljes spanyolországi migrációs érték egynegyedét tette ki. Magyarországon a nettó migráció értéke 2018-ban 24.942 volt, ami elég alacsonynak mondható a spanyol autonóm tartományhoz képest.

7. ábra: Spanyolországi nettó migráció tartományi szinten 2018-ban
 Forrás: statista.com alapján saját szerkesztés

A 8. ábrán jól észrevehető, hogy a több mint 7,5 millió fős lakosú Katalónia és a majdnem 10 millió fős lakosú Magyarország külföldről érkezett bevándorlóinak a számában erős eltérés figyelhető meg. Az ábrán láthatjuk, hogy a népesség hány százaléka nemzetközi bevándorló. Míg Magyarország esetében a 2019-es 1,85% 180.773 főnek felel meg, addig Katalónia esetében a 15,11 % 1,159,427 főnek felel meg. (IDESCAT, KSH, 2020) Magyarország esetében, a bevándorlók többsége a fővárosban telepedik le, évek óta látható, hogy első körben oda koncentrálódik a migráció. Katalónia esetében sincs ez másképp, 2019-ben a bevándorlók 27,63 %-a Barcelonában telepedett le. (IDESCAT, 2020) 2019-ben a bevándorlók kiemelten magas része, 47,06%-a telepedett le Budapesten, melynek száma évek óta csak növekszik. 2019-ben a bevándorlók több mint 54 %-a telepedett le a közép-magyarországi régióban (KSH, 2019).

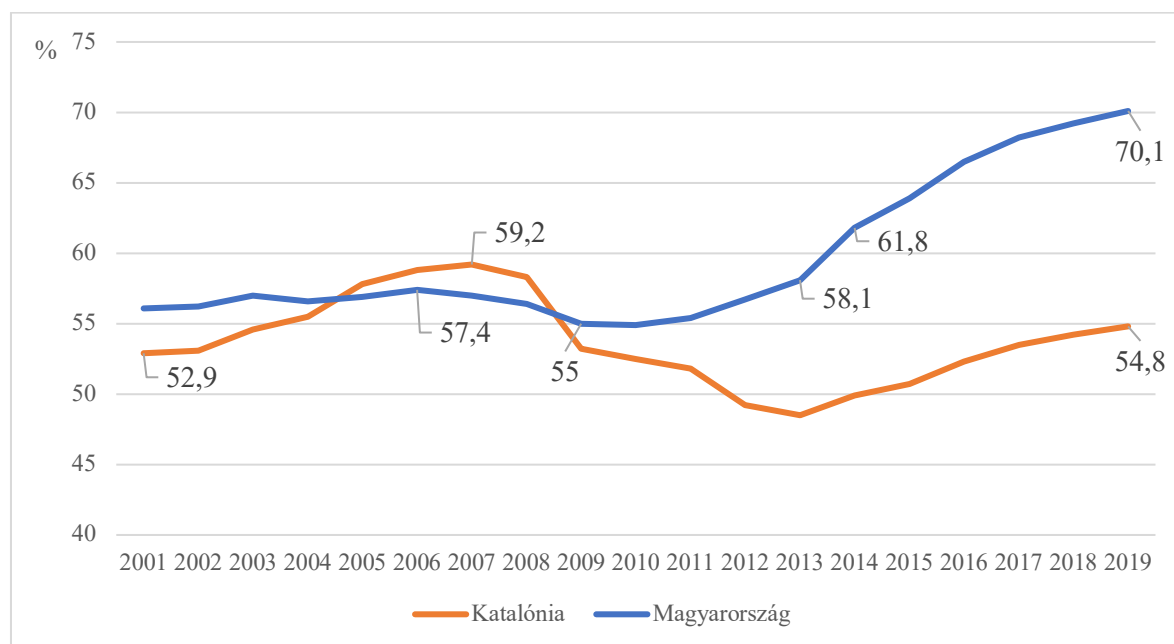
8. ábra: Magyarország és Katalónia külföldi bevándorlók száma a népesség százalékában 2001-2019 között,

Forrás: IDESCAT és KSH alapján saját szerkesztés

2.3. Foglalkoztatottsági és munkanélküliségi ráta alakulása

A 2001-től 2019-ig ábrázolt foglalkoztatottsági ráta alakulása eltérő a két ország tekintetében. Katalóniában 2001-től egészen 2007-ig az értékek folyamatosan növekedtek, köszönhetően az erősödő gazdaságnak. 2001 és 2007 között több mint 6 %-kal növekedett a foglalkoztatottsági ráta, míg ebben az időben Magyarországon egy fajta stagnálás látható. A válság kirobbanása, viszont Katalóniát súlyosabban érintette és több időbe is került nekik, hogy újra talpra álljanak. 2013-ig folyamatosan csökkent a foglalkoztatottság száma és csak 2014-ben indult meg pozitív irányba, mivel ekkor kezdődött meg a munkahelyek számának helyreállása. A legtöbb új állást a szolgáltatási szektorban teremtették, hiszen Katalónia közkedvelt turista központ, viszont sokszor ezek a munkahelyek nem állandóak, csak időszakosak. 2018-ban még mindig kimondható volt, hogy a munkaerőpiac nem állt teljesen lábra. A magas ideiglenes munkahelyek mellett kiemelkedik az önkéntes részmunkaidős foglalkoztatás magas aránya, valamint azoknak a száma, akik nagyon rövid időtartamú szerződéseket kötöttek. Az aktív népesség erőteljes növekedése miatt a foglalkoztatás növekedése nem volt elegendő a munkanélküliség további csökkentéséhez Katalóniában, így a

munkanélküliségi ráta, még mindig elég magas, ahogy az a tizedik ábrán is látható. (Generalitat de Catalunya, 2019)

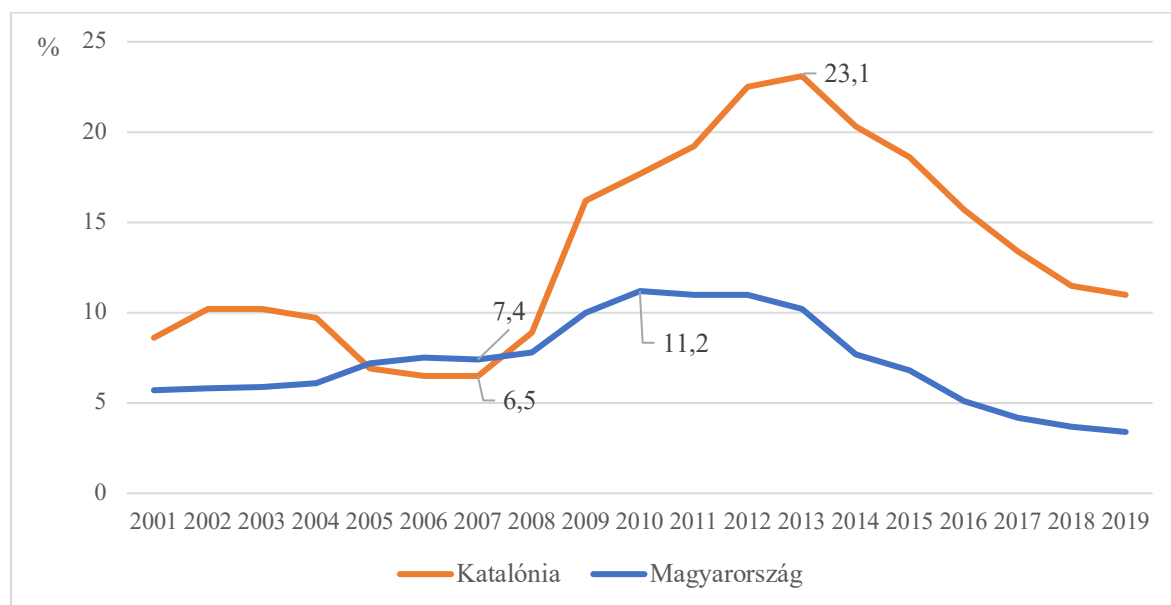
9. ábra: A foglalkoztatottsági ráta alakulása 2001 és 2019 között
Forrás: IDESCAT és KSH alapján saját készítés

Magyarországon a válság kibontakozása alatt a foglalkoztatottsági ráta 57,4 %-ról 55 %-ra esett, majd kétszázezer emberrel csökkent a foglalkoztatottság száma abban az időszakban (Központi Statisztikai Hivatal, 2020). Hazánkban 2009 után már megkezdődött a pozitív javuló tendencia, de 2013-ban következett be egy erőteljesebb növekedés, mint ahogy az a 9. ábrán is látható. 2013-ról 2014-re 2,7 %-kal emelkedett a foglalkoztatottság.

A 2008-ban kirobbant gazdasági válság mind Magyarországot, mind Katalóniát rendkívül negatívan érintette. A spanyolországi autonóm tartományban 2013-ig folyamatosan növekedett a munkanélküliség aránya, mint ahogy azt a tizedik ábrán láthatjuk is. Míg a válság előtti évben ez az arány 6,5 % volt, addigra 2013-ban már 23,1 % -ra emelkedett ez a szám. Magyarországot is lesújtotta a válság és jelentős munkanélküliség alakult ki, mint a válság előtti években, de mégis hamarabb indult csökkenésnek ez a szám a hazánkban.

Spanyolország egész területén jellemző, hogy a munkahelyeken csak ideiglenes szerződést kötnek az alkalmazottakkal, így a válság berobbanása után sorra küldték el azokat a munkavállalókat, akik csak ilyesfajta szerződéssel rendelkeztek, ezért látható a rendkívül magas emelkedés a grafikonon 2008 és 2009 között. A másik ok amiért ilyen magas maradt a munkanélküliség értéke pedig, hogy a munkaképes korúak nagy része nem rendelkezik

magasabb végzettséggel, mint a középiskolai, így akiket a válság idején elbocsátottak, ők sokáig munkanélküliek maradtak. A magyarok sorra veszítették el állásaikat az autó- és feldolgozóipar területén, valamint a banki szektorban. Sok cég a versenyképesség fenntartása érdekében bocsátotta el alkalmazottait, valamint számos vállalat alkalmazta az átmeneti munkaidő csökkentést. 2009 nyarán a kormány bevezette a „létszámstopot” a közszférában, gazdasági megszorító intézkedés képpen (Szabó, 2010).

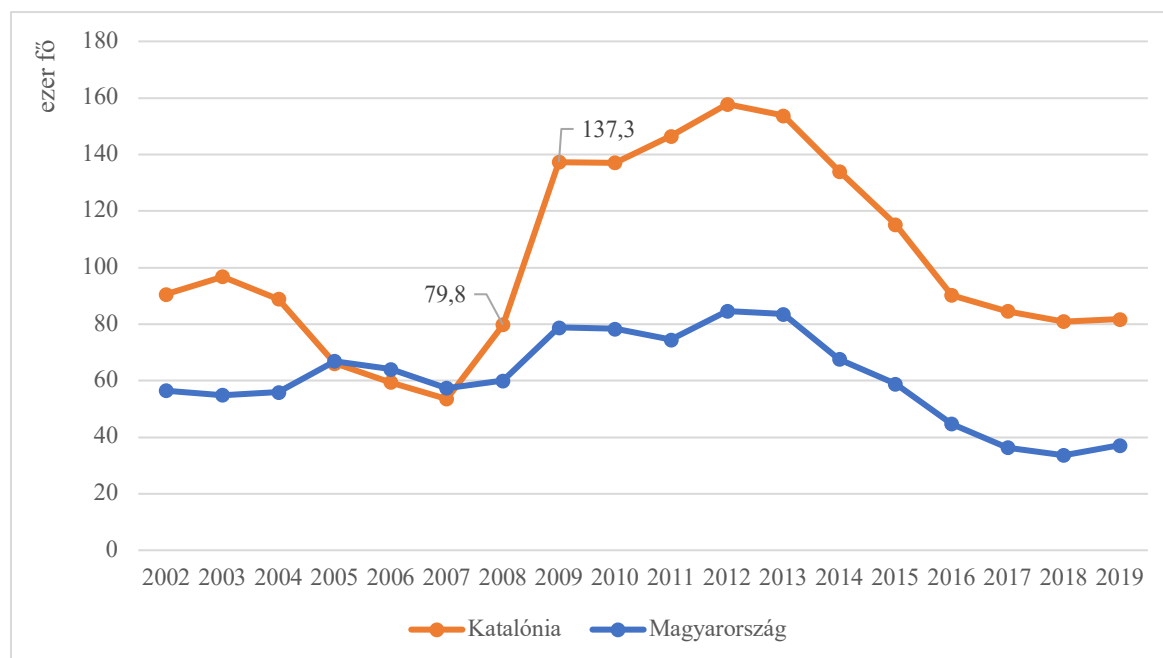
10. ábra: Katalónia és Magyarország munkanélküliségi rátája 2001-2019 között,
Forrás: IDESCAT és KSH alapján saját szerkesztés

Magyarországon 2008 és 2009 között 91,5 ezer fővel, 2009-ről 2010-re pedig még 51,6 ezer fővel nőtt a munkanélküliek száma, addig Katalóniában 2008-ról 2010-re megduplázódott a munkanélküliek száma. Mind a két esetben ez az érték közelített a félmillióhoz.

A válság enyhítésére Magyarországon megkezdődött az „Út a munkához” közmunka program, mellyel a kormány minél szélesebb társadalmi rétegnek szeretett volna munkát biztosítani. A munkahelyek megőrzése prioritássá vált, a munkaadók megsegítésére elindult a „A munkahelyek megőrzéséért” elnevezésű központi munkaerő-piaci program (Szabó, 2010). Ezek a programok pozitívan hatottak, mind a foglalkoztatottsági, mind a munkanélküliségi ráta értékeire, viszont a válság időszaka alatt és a rákövetkező pár évben nagy problémát jelentett a hazai aktív munkaerő kivándorlása.

Arthur Mas katalán elnököt 2011-ben választották meg, akinek a legfőbb célja volt, hogy az elnökségének idején felére csökkentse a munkanélküliek számát, de ez sajnos nem történt meg. A „Servei d’Ocupació de Catalunya” rövidebb nevén SOC-ban látta a lehetőséget

Más, mely akkoriban az egyik lehető legrosszabbul teljesítő és hírnévvel rendelkező foglalkoztatási központ volt. A munkanélküliek alig 8 %-a látogatta meg a SOC-ot álláskeresés miatt, a munkanélküliségi ráta pedig csak tovább növekedett a következő két évben (Epstein-Verbeeten-Widener, 2016).

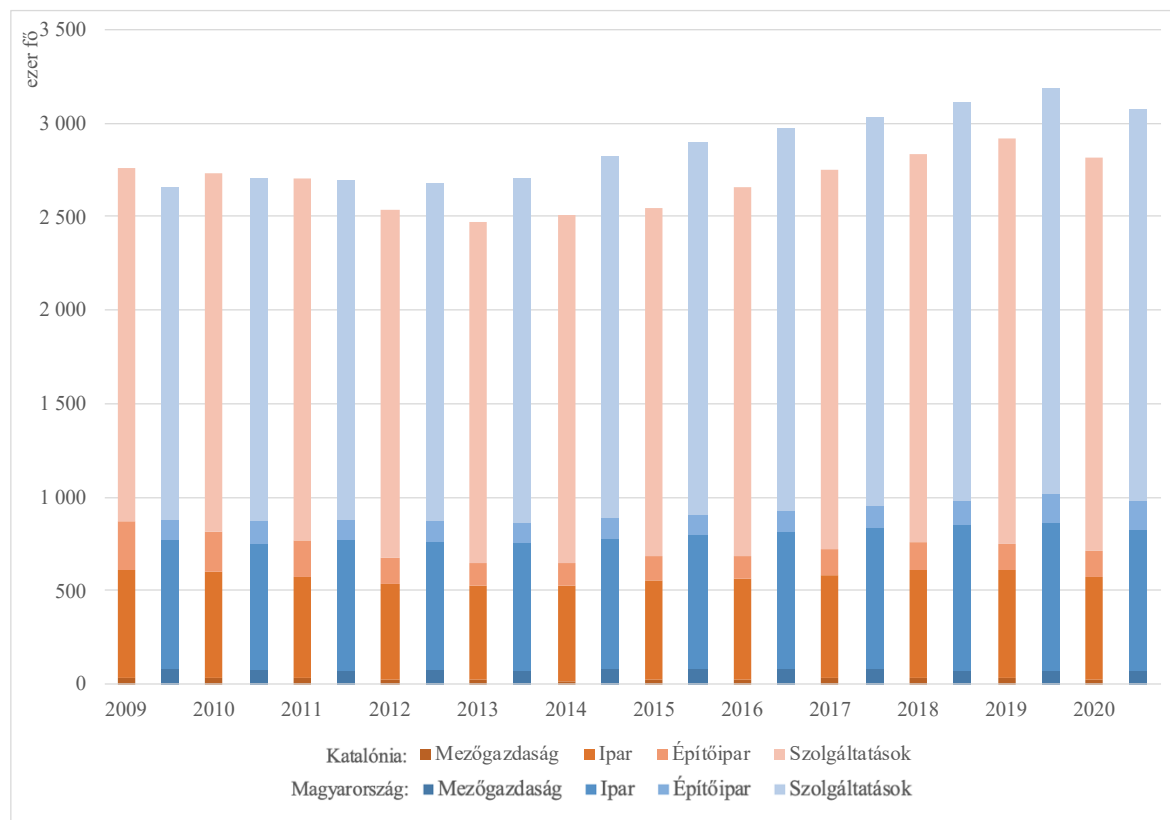
11. ábra: A 15-24 éves munkanélküliek száma 2002-2019 között,
Forrás: IDESCAT és KSH alapján saját szerkesztés

Mindkét ország fiatal társadalmát nehéz helyzetbe sodorta a válság. Katalóniában egy év alatt 79,8 ezerről 137,3 ezerre nőtt, majdnem megduplázódott a 15-24 éves munkanélküliek száma a válság idején. Magyarországot is negatívan érintette ez, hiszen a friss diplomások a közsférában a „létszámstop” miatt nem találtak állást, a vállalatok pedig a nehéz gazdasági helyzet miatt nem tudtak új embereket alkalmazni. Katalóniában az alulképzettség is rengeteg problémát okoz, mivel a tovább tanulás lehetősége még mindig nagymértékben függ a család anyagi háttérétől. Sok diák még középiskolai végzettséggel sem rendelkezik, így nem tudott elhelyezkedni. A válság idején megkezdődtek a különböző továbbképzések és szakmák tanulása, hogy a fiatalok nagyobb eséllyel szerezhessenek állást. (OECD, 2010)

2.4. A foglalkoztatottság gazdasági szektorok szerinti megoszlása

A gazdasági tevékenység szerinti besorolás annak a létesítménynek a fő tevékenységére vonatkozik, amelyben egy személy a referencia-időszak alatt dolgozott. A személy gazdasági

tevékenységének ága nem az adott személy munkájának konkrét feladataitól vagy funkcióitól függ, hanem annak a gazdasági egységnek a jellemzőitől, amelyben a személy dolgozik. (International Labour Organization, 2020)

12. ábra: Az alkalmazásban állók száma gazdasági szektor szerinti megoszlása Katalónia és Magyarország esetében 2009-2020

Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

A 12. ábra jól szemlélteti az alkalmazásban állók számát gazdasági szektoronként Katalónia és Magyarország esetében. 2009 és 2020 között az arányok tekintetében nem történt nagy változás. Mindkét ország esetében a legtöbb alkalmazott a szolgáltatások szektorában van. Hazánk esetében ez a szám évről évre nő, 2009-ről 2020-ra 1,7 milliőről 2,1 millióra nőtt az alkalmazottak száma a terciér szektorban, míg a primer szektorban alkalmazottak száma 82,8 ezer emberről 70,5 ezer emberre csökkent. Katalónia esetében a két szektor tekintetében hasonló tendencia figyelhető meg. Még 2009-ben 31 ezer alkalmazottat tartottak számon a mezőgazdasági szektorban ez a szám 2020-ra több mint 4 ezer fővel esett vissza. A terciér szektorban alkalmazottak száma növekedett 2009-hez képest viszont mindössze 200 ezer emberrel.

Az ipar tekintetében is számos hasonlóság figyelhető meg a két ország esetében. Évről évre nőtt ebben a szektorban az alkalmazottak száma, visszaesést csupán 2012-ben figyelhetünk meg amikor több Európai Unió tagországának gazdasági teljesítő képessége csökkent. Az első táblázat megmutatja, hogy Katalónia esetében 2009-ről 2020-ra csökkent az építőiparban és iparban foglalkoztatottak száma, nem sikerült elérni a recesszió előtti állapotot, viszont 2012-t követően folyamatos a növekedés. Magyarország esetében is igaz, hogy az iparban alkalmazottak aránya csökkent, viszont a számuk nőtt. Az építőiparban is nőtt hazánkban a foglalkoztatottak száma és arányuk is.

1. táblázat:

Az alkalmazottak száma és megoszlása gazdasági szektorok szerint Katalónia és Magyarország 2009 és 2020

	2009 (ezer fő)				
	Mezőgazdaság	Ipar	Építőipar	Szolgáltatások	Összesen
Katalónia	31	581	254,4	1889,5	2755,9
Katalónia	1,12%	21,08%	9,23%	68,56%	100%
Magyarország	82,8	681,6	117,8	1 778,4	2 660,7
Magyarország	3,11%	25,62%	4,43%	66,84%	100%

	2020 (ezer fő)				
	Mezőgazdaság	Ipar	Építőipar	Szolgáltatások	Összesen
Katalónia	26,4	547,2	140,5	2097,9	2812
Katalónia	0,94%	19,46%	5,00%	74,61%	100%
Magyarország	70,5	752,6	157,1	2 096,5	3 076,7
Magyarország	2,29%	24,46%	5,11%	68,14%	100%

Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

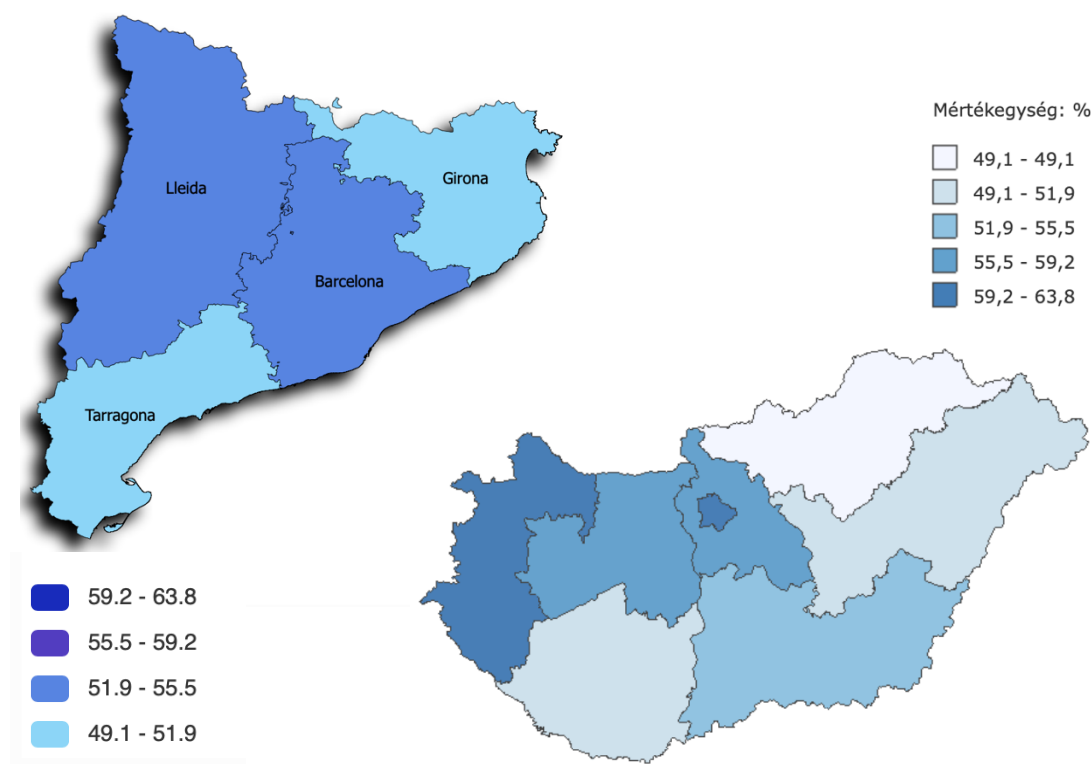
2009-ben Katalóniában az összfoglalkoztatottak száma 2755,9 ezer fő volt melynek 68,56 %-a a szolgáltatás szektorában dolgozott. 2020-ra nőtt az alkalmazottak száma és a tercier szektorban dolgozók aránya is, mely majdnem elérte az alkalmazottak háromnegyedét. Magyarország esetében a tercier szektorban dolgozók aránya mindössze kevesebb, mint 2 %-kal nőtt a 11 év alatt.

A mezőgazdasági szektor szempontjából az első táblázat is mutatja, hogy kevés alkalmazott tevékenykedik ebben a szektorban mind a két ország esetében. A szekunder és tercier szektor sokkal jelentősebb.

2.5. A magyar és katalán foglalkoztatottsági ráta alakulása regionális szinten

A foglalkoztatottsági ráta alakulása regionális szinten a két ország esetében eltér. A 13. ábrán megfigyelhető a foglalkoztatottsági ráta alakulása 2012-ben. Magyarországon az eltérő régiók eltérő adatokkal szolgálnak, míg észak-keleten és délnyugaton alacsonyabb a foglalkoztatottság, addig az ország közepén és az osztrák határ menti régiókban sokkal magasabb. Hazánkban a legmagasabb értékkel természetesen a budapesti régió rendelkezik, 63 %-kal, míg a legalacsonyabb az észak-magyarországi régió rátája, mely csupán 49,1 %.

Katalóniában 2012-ben a legmagasabb foglalkoztatottsági ráta érték mindössze 52,9 % volt Lleida tartományában, a legalacsonyabb pedig 50,6 %-kal Tarragona tartománya rendelkezett. Magyarország esetében a legtöbb régióban magasabb a foglalkoztatottsági ráta, mint Katalónia bármely régiójában. Barcelona tartományában, ahol a főváros is található ez az érték csupán 52 %, jóval alacsonyabb a pesti régióhoz képest.

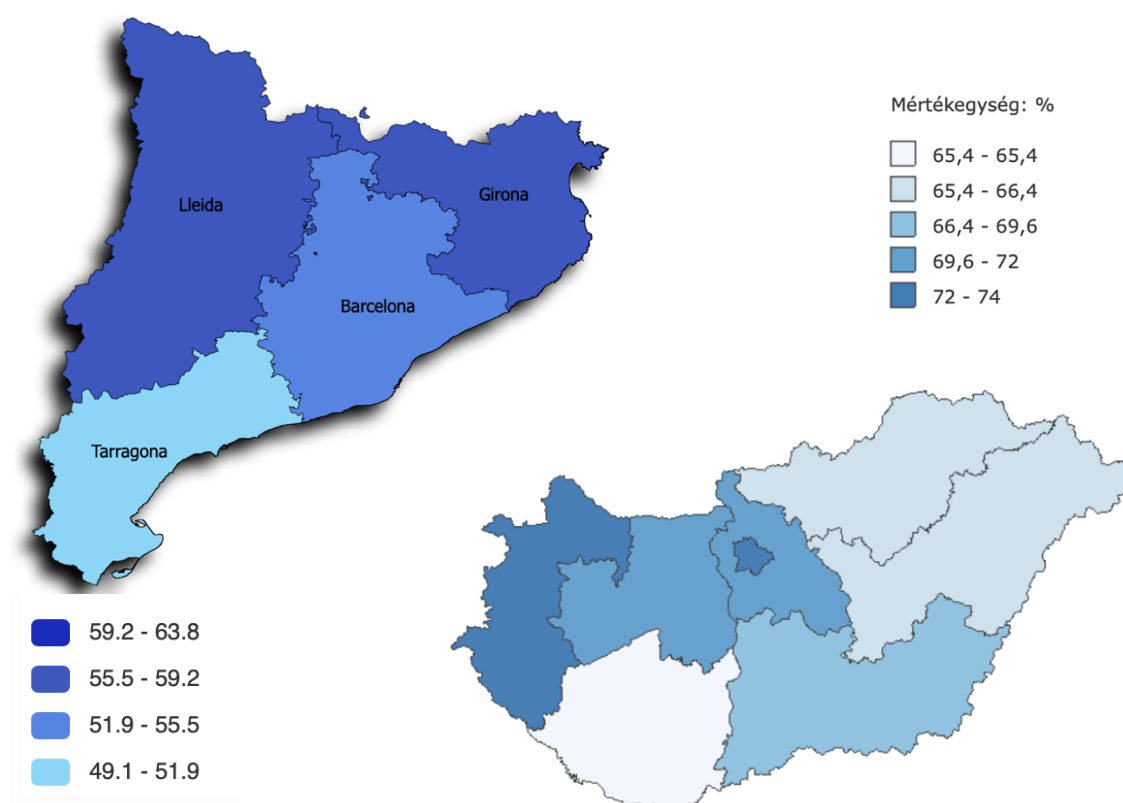

13. ábra: Katalónia és Magyarország 15-64 éves népesség foglalkoztatottsági rátája régiókra bontva 2012-ben

Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

2019-re Katalónia foglalkoztatottsági rátája növekedett az évek folyamán, viszont, Magyarország esetében sokkal nagyobb mértékű fejlődés figyelhető meg. A 2012-ben legalacsonyabb értékkel rendelkező észak-magyarországi régió rátája 17 %-kal nőtt és bár még mindig alacsony az ország legtöbb régiójához képest, egy erősen növekvő tendencia figyelhető meg. A növekedés valószínűleg a közfoglalkoztatottsági programoknak köszönhető, amely bevonja a legszegényebb rétegeket is és munkát biztosít a számukra.

Katalónia esetében Girona tartományában figyelhető meg a legnagyobb mértékű 5,3 %-os fejlődés. Továbbra is Lleida tartománya rendelkezik a legmagasabb értékkel és Tarragona tartománya a legalacsonyabbal. 2012-höz képest mindössze 0,5 %-kal emelkedett a foglalkoztatottsági ráta.

14. ábra: Katalónia és Magyarország 15-64 éves népesség foglalkoztatottsági rátája régiókra bontva 2019-ben

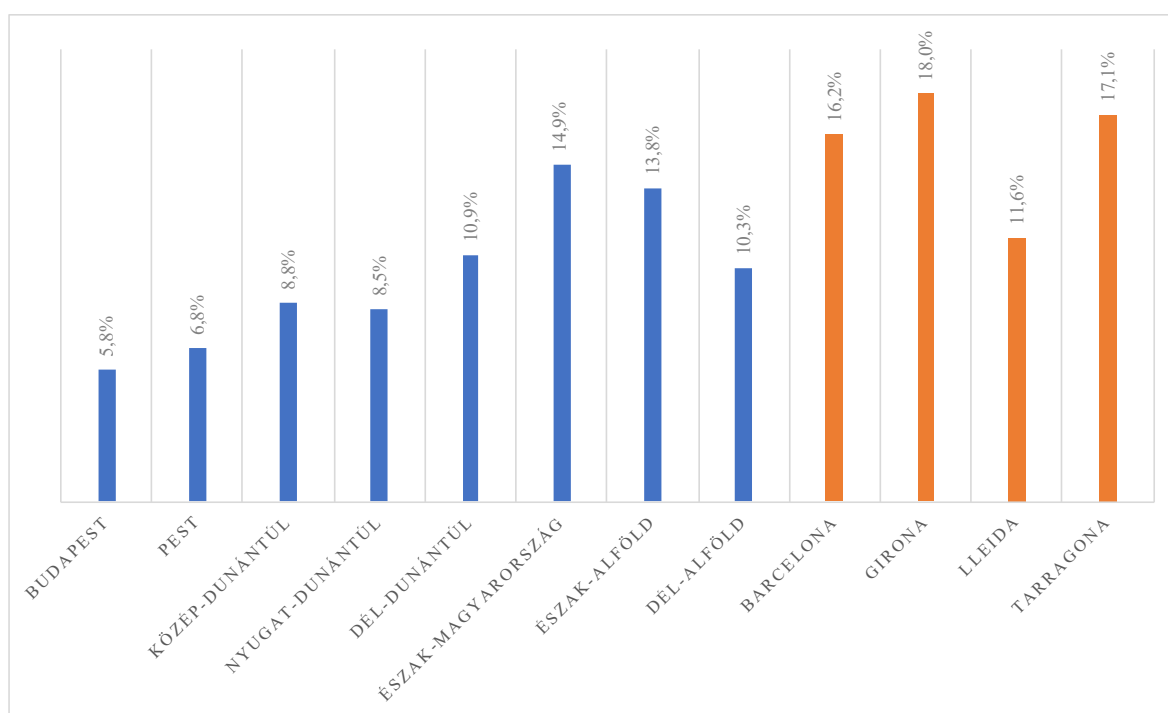
Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

2.6. A két terület munkanélküliségének regionális megoszlása

Magyarország munkanélküliségi rátája eltérő nagyságú több régió esetében is. A 2008 őszen kibontakozó gazdasági válság hatására megnőtt a munkanélküliségi ráta. 2009-ben a

Központi Statisztikai Hivatal által készített munkaerő-felmérés alapján a 15–64 éves munkanélküliek száma éves átlagban már 420 ezer volt, 92 ezer fővel, 27,8%-kal több, mint egy évvel korábban. 2009-ben az észak-magyarországi, illetve észak-alföldi régiókban volt a legmagasabb a munkanélküliségi ráta 14,9 %, illetve 13,8 %. A KSH által készített tanulmány továbbá szemléltette, hogy a munkanélküliségi ráta értéke meghaladta az Európai Unió átlagot. (KSH, 2010)

A 15. ábra szemlélteti Magyarország, illetve Katalónia régióinak munkanélküliségi rátáját. Magyarország értékei kék színűek és jól látható a két kiugró érték, amit már említettem, viszont a több régió értékei is magasabbak, például Dél-Dunántúl és Dél-Alföld, amelyek az ország déli részén találhatóak. Magyarországon a válság hatása elsősorban a feldolgozóiparban dolgozókat érintette jelentősebb mértékben. Több mint 41 ezer ember vált munkanélkülivé ebben az iparágban, többségében férfiak. (KSH, 2010)

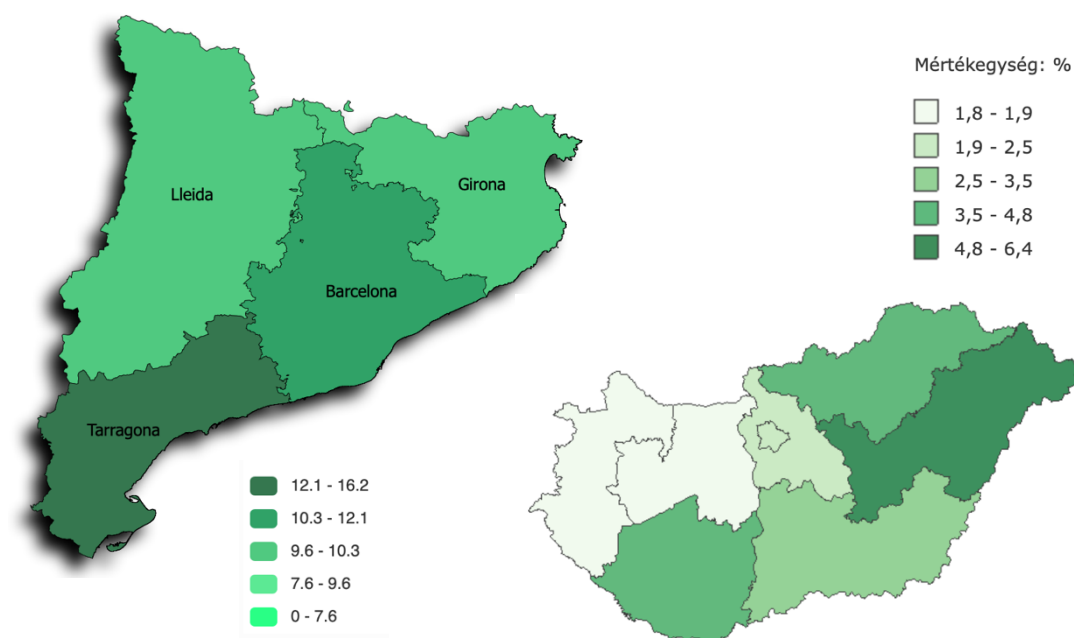

15. ábra: Magyarország és Katalónia régióinak 15-64 éves lakosságának munkanélküliségi rátája 2009-ben

Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

Katalónia négy régiójának adatai hasonlóan magasak voltak 2009-ben. Lleida tartománya rendelkezik a legalacsonyabb munkanélküliségi rátával 11,6 %-kal, míg Girona tartománya a legmagasabb értékkel 18 %-kal. Abban az évben Spanyolország munkanélküliségi rátája 17,9 % volt, mely majdnem kétszer magasabb volt az EU átlagától.

Katalóniára vetítve ez az érték alacsonyabb volt, de még mindig magas az uniós átlaghoz képest, 16,2 %. 2009 különösen nehéz év volt Spanyolország számára, hiszen a válság feltárta, hogy a növekedés alapjai a terjeszkedési időszakban (hitel, lakásboomok) fenntarthatatlanok voltak, ezért a fellendülés a termelési tényezők jelentős ágazati átalakítását és a termelékenység nagyobb növekedését igényli. A munkanélküliségen a nagymértékű bevándorlás sem segített, amely jelentősen módosította a spanyol lakosság demográfiai szerkezetét. Ezekkel a hajtott erővel a növekedést nem lehetett tartósan fenntartani. Mivel a termelékenység növekedése nagyon alacsony volt, és a hazai munkaerő- és termékpiac jelentős torzulásait nem sikerült megszüntetni, a versenyképesség jelentősen romlott, ami a magánszektor eladósodásának erőteljes növekedésével együtt oda vezetett, hogy a spanyol gazdaság egyre inkább a külső finanszírozástól függött, mely csak súlyosbította a válság hatásait. (Jimeno, 2011)

16. ábra: Katalónia és Magyarország 15-64 éves lakosságának munkanélküliségi rátája 2019-ben

Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

Véleményem szerint a magas munkanélküliségi ráta a válság utáni negatív következmény, melyet tovább súlyosbított a fiatalok közötti nagymértékű munkanélküliség és a Spanyolország egész területén jellemző ideiglenes szerződések magas aránya, melyek a válság következtében nem kerültek meghosszabbításra.

2019-ben a két ország munkanélküliségi ráta értékei között már nagy az eltérés. Míg Magyarországon továbbra is az északi és déli régiókban a legmagasabb a munkanélküliség, viszont értékük számottevően csökkent 2009-hez képest. 2009-ről 2019-re az észak-

magyarországi régióban több mint 10 %-kal csökkent a munkanélküliségi ráta, míg az észak-alföldi régióban 7,4 %-kal esett ez az érték a 10 év alatt.

Katalónia esetében viszont nem történt nagymértékű csökkenés a munkanélküliségi ráta értékeiben. Tarragona tartománya rendelkezik továbbra is a legmagasabb mértékű munkanélküliséggel, mely a 10 év alatt csupán 3,7 %-kal csökkent. A legnagyobb mértékű fejlődés Girona tartományában figyelhető meg, ahol 18 %-ról 10,3 %-ra csökkent a munkanélküliség.

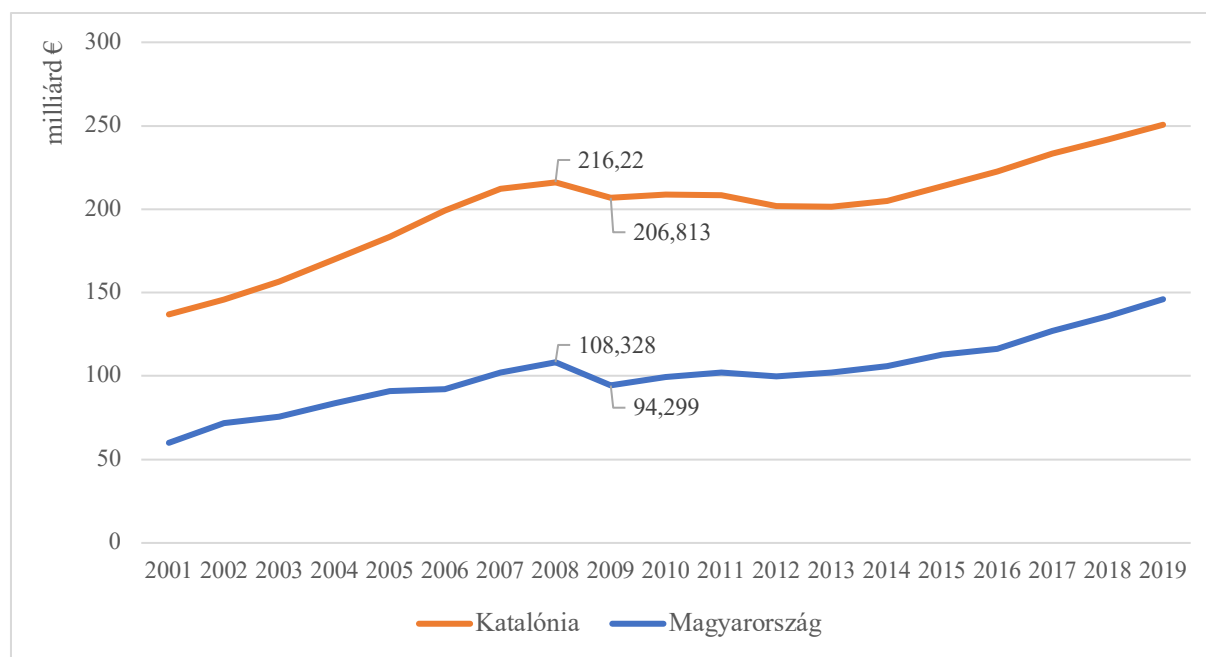
2019-ben az Európai Unió által meghatározott átlagos munkanélküliségi ráta értéke 7,4 % volt. Magyarország mind a 8 régiója ettől alacsonyabb értékkel rendelkezett, míg Katalónia mind a 4 régiója az EU átlagtól magasabb értékkel rendelkezett.

3. Katalónia és Magyarország gazdaságának alakulása a 21. században

3.1. Az éves bruttó hazai termék és annak változása

A gazdaság bruttó hazai terméke (GDP) a teljes termelés mértéke. Pontosabban: egy országban vagy régióban egy adott időszakban előállított összes áru és szolgáltatás pénzértéke. Míg a GDP meghatározása egyértelmű, annak pontos mérése meglepően nehéz vállalkozás. Az időbeli és határokon átnyúló összehasonlításra tett kísérleteket pedig bonyolítják az ár, a minőség és a valuta különbségek. (Roser, 2020)

A 17. ábrán megfigyelhető, hogy mind Katalónia és mind Magyarország bruttó hazai terméke évről évre növekszik, viszont a 2008-as válság mind a két ország gazdaságát hátrányosan érintette. Katalóniában 216,22 milliárd €-ról 206,81 milliárd €-ra, míg Magyarországon 108,32 milliárd €-ról 94,29 milliárd €-ra esett vissza a GDP.

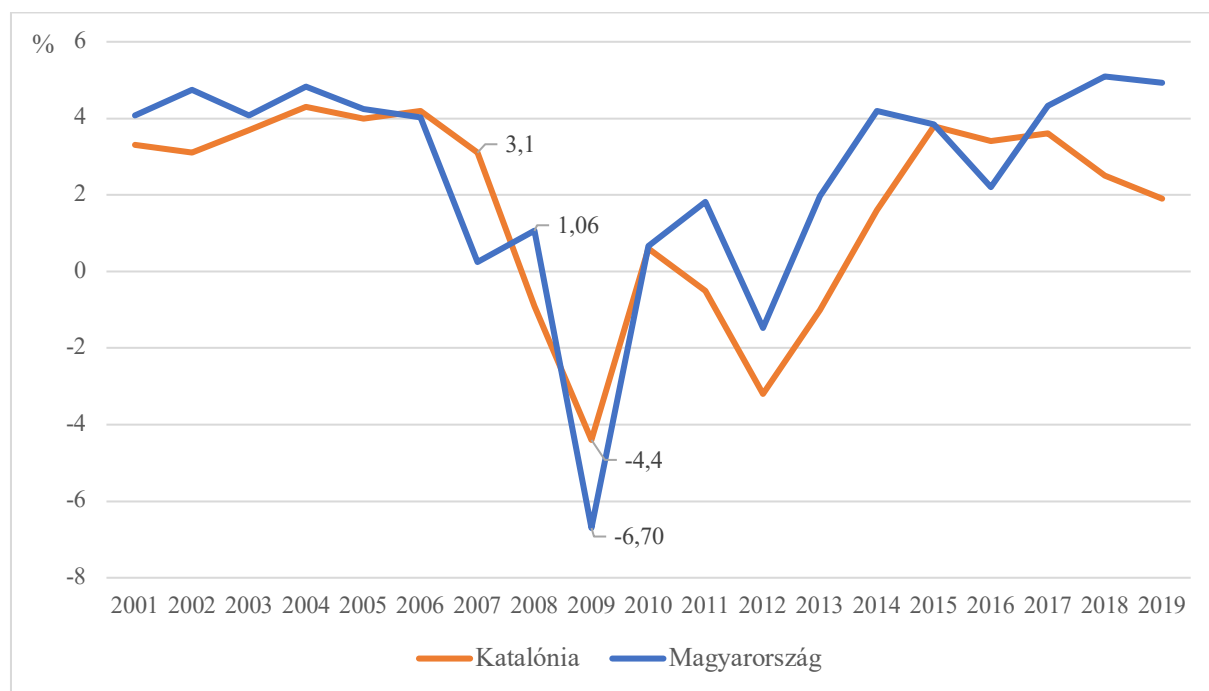
17. ábra: Katalónia és Magyarország éves GDP-je 2001 és 2019 között
Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját szerkesztés

A 18. ábrán látható, hogy míg 2008-ban a bruttó hazai termék éves növekedése 3,1 % volt Katalóniában, 2009-re -4,4 %-ra esett vissza, Magyarország esetében pedig 1,06 %-ról -6,70 %-ra süllyedt vissza.

A 2008-as ingatlan-konjunktúra összeomlása váltotta ki Spanyolországban a gazdasági válságot, mely gyorsan terjeszkedett. Az ország gazdasága akkoriban az építőipari szektorra koncentrált nem pedig a versenyképes ágazatokra, valamint a helyzetet tovább súlyosbította a könnyű pénzpolitikai irányelv és a strukturális reformok hiánya. A válság két periódusra osztható: az első 2007-től 2009-ig, amikor a helyzet javításának érdekében expanziós költségvetési politikát alkalmaztak, mely csak tovább rontotta a helyzetet. A második 2010-től tartott 2013-ig, amikor is az EU által bevezetett fiskális konszolidációs politikát alkalmazták. (Bosch, 2018)

2009-ben a fejlett országok gazdasága recesszióba került és a fejlődő országok gazdasági növekedésének üteme pedig lelassult. A visszaesés 2009 második negyedévében volt a legmélyebb ponton Európában. (Makrogazdaság, 2010)

Magyarországon a válság előtt a gazdaság stagnált, míg több környező országban is kétszámjegyű növekedést értek el. Több kelet-közép európai ország számára ez előnyt jelentett, hiszen tartalékaikból tudták fedezni a kiadásokat 2008 és 2009-ben, de Magyarország, mivel nem rendelkezett saját forrással, számára az IMF-EU-WB 20 milliárd eurós segélye nyújtott segítséget. (Miklós, 2013)

18. ábra: Katalónia és Magyarország éves GDP növekedés változása 2001 és 2019 között
Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját szerkesztés

2012-ben sem volt jobb a helyzet, amikor is Európa több országának gazdasági teljesítménye folyamatosan csökkent. Magyarország kimondható, hogy újabb recesszióba

zuhant, hiszen több mint 2 egymást követő negyedévben is csökkent a gazdaság mérete. (Simon, 2012) A 18. ábra jól mutatja, hogy mind a két esetben az éves GDP növekedés negatív értéket vesz fel.

Hazánkban a két recesszió megállította az országunk gazdasági felzárkózását az európai átlaghoz, köszönhető ez az országban uralkodó egyensúlytalanságnak, a kedvezőtlen külső környezeti hatásoknak és az alacsony belső keresletnek. (KSH, 2012) 2011. november 21.-én Magyarország második (elővigyázatossági) pénzügyi támogatást kért az EU-tól és az IMF-től a romló finanszírozási feltételekre hivatkozva, de az elhúzódó tárgyalások után már Magyarország képes volt finanszírozni magát a nemzetközi piacon és nem tartott igényt a további segítségre. (Európai Bizottság, 2012)

2012-ben Katalóniában a válság hatására felerősödtek a függetlenedési mozgalmak, mely aggodalmat okozott Madridban és megnehezítette a spanyol miniszterelnök Mariano Rajoy számára a spanyol deficit kordában tartását. A katalán szeparatizmus fellendülése azon a meggyőződésen alapult, hogy Madrid pénzügyileg ellehetetleníti az autonóm tartományt ugyanis a központi kormány minden évben összegyűjti az adókat, majd újra elosztja azokat a 17 autonóm tartomány között, de a katalánokban évről évre erősödik az érzés, hogy több adót fizetnek be, mint amennyit a regionális kormány költ. (Ortiz, 2012)

A katalán statisztikai hivatal adatai szerint (IDESCAT) 2012-ben a katalán GDP 1,3%-kal csökkent, viszont kijelenthető, hogy Spanyolország autonóm tartományai közül Katalóniát érintette a legkönnyebben a recesszió, hiszen továbbra is a legmagasabb GDP-vel rendelkeztek az országon belül. (ACN, 2013)

Mind a két „ország” tekintetében elmondható, hogy a 2008-as, valamint a 2012-es gazdasági válság nehéz helyzetbe sodorta őket. 2020-ban pedig egy újabb gazdasági világválsággal nézhetünk szembe, melyet a 2019-ben Kínában kitört világméretű koronavírus járvány okozott.

2. táblázat:

Katalónia és Magyarország negyedéves GDP növekedésének értékei 2019-2020

	2019				2020		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Katalónia	2,1%	2,1%	2,0%	1,3%	-5,4%	-21,2%	-9,1%
Magyarország	5,0%	4,5%	4,7%	4,2%	2,2%	-13,6%	-

Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját szerkesztés

Az 1. tábla jól szemlélteti a 2019-es és 2020-as negyedévek GDP növekedési értékeit. A koronavírus hatásai mind Magyarország, mind Katalónia gazdaságát súlyosan érintették.

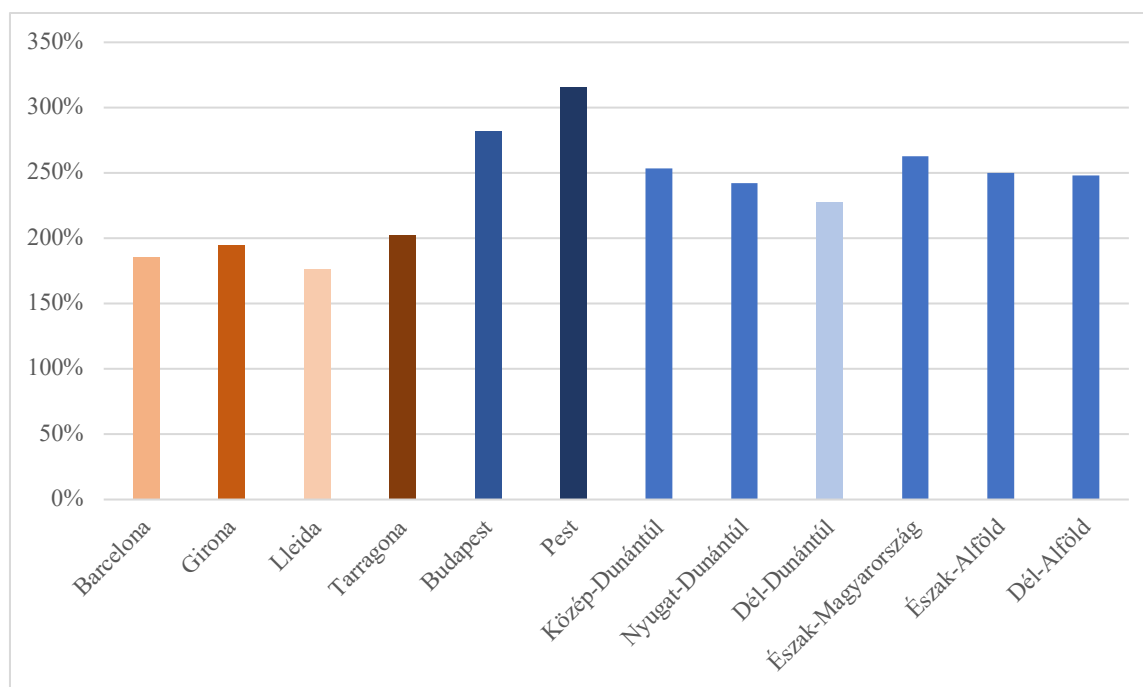
2020 első negyedévében Katalónia bruttó hazai termék növekedése már negatív értéket vett fel, hiszen Európában Spanyolországot érintette a járvány a legnagyobb mértékben Olaszország után. Már az első negyedévben 5,4 %-kal maradt el az előző negyedéves szinttől, majd a második negyedévben ez csak még tovább zuhant, egészen pontosan 21,2 %-kal maradt el a második negyedévben a GDP növekedése az előző évi szinthez képest. Magyarországon a második negyedévben zuhant nagyot a gazdaság növekedése, 13,6 %-kal maradt el az előző évi teljesítménytől, de már az első negyedévi adat sem mutat erős növekedést a 2019 első negyedévéhez képest. „A járvány elleni védekezés drasztikusan visszavetette a gazdasági aktivitást.” (Portfolio, 2020) Mindkét „ország” komoly intézkedéseket vezetett be a vírus terjedésének lassítása érdekében. Jelenleg nehéz megmondani, hogy mikor fog visszaállni a járvány előtti gazdasági teljesítmény.

3.2. A bruttó hazai termék területi megoszlása

A két ország bruttó hazai termékének aránya regionális szinten eltérő. Katalónia régióinak értékei átlagosan magasabbak minden vizsgált évben, mint Magyarország esetében. Az összes régió közül Barcelona értékei kiemelkedően magasak és mint ahogy az a 19. ábrán is látható a GDP értéke majdnem megkétszereződött 2000-ről 2018-ra.

2000-ben a katalán régiók közül Lleida (357 ezer lakos) rendelkezett a legalacsonyabb GDP-vel, mindössze 6 933,69 millió €, mely a magyar régiókhoz viszonyítva egy erős adat. Mint ahogy már említésre került Barcelona provincia 4,68 millió lakossal kimagaslóan magas értékkel rendelkezett, mely 92 487,29 millió € volt. Ez önmagában magasabb érték, mint Magyarország régióinak együttes értéke 2000-ben, amelyre 9,97 millió fő jutott. (IDESCAT, 2021/b)

Hazánk tekintetében a budapesti régió rendelkezik kiugróan magas értékkel a magyarországi régiók között, de még ez is jóval elmarad a Barcelona által produkált értékektől. Az 19. ábrán viszont megfigyelhető, hogy Magyarország régiói esetében a GDP-ben történt változás mértéke jelentősebb. Pest régiójában a bruttó hazai termék értéke megháromszorozódott, több régió esetében pedig megduplázódott a 2000-ben rögzített értékhez képest.

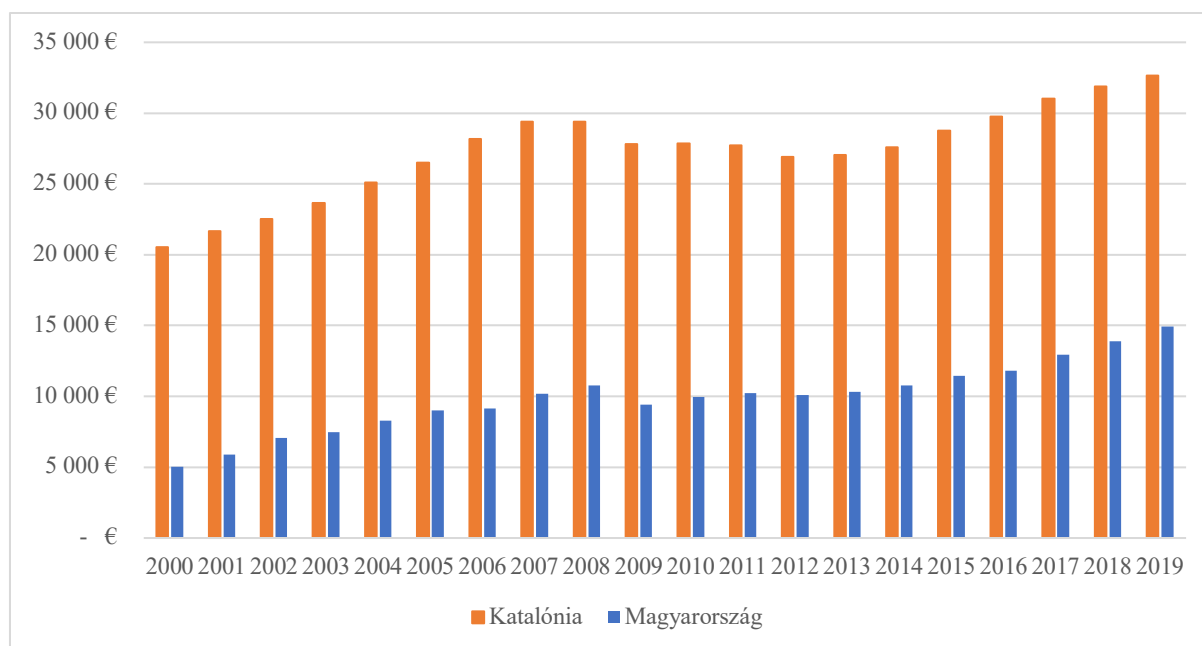
19. ábra: A bruttó hazai termék régiók szerinti változása Katalónia és Magyarország esetében 2000-ről 2018-ra, Forrás: Eurostat alapján saját készítés

4.3. Az egy főre eső bruttó hazai termék (GDP)

Az egy főre eső bruttó hazai termék értékét megkapjuk, ha az ország teljes GDP-jét elosztjuk az ország teljes népességével. A 20. ábrán látható Katalónia és Magyarország egy főre eső GDP-je, ami feltűnően nagymértékben eltér egymástól. Míg Katalónia egy főre eső GDP-je folyamatosan az EU átlag felett található, Magyarország esetében ezek az értékek jóval alatta találhatók. 2019-ben Katalóniában az egy főre jutó GDP 32 658 € volt, ami bőven túl szárnyalja az Európai Unió átlagát, ami 28 610 € volt. Magyarország ugyan ebben az évben 14 946 € értéket tudott hozni, mely drasztikus különbséget jelent mind a katalán, mind az EU-s átlagtól. (Banton, 2020)

A kétezres évek elején még drasztikusabb különbség volt érzékelhető az értékek között, hiszen Katalóniában körülbelül négyszerese volt az egy főre jutó GDP, mint Magyarországon. A 2008-as és 2012-es gazdasági válságok ideje alatt, mint két „ország” esetében tapasztalható volt egy kisebb visszaesés, de mind a kétezres évek elejétől egészen 2007-ig, valamint 2013-tól napjainkig egy növekvő tendencia figyelhető meg.

Magyarország sajnos folyamatosan az Európai Unió átlagérték alatt teljesít. Katalónia esetében viszont nem meglepő, hogy ilyen magas az egy főre jutó bruttó hazai termék értéke, hiszen Spanyolország GDP-jének legnagyobb része Katalóniából származik.

20. ábra: Katalónia és Magyarország az egy főre jutó GDP-je 2000 és 2019 között
 Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

2000-ről 2019-re Katalónia egy főre eső GDP-je 59 %-kal, Magyarorszáké pedig 198%-kal nőtt. Az ábra is szemlélteti a majd háromszoros növekedést hazánk esetében.

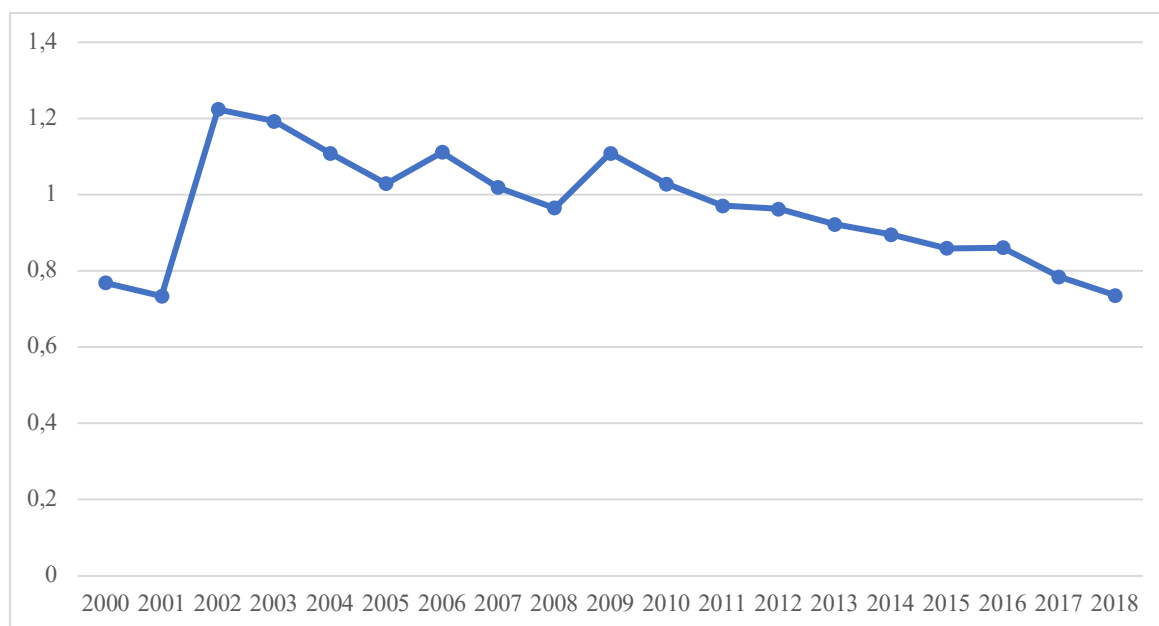
3.4. Egy főre eső bruttó hazai termék területi különbségei

3.4.1. Szigma konvergencia

A reál konvergencia számítás egyik alapvető típusa a szigma konvergencia. Jelen esetben Katalónia és Magyarország 12 régiójának egymáshoz viszonyított fejlődését mutatja be a második ábra 2000 és 2018 között, az egy főre eső bruttó hazai termék alapján. A számítási metódus folyamán az átlagtól való átlagos eltérést vettük figyelembe minden évben, mint ahogy az az 1. mellékletben is látható.

A szigma konvergencia esetében konvergenciáról beszélünk, ha a vizsgált mutató szórása időben csökkenő tendenciát mutat, ellentétes esetben divergenciáról van szó. (Szendi, 2015)

Az ábra alapján megfigyelhető, hogy a kezdeti években az adatok ingadozóak voltak, többször nagyobb mértékű különbség is megfigyelhető, viszont 2009-től szinte folyamatos a régiók közötti differenciák csökkenése, ezáltal konvergenciáról beszélhetünk.

21. ábra: Szigma konvergencia Magyarország és Katalónia régiói alapján 2000 és 2018 között,

Forrás: Eurostat alapján saját szerkesztés

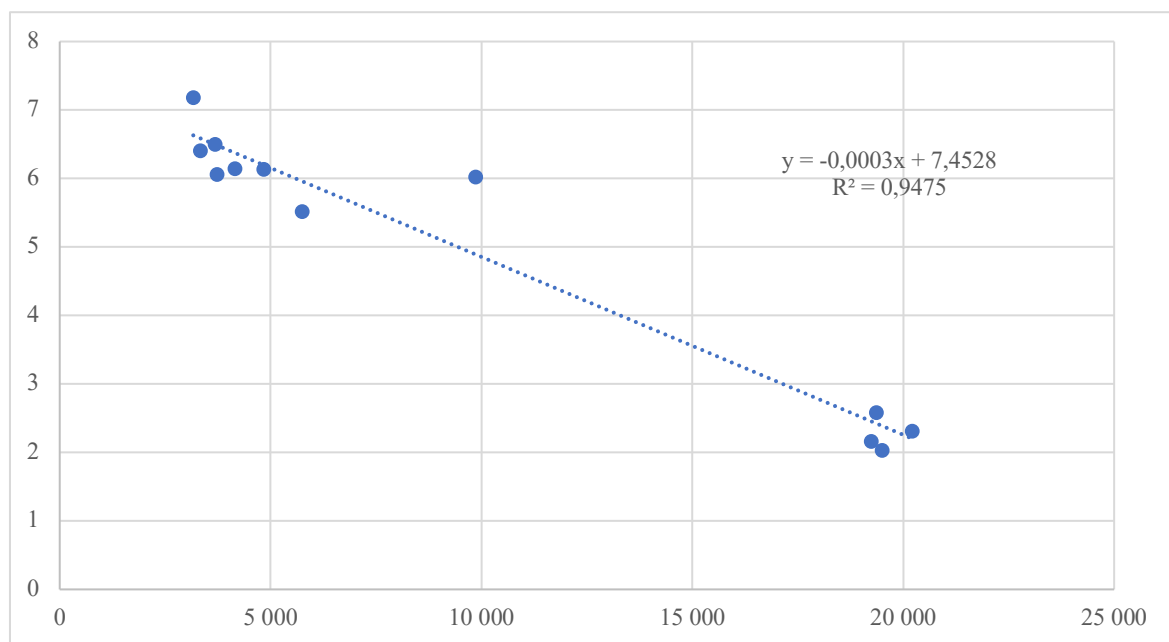
3.4.2. Béta konvergencia

A reál konvergencia számítás másik alapvető típusa a béta, amelyhez tartozó számítás a 2. mellékletben található. A béta konvergencia a választott kezdeti időszak 1 főre jutó GDP-je és az 1 főre jutó GDP éves növekedési rátájának regressziós vizsgálata alapján állapítja meg a konvergencia vagy divergencia mértékét. (Szendi, 2015)

Az összesen 12 régió láthatóan két nagyobb csoportra oszlott szét, ahogy az a 22. ábrán is megfigyelhető. Az X tengelyen nagyobb értékeket felvett pontok mind a katalán régiókat (Lleida, Barcelona, Girona, Tarragona) jelöli, míg a hátsó pont csoportosulás a magyarországi régiókat jelöli, melyek közül az élen Budapest régiója áll, elkülönülve a többitől.

A béta konvergencia alaphipotézise, hogy a szegényebb országok egy főre jutó jövedelme gyorsabb ütemben növekszik, mint a gazdagabb országoké, ami hosszú távon azt eredményezi, hogy a szegényebb országok felzárkóznak a gazdagabbakhoz. (Nemes Nagy, 2005.)

Magyarország régióiban az egy főre jutó bruttó hazai termék értéke több helyen is a háromszorosára nőtt, míg Katalónia több régiójának esetében 2000-ról 2018-ra az adatok meg sem kétszereződtek. Bár az egy főre eső GDP több, mint kétszerese Katalóniában a magyarországi adatokhoz képest, Magyarország fejlődési sebessége átlagos, de pozitív irányú.

22. ábra: Béta konvergencia Katalónia és Magyarország régiói alapján 2000-2018
 Forrás: Eurostat alapján saját készítés

3.5. A bruttó hozzáadott érték (GVA) szektorális megoszlásának alakulása

A bruttó hozzáadott érték (GVA) egy gazdasági termelékenységi mutató, amely egy vállalati leányvállalat, vállalat vagy önkormányzat hozzájárulását méri egy gazdasághoz, termelőhöz, szektorhoz vagy régióhoz. (Kenton, 2021)

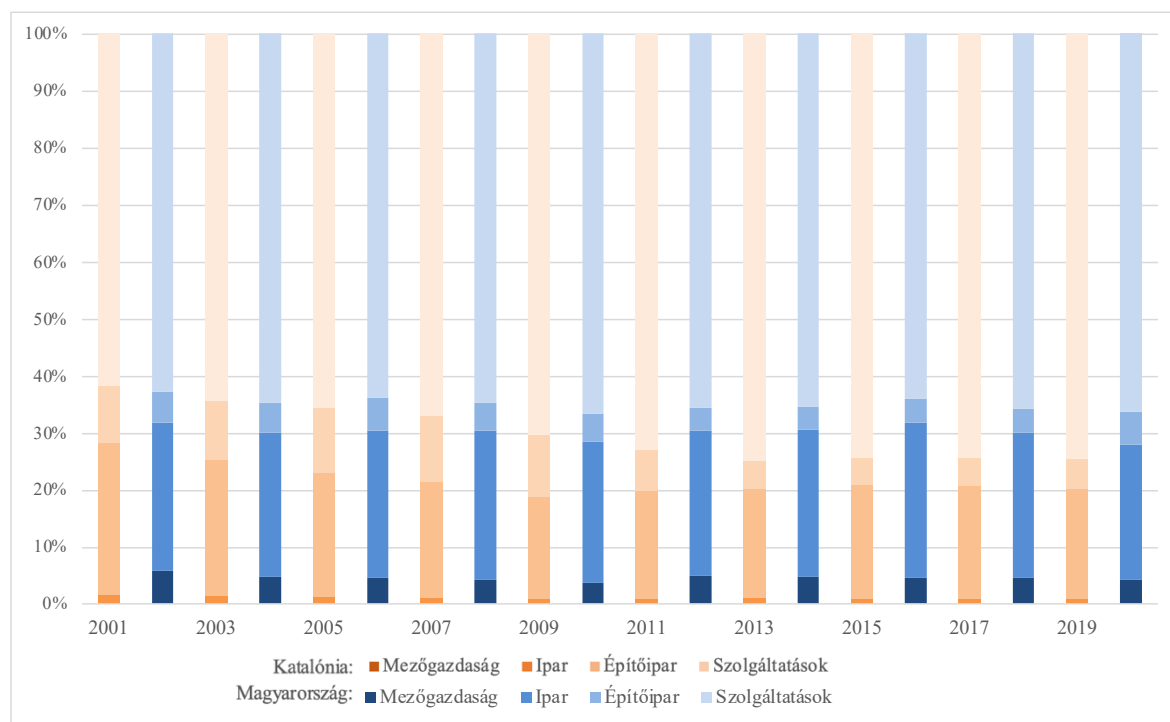
A GVA dollár értéket ad az adott országban előállított áruk és szolgáltatások mennyiségére, levonva az összes olyan input és nyersanyag költségét, amelyek közvetlenül az adott termelésnek tulajdoníthatók. A GVA így kiigazítja a bruttó hazai terméket (GDP) a támogatások és adók (tarifák) termékekre gyakorolt hatása alapján. (Kenton, 2021)

4.5.1. Katalónia és Magyarország GVA szektorális megoszlása

Barcelona és agglomerációja egy nyüzsgő startup színtér és Európa vezető technológiai központja. A katalán főváros és környéke a kereskedelem, a kultúra és a szolgáltatások központja, valamint első osztályú turisztikai célpont. (Generalitat de Catalunya, 2020)

A 23. ábra jól szemlélteti, hogy a bruttó hozzáadott érték legjelentősebb részét a szolgáltatások szektora teszi ki Katalóniában, melynek aránya 12,75%-kal nőtt 2001-ről és 2019-re, mely az utolsó vizsgált évben a teljes GVA 73,95 %-t tette ki.

A katalán szolgáltatási szektoron belül különösen fontosak az ingatlanokkal és más szakmai területekkel, valamint a kereskedelemmel, szállítással és szállással kapcsolatos tevékenységek. A régió kereskedelmi és befektetési szempontból mindig nyitott volt a külvilág felé, köszönhetően a stratégiai földrajzi elhelyezkedésének és a lakosság vállalkozói jellegének. (Európai Bizottság, 2021)

23. ábra: Katalónia és Magyarország bruttó hozzáadott értékének szektorális megoszlása 2001-2019,
Forrás: IDESCAT és KSH alapján saját készítés

Magyarország esetében is a legjelentősegteljesebb szektor a terciér, mely 66,57%-át tette ki a teljes GVA-nek. Az ipar szektorának megoszlása hasonló százalékos formát ölt mind a két ország esetében, de Katalóniában megfigyelhető egy folyamatosan csökkenő tendencia. 2001 és 2019 között 7,28 %-kal csökkent a szekunder szektor értéke Katalóniában, míg a 23. ábrán megfigyelhető, hogy Magyarország esetében hasonló szinten mozognak az értékek az utóbbi években indult meg a terciér szektor még nagyobb térnyerése, mely egy részt az iparból származó értékek csökkenését eredményezi.

Az építőipar bruttó hozzáadott értékének aránya nagymértékben csökkent a spanyol autonóm tartomány esetében, mely 2001-ben a GVA egytizedét tette ki, 2019 már csak egyhuszadát. Magyarország építőipari bruttó hozzáadott értékének megoszlása minimális változáson ment át 2001 és 2019 között.

Mind a két ország esetében megfigyelhető a primer szektor csekély jelenléte. Katalóniában mindössze 1,67 %-át tette ki a teljes bruttó hozzáadott értéknek, Magyarországon ez a szám pedig 4,25 % volt 2019-ben.

A teljes GVA 2001-2019-es időtartamban Magyarországon több mint háromszorosára nőtt, míg Katalónia esetében szinte nem tapasztalható növekedés az értékben. (KSH, IDESCAT/c, 2021)

3.6. A megélhetési költségek alakulása a vizsgált országok tekintetében

A megélhetési költség, az az alapkiadások fedezéséhez szükséges pénzösszeg, ami fedezi a lakhatást, az élelmiszert, a mindennapi fogyasztási cikkeket, az adókat, valamint az egészségügyi ellátást egy adott helyen és időben. A megélhetési költségek bérekhez vannak kötve, valamint előszeretettel használják ezt azon célból, hogy összehasonlítsák két város megélhetési költségeit. Egy adott városban, ahol a megélhetési költségek alacsonyak, egy magasabb összegű fizetéssel magasabb szintű életszínvonalat tudunk fenntartani és akár személyes vagyon felhalmozást is megkezdődhet. (Banton, 2020)

A két főváros Budapest és Barcelona tekintetében a megélhetési költségek 44,29 %-kal magasabbak a katalán fővárosban, mint Budapesten, ami nem meglepő, hiszen a legtöbb spanyol állampolgár úgy gondolja, hogy Barcelona még az ország fővárosánál Madridnál is magasabb megélhetési költségekkel rendelkezik. Egy átlagos lakás bérleti díja 90,21 %-kal magasabb, tehát majdnem a duplája, mint Budapesten. Az élelmiszerek és mindennapi fogyasztási cikkek tekintetében is érzékelhető, hogy az árak másfélszer, vagy kétszer akkora Barcelonában, mint a mi fővárosunkban. (Numbeo, 2020)

Katalóniában az átlagkereset nettó 1 725 €, ami forintban átszámítva körülbelül 613 590 Ft, ami majdnem két és félszer magasabb, mint a magyar átlagkereset, ami 2020 első félévében 262 648 Ft volt. Nem meglepő tehát, hogy ilyen magas a megélhetési költség Spanyolország egyik leggazdagabb autonóm tartományában. (ACN, 2018)

Az EU bruttó átlagkeresetéhez képest, amely havi 2000 euró, a katalán fizetések 13,7 %-kal alacsonyabbak, míg a magyar átlagfizetés több mint 60 %-kal alacsonyabb. (ACN, 2018)

3.7. A magyar és katalán külkereskedelmi forgalom és kapcsolatok alakulása

3.7.1. Katalónia és Magyarország export jellemzői

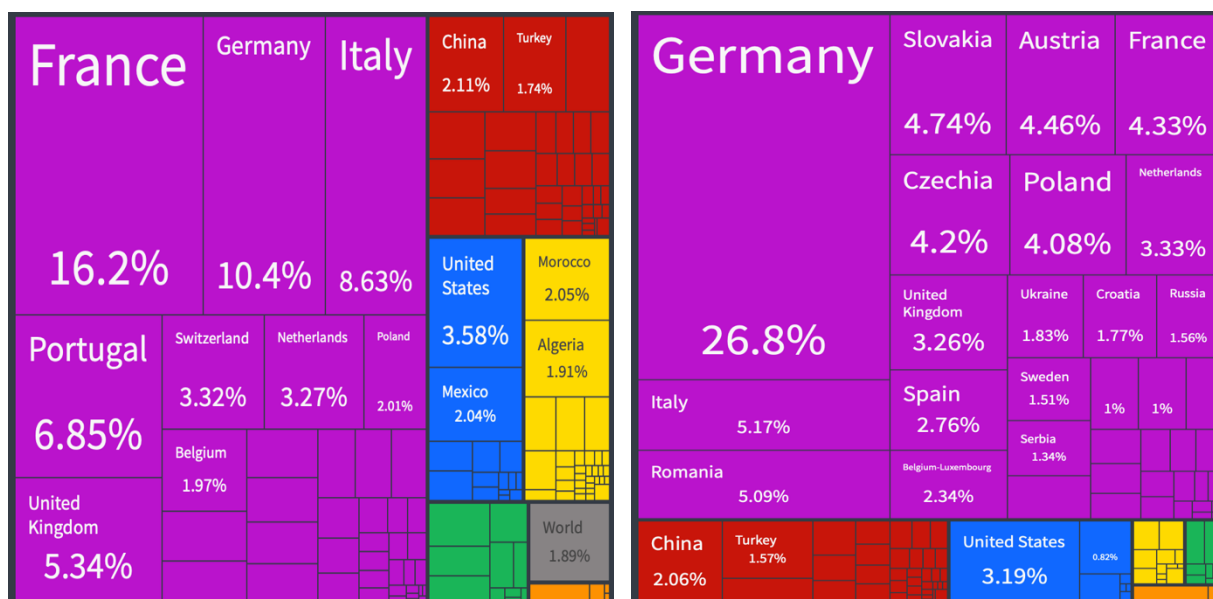
Az áruk és szolgáltatások exportja a világ többi részére nyújtott összes áru és egyéb piaci szolgáltatás értékét képviseli. Ide tartoznak az áruk, az áruszállítás, a biztosítás, a szállítás, az utazás, a jogdíjak, az engedélyek és az egyéb szolgáltatások, például kommunikációs, építési, pénzügyi, információs, üzleti, személyes és kormányzati szolgáltatások. Nem tartalmazzák az alkalmazottak kompenzációját, a befektetési jövedelmet és az átutalási kifizetést. Súlyozott átlag. Mivel a döntéshozók általában a kibocsátás növekedésének elősegítésére összpontosítanak, és mivel a termelésre vonatkozó adatokat könnyebb összegyűjteni, mint a kiadásokra vonatkozó adatokat, sok ország a termelés megközelítésével állítja elő elsődleges GDP-bebecslését. (World Bank, 2020)

Az általános kereskedelmi rendszerben az ország statisztikai területének meghatározása egybeesik az ország gazdasági területével. (UN, 2001) Az export felettébb fontos a modern gazdaság számára, hiszen lehetőséget kínál az emberek és cégek számára más piacokon való jelenlétre. (Segal, 2020) Az exportot gyakran a GDP százalékában adják meg, hogy értékelni tudjuk nagyságukat a gazdaság méretéhez viszonyítva.

Katalónia és Magyarország áru és szolgáltatás exportja, sok szempontból hasonló. Mind két terület az Európai Unión belül található és első számú partnereik is itt találhatók. Katalónia elsősorban Spanyolország felé exportál, de számos nemzetközi és európai partnerországgal is rendelkezik. A 24. ábra jól szemlélteti, hogy a katalán áruk első számú külföldi célországa az Európai Unión belül a szomszédos Franciaország, a mellette található Németország, Olaszország, a szintén szomszédos Portugália és az Egyesült Királyság. Az áruk 3,58 %-a az Egyesült Amerikai Államokba, 3,01 %-a Közép- és Dél-Amerikába érkezik, de katalán termékek elenyésző része megtalálható Ázsia egyes országaiban. Afrikában az első számú célországok Marokkó és Algéria, hova az export majdnem 4 %-a érkezik. 2018-ban az Európai Unió országaiba irányuló teljes export összértéke 45,788 millió € volt, mely a 64,29 %-át tette ki az összes külkereskedelmi termék kivitelnek. (Generalitat de Catalunya, 2016)

Magyarországi áruk és szolgáltatások exportja is első sorban az EU-ban található országokkal zajlik. 2018-ban legfőbb export partnerünk Németország volt, majd Olaszország, Románia és a V4 országok. Az export kereskedelmünk 26,8 %-át alkotta a Németországgal való partneri kapcsolat, ami több mint a negyede a teljes külkereskedelmi termék kivitelnek. 2018-ban a teljes export több mint 85 %-a európai országokkal történt. (OEC, 2019)

Bár a két ország más és más európai országokkal áll szorosabb kapcsolatban, megállapítható, hogy a legfőbb export desztinációik Európában találhatóak.

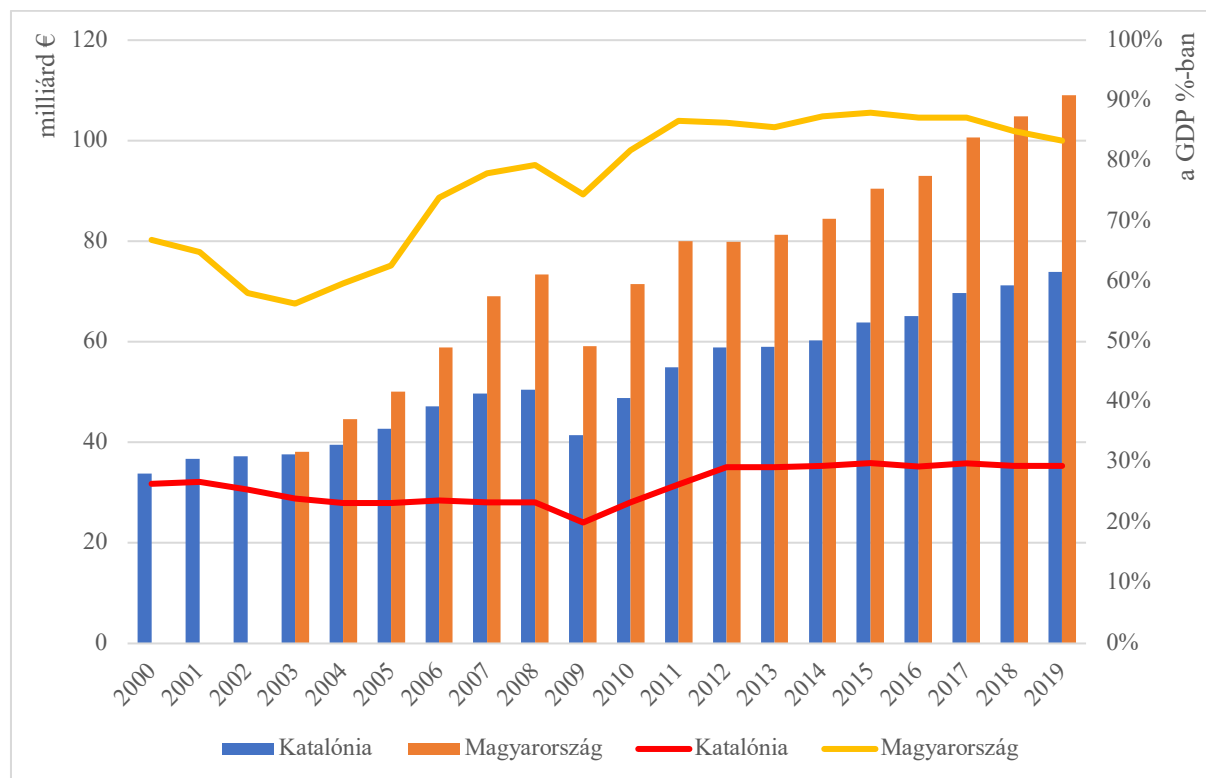

24. ábra: Katalónia és Magyarország exportpartnerei 2018-ban,
Forrás: OEC

Az 25. ábra szemlélteti a két ország teljes exportját a GDP százalékában, valamint a külkereskedelmi kivitel termékforgalmi értékét euróban, amely Katalóniában évről évre csak mérsékelten emelkedik, viszont Magyarország esetében a számok egyre nagyobb ütemben növekedtek, de az utóbbi pár évben megfigyelhető egy lassuló növekedési tendencia. A vizsgált évek tekintetében csak 2009-ben tapasztalható egy visszaesés a gazdasági válság következtében. Magyarország esetében 2000 és 2002 között nem találtam adatokat, viszont 2003 és 2006 között a két terület adatai nem sokban tértek el egymástól, majd később a válság előtt megindult exportforgalmi növekedés tovább folytatódott Magyarországon a 2010-es években.

A 2000-es évek elejétől kezdve napjainkig folyamatosan növekedik az export forgalmunk. A GDP százalékában mérve viszont Katalónia esetében egyfajta stagnálás, lassú növekedés figyelhető meg, az értékek nem sokban változnak. A legszembetűnőbb viszont a két „ország” százalékos értékei között figyelhető meg. Katalónia rendkívül magas bruttó hazai termék értékkel rendelkezik, ahhoz viszonyítva csak a GDP alig 30 %-át alkotja az export, Magyarország tekintetében ez az érték 80 és 90 % között ingadozott az elmúlt egy évtizedben. Ebből megállapítható, hogy míg Katalónia gazdaságilag zártabb, addig Magyarország annál nyitottabb a nemzetközi kereskedelemre.

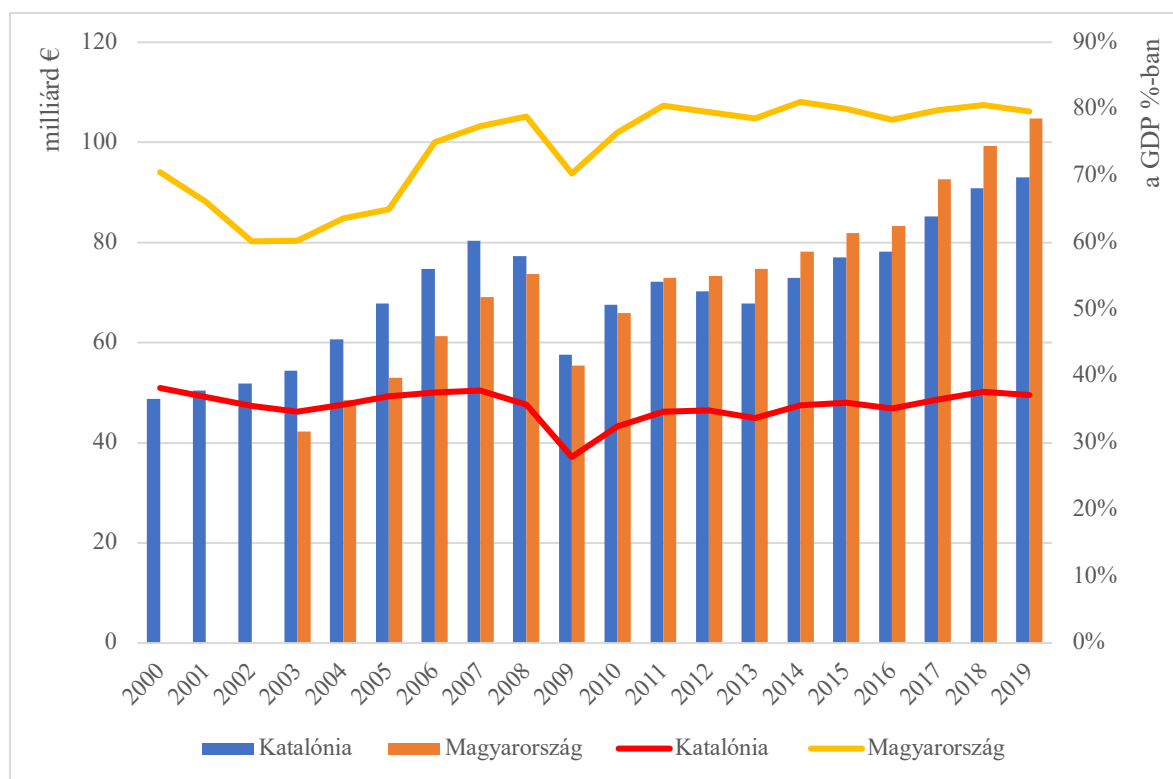
Véleményem szerint ezt az is magyarázhatja, hogy az adatok esetleg nem tüntetik fel a Katalónia és Spanyolország közötti áruforgalmat, vagy a nagyméretű turizmusból adódó fogyasztás befolyásolja az értékeket.

25. ábra: A teljes export a GDP %-ban és a külkereskedelmi kivitel termékforgalmi értéke, Katalóniában és Magyarországon, 2000-2019, Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

3.7.2. Katalónia és Magyarország tevékenysége

Az áruk és szolgáltatások importja, tehát behozatala, olyan áruk és szolgáltatások összessége, amelyek az ország gazdasági területére való belépés révén növelik az ország anyagi erőforrásainak készletét. Azok az áruk, amelyeket egyszerűen egy országon keresztül átszállítanak (árutovábbítás) vagy ideiglenesen behoznak (kivéve az aktív feldolgozásra szánt árukat), nem növelik az ország anyagi erőforrásainak készletét, és nem szerepelnek az árukereskedelem nemzetközi statisztikájában. Sok esetben egy ország gazdasági területe nagymértékben egybeesik vámterületével, amely az a terület, ahol az ország vámjogát teljes mértékben alkalmazni kell. (UN, 2007)

26. ábra: Az teljes import a GDP %-ban és a külkereskedelmi behozatal termékforgalmi értéke, Katalóniában és Magyarországon, 2000-2019
 Forrás: KSH és IDESCAT alapján saját készítés

Az import tekintetében ugyan úgy megfigyelhető a 26. ábrán, hogy Magyarország esetén 2000 és 2002 között nincsenek adatok, majd a rákövetkezendő években, ha összehasonlítjuk az értékeket, látható, hogy Katalónia importja euróban kifejezve jóval magasabb, mint Magyarorszáé. Ha tovább figyeljük az oszlopdiagramot láthatjuk, hogy Katalónia importját súlyosan érintette a 2008-as gazdasági válság, az értékek visszaestek. Magyarország értékei is drasztikusan visszaestek. 2008-ról 2009-re 73,7 milliárd €-ról 55,4 milliárd €-ra esett vissza. Ettől a ponttól kezdve viszont a külkereskedelmi behozatal termékforgalmi értéke szigorúan monoton nő, míg Katalónia értékeiben csak minimális növekedés figyelhető meg. 2010-ről 2019-re 67,62 milliárd €-ról 93,03 milliárd €-ra nőtt. Míg Magyarorszáé 38,83 milliárd €-val nőtt ezen időszak alatt.

Az import kifejezve a bruttó hazai termék százalékában még mindig teljesen eltérő értéktartományban mozog a két ország esetében. Katalónia értékeiben csökkenő tendencia figyelhető meg, és a 30-40 % körüli értékek utalnak a gazdaság zártságára, Magyarország esetében pedig ismét megfigyelhető, hogy a gazdaság rendkívül nyitott a nemzetközi kereskedelem felé.

Magyarország importpartnerei tekintetében az első számú kapcsolat az Európai Unió országaival alakult ki. Legfőbb importpartnerei Németország, Lengyelország, Ausztria, valamint a Visegrádi négyek további tagjai, Olaszország és Hollandia. Az EU-n kívül Kína, Dél-Korea és az Egyesült Államokkal is jelentős kapcsolatunk van. Katalónia csak úgy, mint az export tekintetében, főbb partnerei közé tartozik Németország, Franciaország, Olaszország és Portugália. 2019-ben a katalán import több mint 20 %-a származott Németországból, Magyarország esetében ez az érték pedig több mint a teljes import negyede. (IDESCAT és OEC, 2019)

3.7.3. Magyarország és Katalónia főbb export és import termékei

Az árufőcsoportok tekintetében míg Katalónia kiviteli és behozatali fő termékcsortja észlelhetően a vegyipari termékek csoportja volt 2010-ben és 2019-ben, Magyarország kiviteli és behozatali fő termékcsortja a gépek és szállítóeszközök voltak ebben az időszakban. Évek óta Magyarország fő külkereskedelmi árufőcsoportját jelenti ez, mely kiviteli oldalon a kereskedelem több mint felét tette ki 2010-ben és 2019-ben is egyaránt. A behozatali oldalon is elmondható, hogy hasonló a helyzet az értékek tekintetében. A Központi Statisztikai Hivatal kiadványa szerint a *közúti járművek*, mely ebbe az árufőcsoportba tartozik, „2019-ben az áruexport legnagyobb, az importnak pedig a második legnagyobb árucsoportja volt. Kivitelük értéke 19,4 milliárd eurót tett ki 2019-ben, 12 %-kal többet, mint a megelőző évben.”

*Magyarország külkereskedelmi termékforgalom alakulása árufőcsoportok . 3. táblázat:
ről 2019-re*

	2010 (millió €)		2019 (millió €)		% -os változás	
	Kivitel	Behozatal	Kivitel	Behozatal	Kivitel	Behozatal
Gépek és szállítóeszközök	43 014	33 201	62 659	50 779	45,67%	52,94%
Feldolgozott termékek	19 724	21 014	33 536	37 791	70,03%	79,84%
Energiahordozók	2 024	7 064	2 859	8 421	41,25%	19,21%
Élelmiszerek, italok, dohány	4 955	3 270	7 538	5 558	52,13%	69,97%
Nyersanyagok	1 732	1 385	2 502	2 212	44,46%	59,71%
Összesen	71 449	65 934	109 095	104 761	52,69%	58,89%

Forrás: KSH alapján saját készítés

2019-ben a gépek és szállítóeszközök aránya a termékkivitelben 57 % volt, mely több mint 40 %-kal magasabb, mint Katalónia exportja ebben az árucsoportban. Ezt követi 30,7 %-kal a feldolgozott termékek aránya, ahova sorolhatóak a szerves és szervesetlen vegyi termékek, a gyógyszer, a gyógyszerészeti termékek, a vas és acél, különböző textíliák, színesfémek,

műanyag, bőr, gumi és még egyéb más termékek. A behozatal tekintetében ez az árucsoport minimálisan jelentősebb, mint kiviteli oldalon. A legjelentősebb árucsoportja a gyógyszer és gyógyszerészeti termékek voltak 2019-ben.

2010-ben a gépek és szállítóeszközök a teljes termékkivitel 60 %-át tették ki, ezt követte a feldolgozott termékek mely a 28 %-át tette ki.

Az energiahordozók tekintetében a behozatali oldalon van jelentősebb része a megoszlásban, 2010-ben és 2019-ben az idetartozó árucsoportok közül a kőolaj és kőolajtermékek voltak a legjelentősebbek. Katalónia esetében a legjelentősebb növekedés a bányászat, kitermelés és finomított kőolajtermékek csoportjában volt, ahol is 2010-ről 2019-re a kiviteli oldalon majdnem háromszorosára nőtt.

Az élelmiszerek és nyersanyagok elenyésző részét teszik ki az áruforgalomnak. 2010-ről 2019-re egyaránt a kivitel és behozatal összértéke a duplájára nőtt, de az árucsoport nem rendelkezik akkora jelentőséggel, mint Katalóniában.

4. táblázat:

Katalónia külkereskedelmi termékforgalom alakulása árucsoportok szerint 2010-ről 2019-re

	2010 (millió €)		2019 (millió €)		%os változás	
	Kivitel	Behozatal	Kivitel	Behozatal	Kivitel	Behozatal
Vegyipari termékek	11 848	12 755	18 324	19 456	54,66%	52,54%
Gépjárművek és egyéb közlekedési eszközök	7 774	7 132	11 633	15 864	49,64%	122,43%
Élelmiszerek és italok	5 167	4 724	9 133	6 577	76,76%	39,23%
Bányászat, kitermelés és finomított kőolajtermékek	1 104	9 391	3 007	8 837	172,37%	-5,90%
Textíliák, ruházati cikkek, bőr és lábbeli gyártása	3 782	6 184	6 310	9 147	66,84%	47,91%
Egyéb csoportok	19 196	27 435	25 471	33 156	32,69%	20,85%
Összesen	48 871	67 621	73 878	93 037	51,17%	37,59%

Forrás: IDESCAT alapján saját készítés

Katalónia esetében a 4. táblázatban megfigyelhető, hogy a legfőbb export termékcsoporthoz a vegyipari termékek csoportja majdnem a negyede az összes külkereskedelmi kivitelnek. A második legjelentősebb kiviteli árucsoport a gépjárművek és egyéb közlekedési eszközök, mely az export 15,7 %-át tette ki 2019-ben, 2010-hez képest pedig 49,64 %-kal nőtt ezen árucsoport kivitelének az értéke. A harmadik legfőbb árucsoport az élelmiszerek és italok árucsoportja 9,13 milliárd euróval, melynek értéke évről évre növekszik.

Az import tekintetében az első két legfőbb árucsoport 2010-ben a vegyipari termékek és a bányászat, kitermelés és finomított kőolajtermékek voltak, majd 2019-ben a második

legjelentősebb csoportot felváltotta a gépjárművek és egyéb közlekedési eszközök, melynek értéke 2010-ről 2019-re 122 %-kal növekedett. A vegyipari termékek importjának értéke évről évre növekszik, ezalatt a majd egy évtized alatt több mint 50 %-kal nőtt. A külkereskedelmi behozatal harmadik leglényegesebb árucsoportja a textíliák, ruházat, bőr és lábbelik komplex csoportja volt 2019-ben.

Katalónia exportja és importja, csak úgy, mint Spanyolországé rendkívül színes és változatos. Míg Magyarország kivitele és behozatala is erősen egy árufőcsoportra fókuszált, addig Katalónia külkereskedelme változatos, néhány árucsoporttal, amelyek nagyobb arányban fordulnak elő.

3.7.4. Komparatív előny számítás Katalónia és Magyarország export termékei esetében

A Balassa-index a komparatív előnyök mérésére szolgál, melyet termékek között mérhetünk egy adott ország esetében. A komparatív előny alapvetően strukturális természetű, mely nagyban hozzájárul a nemzetközi specializáció vizsgálatához. (Fertő, 2003)

A Balassa-index számításához alkalmazott képlet:

$$B_{ij} = (x_{ij} / x_{it}) / (x_{nj} / x_{nt})$$

ahol, az x – az exportot,

i – egy adott országot,

j – egy meghatározott terméket,

t – a termékek egy csoportját,

n – az országok adott csoportját reprezentálja.

„B a megfigyelt kereskedelem szerkezetén alapul, egy meghatározott terméknek a teljes hazai exportbeli arányát veti össze a terméknek meghatározott országcsoporthoz képesti kereskedelmében betöltött részesedésével.” (Fertő, 2003)

Jelen esetben Katalónia és Magyarország exportjának legjelentősegteljesebb árucsoportjait vettem alapul az export tekintetében, melyek a gépek, gépi berendezések, az autók és azok alkatrészei, valamint a vegyipari termékek csoportjai. Az egyenlet számlálóját az adott ország meghatározott termékcsoportjának exportja és az ország összexportjának a

hányadosa adta meg, nevezőjét pedig az adott termékcsoporthoz világ exportja osztva a világkereskedelemmel.

A Balassa-index tekintetében, ha a „B” értéke nagyobb mint 1, akkor komparatív előnyről beszélhetünk annak a termékcsoporthoz az esetében.

5. táblázat:

Balassa-index értékei árucsoportok szerint

	Katalónia	Magyarország
Autók és azok alkatrészei	1,540	1,789
Gépek, gépi berendezések	0,559	1,597
Vegyipari termékek	2,596	0,928

Forrás: OEC és IDESCAT alapján saját készítés

A számítás tárgyát képező Katalónia komparatív előnnyel rendelkezik a világkereskedelemben a vegyipari termékek, valamint az autók és azok alkatrészei tekintetében, míg Magyarország szintén előnnyel rendelkezik az utóbb említett termékcsoporthoz esetében továbbá a gépek és gépi berendezések termékcsoporthoz esetében is, mint ahogy az az 5.táblázatban is látható, melyhez tartozó segéd táblázat a 3. mellékletben található.

3.8. Katalónia és Magyarország egymással folytatott külkereskedelme

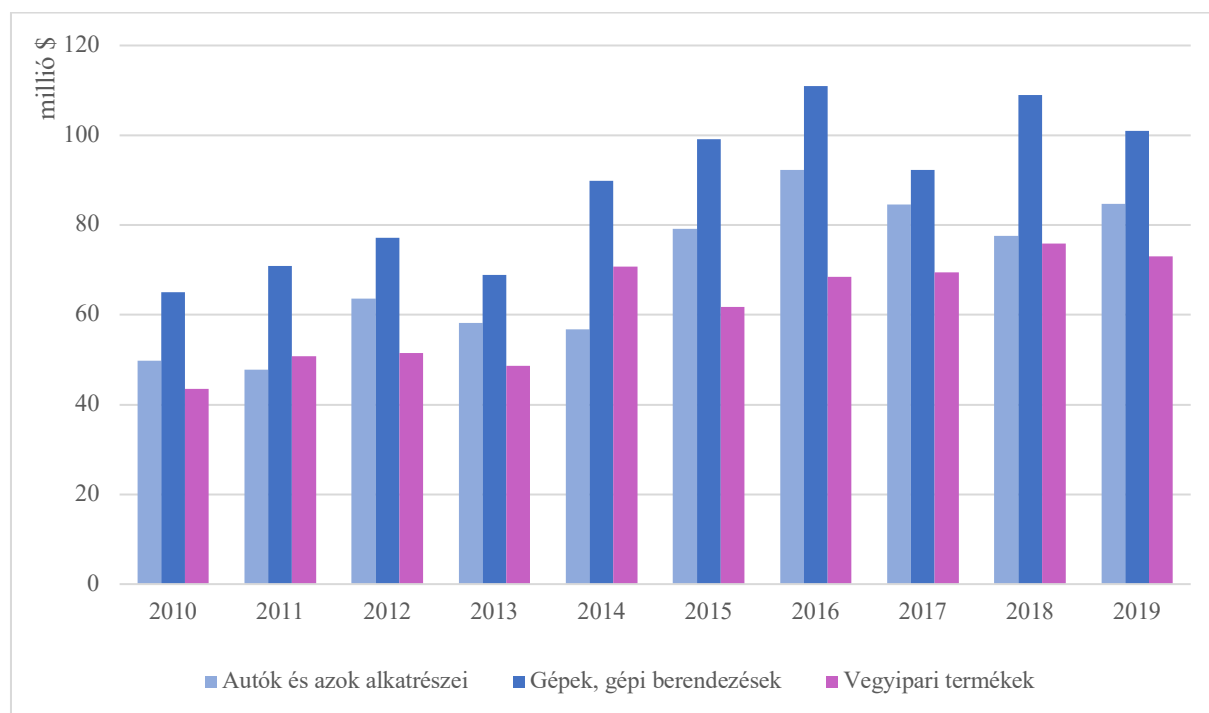
Katalónia és Magyarország egymással folytatott kereskedelmi kapcsolatairól elmondható, hogy mind export, mint import vonatkozásában, nagy hangsúly található a gépek, gépi berendezések, autók és a feldolgozott termékeken ezen belül is a vegyipari termékeken.

2019-ban Katalónia 548 millió \$ értékben exportált árut Magyarországra, melynek jelentősebb részét tették ki autók és azok alkatrészei. A katalán főváros, Barcelona mellett található a Nissan és Seat autógyárak nagyban hozzájárulnak ehhez a termékcsoporthoz. 2019-ban a hazánkba exportált termékek majdnem 10 %-át alkották az autók, valamint még további 5,69 %-ot tettek ki az autóalkatrészek. A legjelentősebb árucsoport a gépek csoportja volt, mely Katalónia Magyarországra történő exportjának kicsit kevesebb mint egyötödét tette ki, melynek értéke 101 millió \$. (OEC, 2020)

Ezeket az árucsoportokat követték a vegyipari termékek: ezen belül például csomagolt gyógyszerek, rovarirtók melyeknek az értéke 73 millió \$ volt. Az állati eredetű termékek, mint

például a disznó és szarvasmarha hús is jelentős export árucsoport a katalán-magyar kereskedelemben mely összesen 67,5 millió \$ értékben volt jelen 2019-ben, mely 2018-hoz képest egy 15 %-os növekedés. (OEC, 2020)

Katalónia Magyarországról érkező importjának értéke 2019-ben 1,53 milliárd \$ volt, mely körülbelül háromszor akkora, mint a katalán kivitel értéke. Magyarország legjelentősebb export termékét az autók jelentik Katalóniával szemben, mely a katalán import 34,4 %-át tették ki, értéke 527 millió \$ volt, amely szinte megegyezik a teljes katalán-magyar exporttal. Az autóalkatrészek még további 6,17 %-ot tettek ki, melynek értéke 94,5 millió \$ volt. Magyarország Katalóniába történő exportjának a 37,1 %-át tették ki a gépek árucsoportja, melynek az értéke a múltévben 569 millió \$ volt. Az autók és azok alkatrészei, valamint a gépek együttesen a katalán import több mint 71 %-át tették ki. (OEC, 2020)

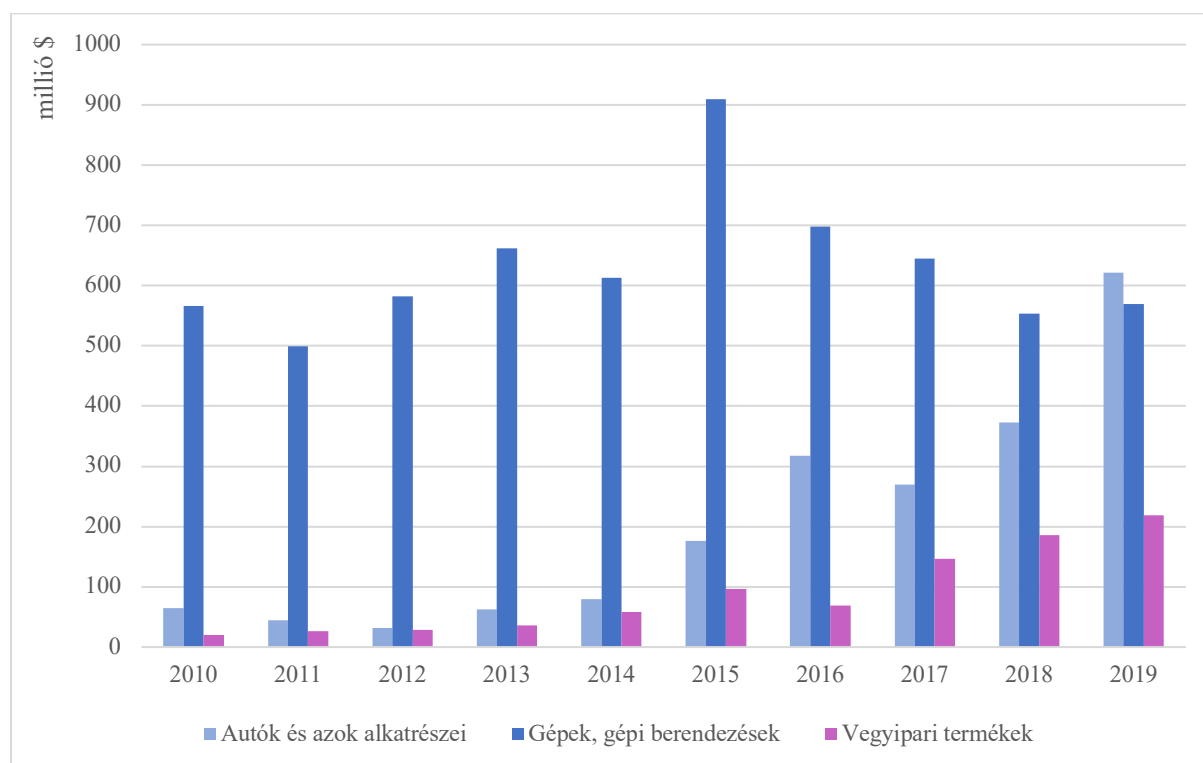
27. ábra: Katalónia Magyarországra történő kivitele 2010 és 2019 között
Forrás: OEC alapján saját készítés

Katalónia továbbá nagymértékben importált hazánktól vegyipari termékeket: vért, vakcinákat, csomagolt gyógyszereket, különböző antiszérumokat, melyek összértéke 2019-ben 219 millió \$ volt. (OEC, 2020)

2019-ben Magyarország Katalónia 17. legjelentősebb partnere volt Európán belül a kivitel és a 10. volt a behozatal tekintetében. Megállapítható tehát, hogy Magyarország nagyobb mértékben exportál Katalóniába, mint amennyire mi igényeljük a katalán termékeket. A

legjelentősebb árucsoportok az autók, azok alkatrészei, a gépek és a vegyipari termékek voltak.

A 27. és 28. ábra megmutatja a két ország közötti export és import értékeket az elmúlt kilenc évben a három legfőbb árucsoport tekintetében, millió dollárban kifejezve. Mindkét országban a hangsúly ezeken a csoportokon található, így elegendő azok vizsgálata. A 27. ábra visszatekintést enged az elmúlt 9 év Katalónia Magyarországgal történő kivitelére a három kiemelt legfőbb árucsoportok tekintetében, ahol láthatjuk, hogy 2010 és 2016 között egy szinte folyamatos, növekedés figyelhető meg a gépek, gépi berendezések értékében, majd 2017-ben egy erősebb visszaesést láthatunk. A vegyipari termékek, valamint az autók és azok alkatrészei árucsoportok értékei folyamatosan ingadoztak az elmúlt majd egy évtizedben.

28. ábra: Katalónia behozatala Magyarországról 2010 és 2019 között
Forrás: OEC alapján saját készítés

A 28. ábrán látható, hogy Magyarország exportjának mértéke Katalóniába sokkal magasabb, mint a katalán export értékek. 2010 és 2018 között a legjelentősebb árucsoport a gépek, gépi berendezések volt, viszont az utóbbi évben, mint ahogy már említettem az autók és azok alkatrészei jelentették a legfőbb import árucsoportot. Az utóbbi majd egy évtizedben az autók és azok alkatrészei, valamint a vegyipari termékek árucsoportok egyre nagyobb arányban vannak jelen az katalán importban. Ennek a három árucsoportnak a tekintetében a magyar export mértéke körülbelül háromszoros a katalán exporthoz mérve. Évről évre egyre

nagyobb részt tesz ki a magyar export arányában ez a három csoport, míg a katalán export sokkal változatosabb, de ott is ezek a hangsúlyos csoportok.

A legjelentősebb érték növekedés 2014-ről 2015-re történt, ahol 613 millió \$-ról 909 millió \$-ra nőtt a gépek, gépi berendezések értéke. Az autók és azok alkatrészeinek tekintetében 2018-ról 2019-re egy 66 %-os növekedés figyelhető meg.

3.9. A külföldi működőtőke befektetések alakulása

Nyitott, innovatív és nemzetközi területeken az FDI kulcsszerepet játszik a gazdasági növekedés és az innovációtranszfer elősegítőjeként. Az FDI projektek révén az elmúlt egy évtizedben több mint 14 millió munkahely jött létre világszerte, amely azt mutatja, hogy a beruházások, a munkahelyteremtés és a tehetségek vonzerejének motorjává is válhatnak. Ebben az értelemben a közvetlen külföldi befektetések minden eddiginél fontosabbak, és a régiók intenzív versenyben vannak, hogy befektetési áramlásokat és projekteket vonzanak a területükre. (Generalitat de Catalunya, 2017)

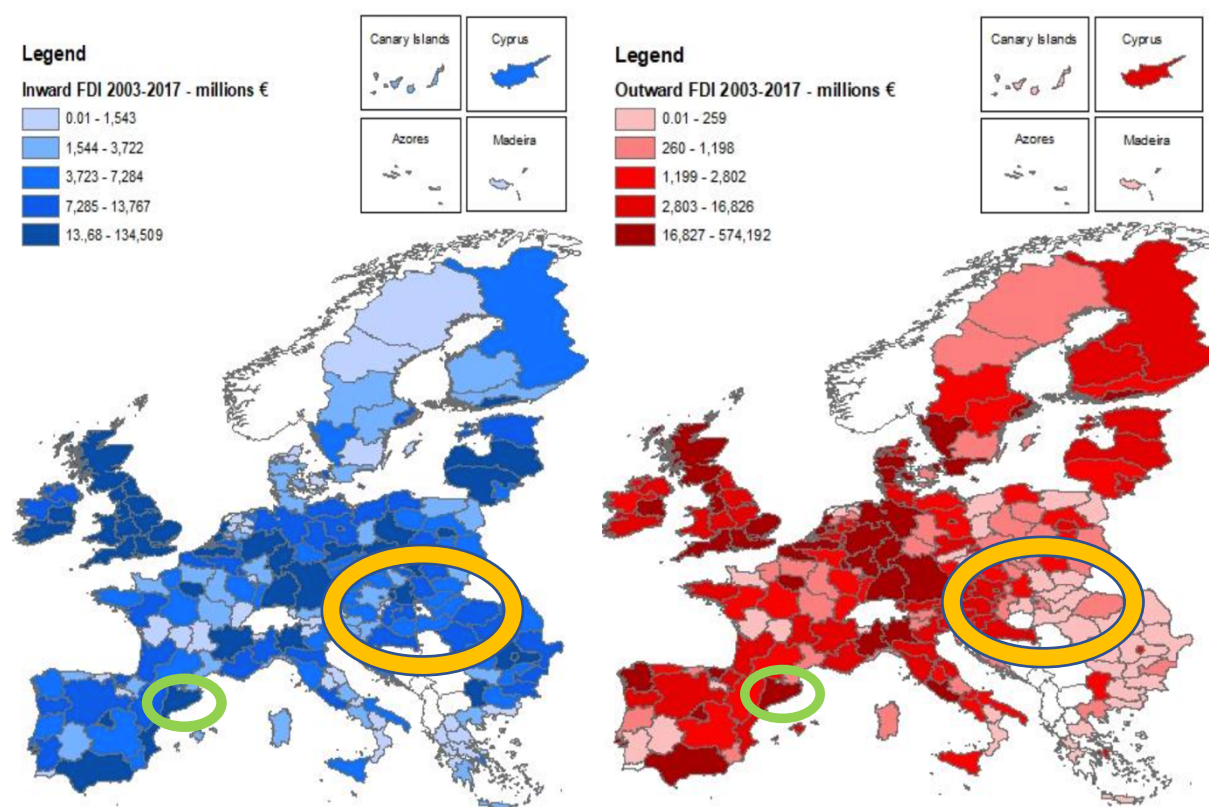
A regionális FDI statisztikák - a nemzeti FDI-elemzéshez hasonlóan - az fDiMarkets Database-on alapulnak, amely a határokon átnyúló zöldmezős beruházásokat fedezi le minden ország és ágazat számára világszerte. Az fDiMarkets részletes információkat tartalmaz arról a régióról, ahol az egyes beruházási projektek találhatóak, mint a befektető társaság helye. Ezeknek a beruházásoknak a geo-lokalizálásával részletes regionális szintű statisztikákat lehet kiszámítani mind a befelé irányuló (egy másik országból a hazai gazdaságba irányuló beruházások), mind a külső (a hazai vállalatok által a külföldi gazdaságban végrehajtott beruházások) FDI-áramlásokra. (Comotti- Crescenzi, 2020)

A Financial Times fDi Magazine című kiadványa elismerte, hogy Katalónia lesz Dél-Európa legvonzóbb régiója a külföldi befektetések szempontjából a 2020-2021-es periódusban is. A kétévenkénti rangsorban harmadik alkalommal kerül Katalónia az első helyre a spanyol tartomány. Ez a rangsor az egyik legrangosabb nemzetközi rangsor, amelyet a multinacionális vállalatok használnak a jövőbeli üzleti beruházások tanulmányozására. Katalónia 2016 óta folyamatosan az első helyet foglalja el Dél-Európában. (Catalonia Trade and Investment, 2019)

Katalónia stratégiája a külföldi befektetések vonzására a Catalonia Trade & Investment révén valósul meg, amely Barcelonától és a világ 40 kereskedelmi és befektetési irodájának hálózatán keresztül új külföldi befektetési projekteket vonz Katalóniába. (Catalonia Trade and Investment, 2019)

Magyarország esetében fontos szereppel bírnak a közvetlen külföldi tőkebefektetések a gazdaság modernizációjában. A rendszerváltást követően egyre nőtt a külföldről érkező tőkebefektetés, melynek hatására a termelékenység növekedésnek indult, valamint „hozzájárult a technológiák modernizációjához, újabb exportkapacitások létrehozásához, új munkahelyek teremtéséhez, javította az ország külső pénzügyi egyensúlyát”. (Fábián, 2010)

A 29 ábrán figyelhető meg Magyarország régióinak és Katalónia egymáshoz

29. ábra: A beáramló és kiáramló külföldi működőtőke Európában 2003 és 2017 között millió euróban kifejezve, Forrás: Európai Bizottság

viszonyított külföldi működőtőke be- és kiáramlása. Katalónia esetében a beáramló FDI összértéke 2003 és 2017 között 13 és 134 milliárd € között volt. Magyarország régióinak esetében hasonló mértékű a külföldről érkező beruházások mértéke, nincs nagy eltérés a befektetések szempontjából a régiók között, ahogy az ábra is mutatja, de a közép-dunántúli és nyugat-dunántúli régiókba több működőtőke befektetés érkezett a 15 év alatt. A két régión kívül, természetesen a főváros is a befektetések és a beruházások fő célpontja.

A kiáramló működőtőke esetében viszont már nem hasonul egymáshoz a két ország. Katalóniában 2003 és 2017 között a külföldre irányuló működőtőke befektetések mértéke hasonló nagyságú volt, mint a hozzájuk beáramló FDI mértéke, míg Magyarország kiáramló FDI tevékenysége elég alacsony több régió tekintetében is. Magyarország régióinak külföldre

irányuló befektetési egyenként nem haladták meg a 260 millió €-t, csak a közép-magyarországi régió tekintetében figyelhető meg nagyobb mértékű külföldi befektetések.

Mind Katalónia, mind Magyarország esetében több milliárd € értékű külföldről érkező FDI köthető az autóiparhoz, illetve az elektronikai szektorhoz 2003 és 2017 között. Katalóniában továbbá a textilipari befektetések mértéke is nagy volt ez idő alatt. (Comotti-Crescenzi, 2020)

Magyarország magas egy főre jutó közvetlen külföldi befektetések (FDI) állománnyal rendelkezik Közép- és Kelet-Európában. A 2009–2010 közötti válság azonban erőteljesen érintette a Magyarországra irányuló közvetlen külföldi tőkebeáramlásokat, és azóta a befelé irányuló közvetlen külföldi tőkeáramlások volumene alacsonyabb. Az UNCTAD 2020. évi világberuházási jelentése szerint az FDI beáramlás 2018 és 2019 között 37% -kal csökkent, 2019-ben elérte az 5,2 milliárd \$-t. A közvetlen külföldi tőkebefektetések állománya 2019-ben mintegy 97 milliárd \$ volt, ami csak 7% -os növekedést jelent 2010-hez képest. A fő befektetők 2018-ban a Kajmán-szigetek, Hollandia, Írország, Németország, az Egyesült Államok, Kanada és Ausztria. A közvetlen külföldi befektetések elsősorban a pénzügyi szolgáltatásokra, a gyártásra, a kereskedelemre, az ingatlanügyletekre, a személyes, tudományos és technikai tevékenységekre irányulnak. (Santander, 2021)

2018-ban Katalóniában a fő befektetők Franciaország, Németország, az Egyesült Királyság, Hollandia és Svájc volt. A befektetők elsősorban az ipari szektorra koncentráltak, majd az információs és kommunikációs szektorra, valamint az az ingatlanügyletekre, tudományos és technikai tevékenységekre. A 2009-2013 és 2014-2018 időszak összehasonlításakor a külföldi befektetések volumene 48% -kal nőtt Katalóniában. Az első öt évben elért 2205 millió €-s éves átlag a második időszakban 3259 millió €-ra nőtt. 2018-ban a harmadik legnagyobb külföldi befektetési volument érte el Katalónia 3801 millió €-s eredménnyel. (Generalitat de Catalunya, 2019)

Mindkét ország esetében elmondható, hogy a fő befektetők az Európai Unió országaiból áll, élen Németországgal, Hollandiával, valamint az Egyesült Királysággal. 2018-ban Magyarországon a befektetéseknek köszönhetően több mint 19 ezer munkahely született, a spanyol autonóm tartományban pedig több mint 25 ezer ember számára sikerült pozíciót létrehozni. (HIPA, 2019) (Generalitat de Catalunya, 2019)

Az adatok alapján elmondható, hogy mind a két ország vonzó a befektetők számára, számos területen. Katalónia központi szerepű régió mind az EU, mind Spanyolország számára, Magyarország pedig az olcsó, de a legtöbb esetben jól képzett munkaerő miatt vonzza a külföldi befektetőket. (Santander, 2021)

Összegzés

Spanyolország és Magyarország kapcsolata már több évszázadra nyúlik vissza és elmondható, hogy a két ország közötti kapcsolat folyamatosan fejlődik és erősödik.

Katalónia és Magyarország társadalmát tekintve, sok eltérés figyelhető meg. Katalónia sokkal befogadóbb a más országból érkezettekkel, menekültekkel szemben, amely a korstruktúrát tekintve pozitív hatással volt a spanyol autonóm tartományra. Mind a két ország előregedő társadalommal rendelkezik, viszont a nagy mértékű bevándorlásnak köszönhetően Katalóniában nőtt a születések száma, ezáltal javítva az adatokat. Magyarország kormánya ezzel szemben elutasító magatartást visel a menekültekkel szemben.

A foglalkoztatottság és munkanélküliség kérdéskörében Katalónia gyengébb adatokkal rendelkezik. Sajnos nagy mértékű a munkanélküliség, főként a fiatalok körében, valamint tovább növeli a nagylétszámú csak szezonális munkások száma is ezt az értéket, mely évről évre nő. Magyarországon megfigyelhető a növekvő tendencia a foglalkoztatottságban, melyet a kormány számos programmal ösztönöz. A mélyebb elemzések megmutatták, hogy mind a két ország esetében a régiók közötti adatok eltérőek és változatosak. A magyarországi adatok tekintetében sokkal jelentősebb fejlődés figyelhető meg ezeken a területeken az elmúlt 10 évben.

Katalónia és Magyarország gazdasági összehasonlításának eredményei nem meglepőek. Bár Katalónia nem független ország, csak egy autonóm tartomány, mégis Spanyolország egyik legjelentősebb területe, amely nagyban hozzájárul a spanyol gazdasághoz.

A katalán gazdaság erős talpakon áll, bruttó hazai terméke a gazdasági válság óta stabilan nő és jóval magasabb az értéke, mint Magyarorszáké. Az egy főre jutó bruttó hazai termék értékében észlelhetjük a legnagyobb eltérést a két ország között. Folyamatosan érzékelhető a kétszeresen, háromszorosan magasabb értékek Katalónia esetében, amelyből kifolyólag az életszínvonal is eltérő és magasabb ott. Az árak érzékelhetően magasabbak, de ezzel együtt az átlagfizetések is jóval európai átlagon felüliek, nem úgy, mint Magyarországon. A bruttó hazai termék indikátorok esetében, számomra viszont az meglepő volt, hogy mekkora az adott adatokban az eltérés mértéke a két ország között. Számítani lehetett egyértelmű differenciálra, viszont a mértéke meglepő.

Az egy főre eső bruttó hazai termékből származó szigma konvergencia számítása megmutatta a régiók közötti differenciák csökkenését az elmúlt 10 évben, míg a béta konvergencia számítás azt mutatta meg, hogy Katalónia régióinak egy főre eső GDP értéke nagyban eltér a magyarországi régióktól és sokkal magasabb.

A bruttó hozzáadott érték szektorális megoszlásának ábrázolása kimutatta, hogy mind a két ország legjelentősebb szektora a tercier, a szolgáltatások szektora, ez teszi ki a GVA több mint 60-70 %-át, melyre számítani lehetett a technológia, a kereskedelem, a szállítmányozás és a Katalóniát érintő jelentős turizmus miatt.

A kereskedelem tekintetében elmondható, hogy Magyarország nyitottabb a nemzetközi piac irányába, mint Katalónia. Az adatokból és ábrákból megfigyelhető, hogy Katalónia gazdasága kissé zárt a nemzetközi piacok irányába, az import tevékenységük meglehetősen jelentősebb, mint az export tevékenységük. Ennek a zártságnak az oka véleményem szerint a turisták nagymértékű fogyasztása. Magyarország ezzel szemben mind kivitel, mind behozatali oldalon erős szerepben helyezkedik el. Mind két ország főbb export és import partnerei az Európai Unió területén helyezkednek el, Katalónia inkább Franciaországgal és a mediterrán országokkal kereskedik, addig Magyarország szorosabb kapcsolatot alakított ki a V4-ekkel, Ausztriával és a további környező országokkal viszont Németország mind a kettejük számára lényeges partner.

Kereskedelmi termékeik tekintetében számos hasonlóság figyelhető meg. Kiviteli és behozatali oldalon is erős szerepet kaptak a gépek, autók és azok alkatrészei, valamint a vegyipari termékek. A Balassa-index számítása is alátámasztotta, hogy mind a két ország arra a termékcsoporthoz fekteti a hangsúlyt melyben komparatív előnye van.

Véleményem szerint az ábrákból tisztán látható és érzékelhető, hogy bár Katalónia önmagában nincs annyira jelen a nemzetközi piacokon, ahogy Spanyolország sem, gazdaságilag mégis elég erős ahhoz, hogy akár független országgént kezelhessük. Egy tartomány, ami harmad akkora, mint Magyarország, 7,5 milliós lakosságával körülbelül kétszer annyira erős, mint a magyar gazdaság. A koronavírus hatásai a gazdaságra hosszútávon még ismeretlenek, viszont Katalónia esetében itt egy nagyobb visszaesésre lehet számítani minden tekintetben.

Összességében dolgozatomban kidolgozása során számos hasznos és érdekes információra, valamint tudásra tettem szert Magyarországról és Katalóniáról. Nemcsak a társadalom és a gazdaság tekintetében bővült ismeretem, hanem a történelem, a kultúra és az európai uniós gazdasági kapcsolatok tekintetében is, melyeket az élet több területén is tudok a jövőben hasznosítani.

Irodalomjegyzék

- ACN (2013): Catalonia's economy contracted by 1% in 2012, while the Spanish GDP dropped by 1.4%, Letöltés: Catalan News honlap, <https://www.catalannews.com/business/item/the-catalan-economy-contracted-by-13-in-2012-while-the-spanish-economy-decreased-by-18> (letöltés 2020. 11. 08.)
- ACN (2018): Salaries in Catalonia 13th highest in European Union, Letöltve: A Catalan News honlap, <https://www.catalannews.com/business/item/salaries-in-catalonia-13th-highest-in-european-union> (letöltés 2021. 10. 03.)
- Aracil Martí R. (2003) Memòria de la transició a Espanya i a Catalunya: Els joves de la transició, edicions Universitat de Barcelona, ISBN 9788483384077
- Banton C. (2020): Cost of Living Definition, Letöltés: Investopedia honlap, <https://www.investopedia.com/terms/c/cost-of-living.asp> (letöltés 2020. 11. 10.)
- BBC (2014): Catalonia vote: 80% back independence – officials, Letöltve: BBC honlap, <https://www.bbc.com/news/world-europe-29982960> (letöltés 2020. 03. 25.)
- BBC (2019): Catalonia crisis in 300 words, Letöltve: BBC honlap, <https://www.bbc.com/news/world-europe-41584864> (letöltés 2020. 03. 25.)
- Bosch R. N. (2018): Impact of the economic crisis on catalan government finances, Letöltés: Revista catalana de dret públic honlap, <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rcdp> (letöltés 2020. 11. 08.)
- Bou L. (2018): BBC analyses the economic impact Catalan independence would have, Letöltve: El Nacional.cat honlap https://www.elnacional.cat/en/news/bbc-economic-impact-catalan-independence_311070_102.html (letöltés 2020. 03. 26.)
- Catalonia Trade and Investment (2019): The Financial Times Group selects Catalonia as the best Southern European region for investment in 2020 and 2021, A Generalitat de Catalunya honlapjáról letöltve, <http://catalonia.com/catalonia-barcelona/catalonia-barcelona/a-top-region-for-fdi.jsp> (letöltve: 2021. 04. 13.)
- Comotti S.- Crescenzi R. (2020): Foreign direct investment, global value chains and regional economic development in Europe, Az Európai Bizottság honlapjáról letöltve, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/foreign_direct_investment_en.pdf (letöltve: 2021. 04. 13.)

- Connell K. (2018): Barcelona Economy, Letöltve: [streetdirectory.com](https://www.streetdirectory.com/travel_guide/163414/money_management/barcelona_economy.html) honlap https://www.streetdirectory.com/travel_guide/163414/money_management/barcelona_economy.html (letöltés 2020. 04. 05.)
- Connell T. J. – Rodriguez V. (2019): Barcelona, Spain, Letöltve: Britannica honlap <https://www.britannica.com/place/Barcelona> (letöltés 2020. 04. 05.)
- Constitución Española (1978) Letöltve: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.t8.html (letöltés 2020. 03. 25.)
- Cuadrado J. (2019): Las huellas del franquismo: pasado y presente, ISBN 978-84-9045-804-4, págs. 1293-1305
- D. Kovács I. (2017): Spanyolország átvette a hatalmat Katalónia felett, Letöltve: 24.hu <https://24.hu/kulfold/2017/10/28/spanyolorszag-atvette-a-hatalmat-katalonia-felett/> (letöltés 2020. 03. 25.)
- Éltető Andrea (2014): Szavaztak, de utána mi lesz? –A katalán népszavazás margójára, Letöltve: Világgazdasági intézet blogja https://vilaggazdasagi.blog.hu/2014/11/10/szavaztak_de_utana_mi_lesz_a_katalan_nepszavazas_margojara (letöltés 2020. 03. 25.)
- Estein J. M.- Verbeeten F.- Widener K. S. (2016): Performance Measurement and Management Control: Contemporary Issues Emerald Group Publishing ISBN: 978-1-78560-916-9
- Európai Bizottság (2013): Financial assistance to Hungary, Letöltés: Európai Bizottság honlap, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/financial-assistance-eu/which-eu-countries-have-received-assistance/financial-assistance-hungary_hu (letöltés 2020. 11. 08.)
- Európai Bizottság (2020): Catalonia, Letöltve: Európai Tanács honlap <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/catalonia> (letöltés 2020. 04. 05.)
- Európai Bizottság (2021): Catalonia, Letöltve: Az Európai Bizottság honlap, <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/catalonia> (letöltés 2021. 10. 03.)
- Eurostat (2021): Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 3 regions, Az Eurostat honlapjáról letöltve https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10R_3GDP_custom_1264940/default/table?lang=en (letöltés 2021. 09. 09.)

- Eurostat (2021): Population on 1 January by age group, sex and NUTS 3 region, Az Eurostat honlapjáról letöltve https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_r_pjangrp3/default/table?lang=en (letöltve 2021. 09. 09.)
- Fertő I. (2003): A komparatív előnyök mérése, Letöltve: A Központi Statisztikai honlap, https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2003/2003_04/2003_04_309.pdf (letöltés 2021. 10. 03.)
- Forte F. (2020): Net migration in Spain in 2018, by autonomous community, Letöltve: <https://www.statista.com/statistics/446307/migration-balance-of-spain-by-autonomous-community/> (letöltve 2020. 04. 14.)
- Forte F. (2020): Population of Spain in 2019, by autonomous community, Letöltve: Statista honlap <https://www.statista.com/statistics/445549/population-of-spain-by-autonomous-community/> (letöltés 2020. 03. 29.)
- Generalitat de Catalunya (2016): Catalan exports of goods to international markets reach all-time high in 2015, Letöltés: Generalitat de Catalunya honlap, <http://gencat.cat/economia/catalaneconomy/article4/index.html> (letöltés 2020. 11. 13.)
- Generalitat de Catalunya (2017): Foreign Direct Investment in Catalonia and Barcelona, A Generalitat de Catalunya honlapjáról letöltve, http://catalonia.com/.content/documents/FDI_catalonia_2017_tcm213-248068.pdf (letöltve: 2021. 04. 13.)
- Generalitat de Catalunya (2019) The Catalan Economy, Letöltve: Generalitat de Catalunya honlap, http://economia.gencat.cat/web/.content/70_economia_catalana/Subinici/angles/glimpse-catalan-economy/the-Catalan-economy.pdf (letöltés 2020. 04. 24.)
- Generalitat de Catalunya (2019): Foreign Investment in Catalonia 2018, A Generalitat de Catalunya honlapjáról letöltve, https://www.accio.gencat.cat/web/.content/bancconeixement/documents/informes_inversio_estrangera/informe-EIC-inversio-estrangera-catalunya-2018-ENG.pdf (letöltve: 2021. 04. 13.)
- Generalitat de Catalunya (2020): Catalan Economy, A Generalitat de Catalunya honlapjáról letöltve, Letöltve: http://economia.gencat.cat/web/.content/70_economia_catalana/

<Subinici/angles/glimpse-catalan-economy/the-Catalan-economy.pdf> (letöltve 2021. 09. 13.)

- Gobierno de Espana (2018): Estadísticas pyme, Letöltve: ipyme.org honlap <http://www.ipyme.org/Publicaciones/Estadisticas-PYME-2018.pdf> (letöltés 2020. 04. 05.)
- Harmath Á. P. (2017): Katalónia érdekes történelme [39.], Letöltve: Jegyzettár blog honlap https://jegyzettar.blog.hu/2017/10/29/katalonia_erdekes_tortenelme (letöltés 2020. 03. 25.)
- HIPA (2019): Magyarország ismét a világ legfontosabb befektetési helyszínei között, A Hungarian Investment Promotion Agency honlapjáról letöltve, <https://hipa.hu/magyarorszag-ismet-a-vilag-legfontosabb-befektetesi-helyszinei-kozott> (letöltve: 2021. 04. 13.)
- IDESCAT (2020): GDP. By components of the demand. At current prices, Letöltés: Idescat honlap, <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=352&lang=en&t=2010> (letöltés 2020. 11. 13.)
- IDESCAT (2020): Imports. By geographical areas and countries, Letöltés: Idescat honlap, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10462&lang=en> (letöltés 2020. 11. 13.)
- IDESCAT (2021): Employed persons. By activity sectors, A katalán statisztikai honlapról letöltve, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=conj&n=10204&lang=en#Plegable=text> (letöltve: 2021. 04. 14.)
- IDESCAT (2021): Export. By activity branches., Letöltés: A katalán statisztikai hivatal honlap, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10454&t=201900&tema=inver&lang=en> (letöltés 2021. 10. 03.)
- IDESCAT (2021): Unemployment rate. By sex. Provinces, A katalán statisztikai honlapról letöltve, <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=318> (letöltve 2021. 04. 17.)
- IDESCAT (2021/a): Migracions. Sexe i grups d'edat, A katalán statisztikai hivatal honlapjáról letöltve, <https://www.idescat.cat/pub/?id=mm&n=6382&lang=es&t=201600> (letöltés 2021. 10. 20.)

- IDESCAT (2021/b): Población a 1 de enero. Provincias, A katalán statisztikai hivatal honlapjáról letöltve, <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=245&lang=es> (letöltés 2021. 10. 20.)
- IDESCAT (2021/c): Gross value added. By sectors., A katalán statisztikai hivatal honlapjáról letöltve, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10133&lang=en> (letöltés 2021. 09. 22.)
- International Labour Organization (2020): Indicator description: Employment by economic activity, Az International Labour Organization honlapjáról letöltve, <https://ilostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/description-employment-by-economic-activity/> (letöltve: 2021. 04. 14.)
- International Merchandise Trade Statistics Concepts and Definitions (1998), United Nations, Series F, No. 52, Rev. 2, para. 111- 130.
- International Merchandise Trade Statistics Concepts and Definitions (1998), United Nations, 1998, Series F, No. 52, Rev. 2, para. 14 és 115-116.
- Jimeno J. F. (2011): The Employment Crisis in Spain, Az International Labour Organization honlapjáról letöltve, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_policy/documents/meetingdocument/wcms_162947.pdf (letöltve: 2021. 04. 17.)
- Jones S. – Burgen S. (2019/a): Violent clashes over Catalan separatist leaders' prison terms, Letöltve: The Guardian honlap <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/14/catalan-separatist-leaders-given-lengthy-prison-sentences> (letöltés 2020. 03. 26.)
- Jones S. (2017): Catalonia to hold independence vote despite anger in Madrid, Letöltve: The Guardian honlap <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/06/spanish-government-condemns-catalonia-over-independence-referendum> (letöltés 2020. 03. 25.)
- Jones S. (2019/b): What is the story of Catalan independence – and what happens next?, Letöltve: The Guardian honlap <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/14/catalan-independence-what-is-the-story-what-happens-next> (letöltés 2020. 03. 25.)
- Jordan G. (2020) Aging of population makes demography an ever greater issue in Catalonia, Letöltve: Catalan News honlap, <https://www.catalannews.com/society->

science/item/aging-of-population-makes-demography-an-ever-greater-issue-in-catalonia (letöltés 2020. 04. 24.)

- Juburi T. (2019): A separation, Letöltve: The Business Year honlap <https://www.thebusinessyear.com/what-would-be-the-longer-term-effects-of-catalan-independence-two-years-since-referendum/focus> (letöltés 2020. 03. 26.)
- Khorsandi Y. (2017): What Happens If Catalonia Leaves Spain? There Are Several Possibilities, Letöltve: Elite Daily honlap <https://www.elitedaily.com/p/what-happens-if-catalonia-leaves-spain-there-are-several-possibilities-2785130> (letöltés 2020. 03. 26.)
- Kottasová I. (2017/a): Barcelona: The jewel in Spain's economy, Letöltve: CNN honlap <https://money.cnn.com/2017/08/18/news/economy/barcelona-economy-terror-attack/index.html> (letöltés: 2020. 04. 05.)
- Kottasová I. (2017/b): Spain loses 20% of its economy if Catalonia splits, Letöltve: CNN honlap <https://money.cnn.com/2017/09/29/news/economy/catalonia-independence-spain-economy/index.html> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 26.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2010): Makrogazdaság, Letöltés: KSH honlap, <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/makro/makrogazdasag0809.pdf> (letöltés 2020. 11. 06.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2018): Népmozgalom, Letöltve: Központi Statisztikai Hivatal honlap <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepmozg/nepmoz17.pdf> (letöltés 2020. 04. 12.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2019): Népmozgalom, Letöltve: Központi Statisztikai Hivatal honlap, <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepmozg/nepmoz18.pdf> (letöltés 2020. 04. 12.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2020): A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok, január 1. (2001–), Letöltve: Központi Statisztikai Hivatal honlap, https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wnvn008b.html (letöltve 2020. 04. 14.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2020): A munkanélküliek száma korcsoportok szerint, nemenként (1998–), Letöltve: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf010.html (letöltve 2020. 04. 14.)

- Központi Statisztikai Hivatal (2020): Munkanélküliségi ráta (2000-), Letöltve: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf027b.html (letöltés 2020. 04. 14.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2020): Népeség, népmozgalom (1941-), Letöltve: Központi Statisztikai Hivatal honlap, https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wnt001c.html (letöltve 2020. 04. 14.)
- KSH (2010): Statisztikai tükör, A Központi Statisztikai Hivatal honlapjáról letöltve, <http://www.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohelyz/munkerohelyz09.pdf> (letöltve: 2021. 04. 17.)
- KSH (2021): 20.1.1.52. Az alkalmazásban állók száma nemzetgazdasági áganként, A Központi Statisztikai Hivatal honlapjáról letöltve, https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0052.html (letöltve: 2021. 04. 14.)
- KSH (2021): A 15–64 éves népeség munkanélküliségi rátája, 2019 (%), A Központi Statisztikai Hivatal honlapjáról letöltve, <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu> (letöltve 2021. 04. 17.)
- KSH (2021): A bruttó hozzáadott érték és megoszlása nemzetgazdasági áganként, A Központi statisztikai hivatal honlapjáról letöltve, Letöltve: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt002c.html (letöltés 2021. 09. 22.)
- Lénárt T. A. (2017): Katalónia a 20. században, Letöltve: Rubicon honlap http://www.rubicon.hu/ma_files/2017_11_054.pdf (letöltés 2020. 03. 25.)
- Marosi A. (2017) Kevés gyermek születik Magyarországon, és várat magára a fordulat, Letöltve: Magyar Nemzet honlap, <https://magyarnemzet.hu/archivum/belfold-archivum/keves-gyermek-szuletik-magyarorszagon-es-varat-magara-a-fordulat-3856147/> (letöltés 2020. 04. 24.)
- Mateo J. J. (2017) Rajoy pide a Puigdemont que confirme la declaración de independencia para aplicar el artículo 155, Letöltve: El País honlap https://elpais.com/politica/2017/10/11/actualidad/1507704870_996951.html (letöltés 2020. 03. 25.)
- Miklós G. (2013): A magyar eladósodás és a válság hatásai, Köz-gazdaság, 8 (1). 77-86. o.

- Nemes Nagy J. (2005): Regionális elemzési módszerek, *Regionális tudományi tanulmányok 11.*, ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, MTA-ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoport, Budapest, 313 p.
- Numbeo (2020): Cost of Living in Barcelona, Letöltés: Numbeo honlap, <https://www.numbeo.com/cost-of-living/in/Barcelona?displayCurrency=HUF> (letöltés 2020. 11. 10.)
- OEC (2019): Hungary, Letöltés: OEC honlap, <https://oec.world/en/profile/country/hun> (letöltés 2020. 11. 13.)
- OEC (2020): What does Cataluña import from Hungary?, Letöltés: OEC honlap, https://oec.world/en/visualize/tree_map/subnational_esp/import/107/hun/show/2019/ (letöltés 2020. 11. 16.)
- OECD (2010), Higher Education in Regional and City Development: Catalonia, Spain, OECD Publishing ISBN 978-92-64-08900-6 (PDF) <http://www.oecd.org/education/imhe/46827358.pdf>
- Ortiz F. (2012): In Spain, economic crisis fans Catalan separatism, Letöltés: Reuters honlap, <https://www.reuters.com/article/us-spain-catalonia-idUSBRE88J06S20120920> (letöltés 2020. 11. 08.)
- Papp G.-Györffy I.-Litván D. (2013): Katalónia elszakad?, BBC History, Vol. 3, No. 2, pp 18-22
- Participa2014 (2014): Tu hi participes tu decideixes, Letöltve: Participa2014 honlap <http://www.participa2014.cat/resultats/dades/ca/escr-tot-resum.html> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 25.)
- Petroff A.- Riley C. (2017): These banks and businesses are leaving Catalonia, Letöltve: CNN honlap <https://money.cnn.com/2017/10/09/investing/spain-catalonia-banks-companies-independence/index.html> (letöltés 2020. 03. 26.)
- Portfolio (2020): Itt a magyar GDP-adat! A vártnál nagyobb esett a gazdaság a koronavírus-válságban, Letöltés: Portfolio honlap, <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200814/itt-a-magyar-gdp-adat-a-vartnal-nagyobb-esett-a-gazdasag-a-koronavirus-valsagban-444864> (letöltés 2020. 11. 08.)
- Rodríguez V. Y. (2017): El Parlament aprueba la declaración unilateral de independencia de Cataluña, Letöltve: Confilegal honlap <https://confilegal.com/20171027-el-parlament-aprueba-la-declaracion-unilateral-de-independencia-de-cataluna/> (letöltés: 2020. 03.27.)

- Romero J. M. (2015): The remarkable case of Spanish immigration, Letöltve: Brügel honlap, <https://www.bruegel.org/2015/12/the-remarkable-case-of-spanish-immigration/> (letöltés 2020. 04. 12.)
- Roser M. (2020): Economic Growth, Letöltés: Our world in data honlap, <https://ourworldindata.org/economic-growth> (letöltés 2020. 11. 08.)
- Santander (2019): Hungary: Foreign Investment, A Santander Trade honlapról letöltve, <https://santandertrade.com/en/portal/establish-overseas/hungary/foreign-investment> (letöltve: 2021. 04. 13.)
- Segal T. (2020): Export Definition, Letöltés: Investopedia honlap, <https://www.investopedia.com/terms/e/export.asp> (letöltés 2020. 11. 13.)
- Simon Z. (2012): Hungarian Economy Slips Into Second Recession in 4 Years, Letöltés: Bloomberg honlap, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2012-08-14/hungarian-economy-slips-into-second-recession-in-4-years> (letöltés 2020. 11. 08.)
- Statistical Institute of Catalonia (2019): Població a 1 de gener. Províncies, Letöltve: Statistical Institute of Catalonia honlap <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=245> (letöltés 2020. 03. 29.)
- Statistical Institute of Catalonia (2020): Municipal distribution, Letölve: Statistical Institute of Catalonia honlap, <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=6&lang=en> (letöltés 2020. 04. 12.)
- Statistical Institute of Catalonia (2020): Total and foreign population series, Letöltve: <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&lang=en> (letöltve 2020. 04. 14.)
- Statistical Institute of Catalonia (2020): Unemployed population. By age groups and sex, Letöltve: <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=319&lang=en&t=2019> (letöltés 2020. 04. 14.)
- Statistical Institute of Catalonia (2020): Unemployment rate. By sex. Provinces, Letöltve: <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=318&lang=en> (letöltve 2020. 04. 14.)
- Szabó J. (2010): Makrogazdaság 2008-2009, Letöltve: Központi Statisztikai hivatal honlap, <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/makro/makrogazdasag0809.pdf> (letöltés 2020. 04. 09.)
- Szatmári B. (2017) A katalán függetlenedési törekvések gazdasági hatásai, Letöltve: KKI honlap https://kki.hu/assets/upload/40_KKI-elemzes_SZB_katalonia_20171218.pdf (letöltés 2020. 03. 26.)

- Szendi D. (2015): Perifériák felzárkózásának esélyei, különös tekintettel Kelet-Közép Európa két térségére, Letöltve: https://gtk.unimiskolc.hu/files/8834/SZD_tezisfuzet.pdf, (letöltés 2021. 09. 09.)
- World Bank (2020): Exports of goods and services (% of GDP), Letöltés: The World Bank honlap, https://tcdata360.worldbank.org/indicators/NE.EXP.GNFS.ZS?country=BRA&indicator=916&viz=line_chart&years=1960,2019 (letöltés 2020. 11. 13.)

Mellékletek

1. melléklet: Szigma konvergencia ábrázolásához alkalmazott segédtablázatok

TIME	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Budapest	Pest	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunán	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
2000	19353,66	19499,18	19233,54	20210,51316	9862,417261	4150,964	4828,84363	5740,981191	3734,08	3166,514567	3330,801494	3674,32218
2001	20769,05	21381,24	21048,69	21952,15744	11622,84568	5178,6729	5507,28582	6283,383662	4333,055	3802,365216	4096,542184	4325,12584
2002	21490,21	22775,6	22490,38	23716,29285	14533,02765	6251,647	6256,26385	7363,985784	5181,241	4491,278148	4770,272961	5119,78425
2003	22462,04	23518,51	23770,92	24363,82289	15074,21467	6635,6265	6857,122327	8150,713318	5348,937	4735,056442	5075,042403	5271,81661
2004	23562,27	24552,18	24375,08	25958,03386	17080,02563	7344,5737	7839,514722	8681,533685	5823,913	5285,909155	5525,896621	5866,85867
2005	25096,23	25391,3	24365,58	25421,56055	19024,92151	8109,7775	8463,042244	9036,52087	6127,176	5847,461107	5874,191052	6247,94985
2006	26660,04	27422,24	26628,4	26427,59749	19704,68794	7995,6815	8329,015427	9420,445111	6097,793	5809,577626	5876,579216	6248,57967
2007	28069,3	28038,58	27830,44	27407,26607	21833,36374	9543,7556	9387,894951	10238,3718	6831,473	6379,1105	6310,98857	6811,70379
2008	28279,73	27746,82	28324,39	27594,88644	23580,3778	9463,1444	9816,511019	10758,96239	7301,65	6582,425445	6723,957539	7342,80688
2009	26935,59	26491,61	27535,04	26448,04119	21309,71297	8090,6196	7926,041657	9034,904591	6436,6	5558,004917	5980,420178	6312,20165
2010	26996,43	26626,58	27433,64	26909,81764	21788,73826	8717,675	8631,158905	10182,50397	6719,038	5934,113751	6323,639567	6621,80395
2011	26557,75	26005,9	27093,71	26301,12987	22172,17853	8643,6236	9037,308992	10463,89087	6835,974	6104,491801	6667,129166	6898,6073
2012	25832,09	25383,51	26881,22	25433,89241	21945,81312	8374,3862	8814,639895	10272,09496	6863,088	5941,655371	6513,84068	6946,54421
2013	25847,61	25041,15	27289,6	25325,89856	21752,99249	8732,8654	9286,655161	10552,78708	7087,427	6344,320765	6581,181705	7283,88639
2014	26491,66	25520,78	27570,92	25983,29133	22376,10357	8982,9332	9715,802307	11389,8417	7106,01	6741,461332	6884,861163	7630,82038
2015	27688,41	26532,4	28792,02	27626,01667	22903,3898	9550,0638	10739,39325	12402,57945	7610,917	7642,556458	7313,612512	8300,67325
2016	28712,54	27976,87	28405,97	29262,0437	23797,89984	9617,1674	11263,52041	12869,94581	7926,344	7868,124407	7470,827329	8493,5066
2017	30064,77	27559,9	27544,72	30613,0742	26376,11494	10241,037	12119,8299	13556,21476	8762,085	8940,223974	8298,554051	9273,31736
2018	30947	28184,41	28455,66	30809,70655	28199,71902	10962,932	12964,05526	14148,85558	9614,388	9597,125547	8943,477634	10152,2314

Mértékegység: GDP/fő

átlag	szórás	év	relatív szórás
9732,15111	7482,939	2000	0,768888513
10858,3679	7971,812	2001	0,734162993
6745,93763	8256,714	2002	1,223953574
7143,56618	8522,084	2003	1,192973287
7931,02819	8796,065	2004	1,109069965
8591,38007	8844,658	2005	1,029480443
8685,29493	9655,389	2006	1,111693869
9667,08272	9850,315	2007	1,018954274
10196,2294	9844,984	2008	0,965551403
8831,06325	9792,74	2009	1,108897068
9364,83387	9631,388	2010	1,028463329
9602,90055	9326,718	2011	0,97123966
9459,00774	9110,528	2012	0,963158913
9702,7645	8950,838	2013	0,922503844
10103,4792	9046,572	2014	0,895391741
10807,8982	9288,368	2015	0,859405531
11163,417	9618,589	2016	0,861616928
12195,9222	9577,115	2017	0,78527191
13072,8481	9624,676	2018	0,736234089

2. melléklet: Béta konvergencia ábrázolásához alkalmazott segéd táblázat

TIME	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Budapest	Pest	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunán	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
2000	19353,66	19499,18	19233,54	20210,51316	9862,417261	4150,964	4828,84363	5740,981191	3734,08	3166,514567	3330,801494	3674,32218
2001	20769,05	21381,24	21048,69	21952,15744	11622,84568	5178,6729	5507,28582	6283,383662	4333,055	3802,365216	4096,542184	4325,12584
2002	21490,21	22775,6	22490,38	23716,29285	14533,02765	6251,647	6256,26385	7363,985784	5181,241	4491,278148	4770,272961	5119,78425
2003	22462,04	23518,51	23770,92	24363,82289	15074,21467	6635,6265	6857,122327	8150,713318	5348,937	4735,056442	5075,042403	5271,81661
2004	23562,27	24552,18	24375,08	25958,03386	17080,02563	7344,5737	7839,514722	8681,533685	5823,913	5285,909155	5525,896621	5866,85867
2005	25096,23	25391,3	24365,58	25421,56055	19024,92151	8109,7775	8463,042244	9036,52087	6127,176	5847,461107	5874,191052	6247,94985
2006	26660,04	27422,24	26628,4	26427,59749	19704,68794	7995,6815	8329,015427	9420,445111	6097,793	5809,577626	5876,579216	6248,57967
2007	28069,3	28038,58	27830,44	27407,26607	21833,36374	9543,7556	9387,894951	10238,3718	6831,473	6379,1105	6310,98857	6811,70379
2008	28279,73	27746,82	28324,39	27594,88644	23580,3778	9463,1444	9816,511019	10758,96239	7301,65	6582,425445	6723,957539	7342,80688
2009	26935,59	26491,61	27535,04	26448,04119	21309,71297	8090,6196	7926,041657	9034,904591	6436,6	5558,004917	5980,420178	6312,20165
2010	26996,43	26626,58	27433,64	26909,81764	21788,73826	8717,675	8631,158905	10182,50397	6719,038	5934,113751	6323,639567	6621,80395
2011	26557,75	26005,9	27093,71	26301,12987	22172,17853	8643,6236	9037,308992	10463,89087	6835,974	6104,491801	6667,129166	6898,6073
2012	25832,09	25383,51	26881,22	25433,89241	21945,81312	8374,3862	8814,639895	10272,09496	6863,088	5941,655371	6513,84068	6946,54421
2013	25847,61	25041,15	27289,6	25325,89856	21752,99249	8732,8654	9286,655161	10552,78708	7087,427	6344,320765	6581,181705	7283,88639
2014	26491,66	25520,78	27570,92	25983,29133	22376,10357	8982,9332	9715,802307	11389,8417	7106,01	6741,461332	6884,861163	7630,82038
2015	27688,41	26532,4	28792,02	27626,01667	22903,3898	9550,0638	10739,39325	12402,57945	7610,917	7642,556458	7313,612512	8300,67325
2016	28712,54	27976,87	28405,97	29262,0437	23797,89984	9617,1674	11263,52041	12869,94581	7926,344	7868,124407	7470,827329	8493,5066
2017	30064,77	27559,9	27544,72	30613,0742	26376,11494	10241,037	12119,8299	13556,21476	8762,085	8940,223974	8298,554051	9273,31736
2018	30947	28184,41	28455,66	30809,70655	28199,71902	10962,932	12964,05526	14148,85558	9614,388	9597,125547	8943,477634	10152,2314

Mértékegység: GDP/fő

3. melléklet: Balassa-index számításához alkalmazott segédtablázat

Katalónia	milliárd EUR	Magyarország	milliárd \$	Világkereskedelem	trillió \$
Autók és azok alkatrészei	11,63	Autók és azok alkatrészei	22,1	Autók és azok alkatrészei	1,94
Gépek, gépi berendezések	10,22	Gépek, gépi berendezések	47,8	Gépek, gépi berendezések	4,7
Vegyipari termékek	18,29	Vegyipari termékek	10,7	Vegyipari termékek	1,81
Total export	73,94	Total export	121	Total világkereskedelem	19